

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvke-
reskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. ker., Belváros
Lipót-utca 50. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmegtelen leveleket nem
fogadunk el.

Tartalom: A túlterhelhetésről és játékokról. (Molnár Sándor.)
Velocipéden a világ körül. (Thomas Stevens.) —
A honi turisztika érdekében. (B. H.) — Gyalog-
kirándulás Budapestről Visegrádra és vissza. (Balogh
Dezső.) — Nőgyógyászat a velocipéd vásárlóknak figyel-
mébe. (Igali Szvetozár.) — A nemzeti hajós-egylet bir-
tokában levő versenydíjak — Iskolai zászlóaljok.
(Hetényi Bódog.) — Hirdetés.

A túlterhelhetésről és játékokról.

II.

Ludus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

Valljuk meg őszintén, hogy a test nevelésével
közüllünk vajmi kevesen törődnek, pedig ez elesévelt
mondás mindig igaz marad: mans sana in corpore
sano. A gyermekben az állat nevelése nagyon fontos;
helyesen jár el az angol, midőn, — mint Felméri „Az
iskolázás jelene Angolországban“ című nagyon becses
könyvében mondja — pappá, ügyvéddé, tudóssá, de
egyszersmind jó állattá kívánja fiát nevelni; nálunk
a nevelés elmélete nem enged időt a reakcióra, vagy
az egészséges játékokra; Rousseau szerint is erőssé kell
tenni a testet, hogy általa jóvá tegyék az embert.
Elvégre is csak az erő képesít cselekvésre.

Az egészséges fejlődésű nemzetek mindannyian
szerették és szeretik a játékokat és atletikai időtöl-
téseket, csak a görögöket, rómaiakat és angolokat
hozom fel. A görög „Pentathlon“ részei voltak: a
cursus, discus, saltus, pugillatus és lucta; mily bol-
dagságot adott a ezélt előbb elérőnek egy vad olajfa-
fenyő- vagy zellerkoszorú! Azt mondják, hogy a ha-
jitó-tányér dobását a laedaemonok találták fel. Az
ugrást is nem csak üres kezekkel gyakorolták, hanem
a kezekben, vállakon vagy fejeken tartott súlyokkal
is. Patroclus temetési szertartásánál, mint az „Ilias“-
ból tudjuk ökölvívók is szerepeltek; Simonides dics-
énekeket zeng a győztes ökölvívóról, sőt az ökölvívás
az olympiai játékok közé is felvétellett; a játékok e
nemében leginkább kitűntek: Rhodus, Egina, Arcadia;
azt tartják, hogy a birkózás Theseus találománya; a
győztes mily örömmel vitte el a küzdterről a palma-
ágot és az mily dicsőséget szerzett neki! Epaminon-
dusról tudjuk, hogy egészen a kimertülésig szokott
birkózni.

Említsem-e az ünnepélyes játékokat? minők: a
ludi olympici, pythii, isthmii és nemei. Szóval a
görög, azt lehet mondani: élete jó részét játékkal töl-
tötte; hozzátehetjük, hogy szép nemzet volt és nem
satnya. Meg volt náluk a labdázás is, a gymná-
siumokban előkelő helyiség jutott e gyakorlatnak
(sphaeristeria, Corycea) s szabad ég alatt is labdáz-

tak; e játék a nyilvános díjak kitűzésével nagy fej-
lődést vett; régi érmeiken olykor-olykor egyes kitűnő
labdázókat megörökítették s a híres labdázó: Carys-
tueus játékáért polgárjogot kapott s tiszteletére szob-
rokat emeltek.

A rómaiaknál nem kisebb becsben állottak a já-
tékok és a spectacula publica; a circusi játékok,
melyek a „Circus“-ban tartattak, egy részét tették a
vallásos szertartásoknak, hasonlóképp az „Amphitheat-
rum“-ban tartott bajvivó játékok és a „Theatrum“-ban
tartott színjátékok is.

Ezekon kívül voltak százados játékok, melyeket
Augustus rendeztetett először Apollo és Diana tisztele-
tére, továbbá a fogadásbeliek (votiva) és a társasjáté-
kok, milyenek voltak: az alea, a ludus latrunculorum
et duodecim scriptorum, a par impar, a pila.*)

Boldog kor volt, vagy ha úgy tetszik: az embe-
rek voltak boldogok, hogy oly korban éltek, midőn
az öreg is gyönyörködött a játékokban, örömmel vett
részt azokban.

Szó sincs róla, hogy ezt most az életviszonyok
megengednék, de ha legalább mi nem játszhatunk is,
vagy jobban mondva: nincs időnk játszani, ne vonjuk
el a gyermekeket e lelket elevenítő és testet edző
élvezetektől. Úgy látszik, hogy mi még mindig azt
tartjuk, hogy minél több órát ül a gyermek az isko-
lában, annál többet tanul és tud és sok szülő nem is
bánja, ha egész nap ott ül is a gyermeke, csak hogy
otthon ne lábatlankodjék. Szomorú, de a dolog
így van!

Nekünk így gondolkozni paedagogiai tekintete-
ken kívül nemzeti bűn is, mert tudni kell azt is, hogy
nem csupán az intelligentiában van az erő, hanem a
számban is, s ha mi csekély számunk mellett még így
satnyulunk is, nem ment meg bennünket az elpusztu-
lástól a nyugot-európai civilisatio sem.

Szokássá vált most az is, hogy mindent a korról
takargatnak; a védőügyvéd valamennyi elmondja,
hogy védettje azért követte el a bűnt, mert a társa-
dalom kényszerítette rá, a melyben él; ez merőben
nem igaz; meg kell engednem, mert úgy van, hogy
korung az anyagi élvezetek kora is, de azt vissza
kell utasítanunk, hogy a gabság és munkátlanság is
oly élvezeteket keressen és élvezzen mint a melyet
a tisztességes munka és becsületes vállalkozás biztosít
és érdemel. De hagyjuk az elméleti bölcseletkedést!

Azt senki kétségbe nem vonhatja, hogy a számok
nagyon erős tanúbizonyságok; ezek pedig azt mutat-
ják, hogy a legközelebbi ujonczállításnál a kertületek
legnagyobb részben nem adhatták meg a kellő számú

*) A follis, a trigonalis, a pila paganica s a harpastum.

védkötelesséket és hovatovább mindkevésbé adhatják meg. A nem tudományos pályán levők közül a nép demoralizálva van; az iparosokat a szabad ipar agyonnyomorította; a kereskedő nem csak az árukból vesz nagy perczentet, hanem tanulóból és segédeiből is. És mi azt hisszük, hogy humánus korban élünk. Nagy családás!

Nézzük a tudományos pályát. Az iskolás gyermekek közül a középiskolások egy része már pápaszemés; ki van mutatva, hogy e számszám nem családi örökségképen szállott a maradékokra; hasonlóképen a szűk mell is sok esetben nem családi öröklés, úgyszintén a görbeht, vézna test és sápadt arc sem.

Mondjuk meg őszintén, hogy e bajokat nagy részben az iskola és tanítási rendszer eredményezi.

Játék is kell a gyermeknek, mozgás, szabad levegő és mező.

Az angolok nagy bajnak tekintik, ha iskoláik nem szabad téren, hanem házak közé szorítva vannak építve; ezért szállították át pl. Charterhouse t Londonból Godalming mellé; s az olyan nagyobb iskoláknak is, melyek Londonban vannak, mint pl. a Christ's Hospital, az iskola udvarán nagy szabad terek vannak, hol a tanulók óráközben is játszanak; az olyan iskola pedig, melynek játszótérszínese, folytonosan hanyatlak; azt lehet mondani, hogy a London közepébe temetett Westminster pusztulásának ez egyik oka s bár ez intézet teljesen aristokratikus, sok előkelő család ezért pártolt el tőle.

Mi pedig ellenkezőleg arra törekszünk, hogy iskoláink lehetőleg a város közepén álljanak s avval, hogy tágas, zöld udvarai legyenek, éppen semmit sem törődünk; sőt a legtöbb helyen meg van tiltva, hogy az órákon át rossz levegővel telített tüdőt legalább egy kis futkározással a gyermekek felüdíthessék. Nem abban áll a barbárság, hogy a vásott gyermekeket egyszerűen megpálcázzák, hanem inkább az nem humanizmus, hogy minden korukhoz illő kedvtöltés elibe korlátokat állítanak; pedig már bölcs Salamon megmondta: örvendezz ifjú a te ifjúságodban s ugyanő a pálcát sem tartja valami rettenetes taneszköznek. Igaz: azóta sokat haladtunk!

Állapodjunk meg tehát abban, hogy a gyermekeket engedjük játszani, sőt adjunk nekik játszóhelyeket, melyek téresek és a hol jó levegőt szívhatnak.

Etonban a tanulók télen 21, nyáron 33 órát tölthetnek hetenként a játéktéren, a cricket itt virágzik leginkább, a legnagyobb dicsőség, ha valaki a „tizenegy“ fejevé lehet; a mint Hughes mondja: a cricket a játéknál több, mert nemzeti intézmény, ebben a játzó önzetlenséget, nagylelkűséget és értelmességet egyaránt tanulhat és tanul is. Itt csak az nem helyeselhető, hogy a játékbéli ügyességet a tudománybeli kitüntetésnél többre becsülik; Charterhouse-ban a tanulók lapot szerkesztenek, mely főleg a játéktéren történekről szokott beszámolni, itt kiváló lawn-tennis pálya van; Rugby legkittünőbb a football játékban, melyben a szem és láb küzdenek egymással; magasan áll itt a nyargalás is; Harrowban főleg a czéllövést, az úszást és a labdázást gyakorolják; a mint Felméri idézett munkájában — melyből az adatokat sokszor szó szerint veszem — mondja: a football oly kötelező, mint a latin s alóla a gyengébb fiúkat csak orvosi bizonyítvány mentheti fel. Itt a cricket-játzók is híresek s a szellemi munka ellensúlyozására szolgálnak az esztergályos- és asztalos-műhelyek; Christ's Hospitalnak Putneyben csolnak-clubja van; Westminsterben,

mint mondtam, nem játszhatnak; ezt a fegyelmezést tette nagy hírűvé (a buzát a konkolytól vesszővel választja el Busby); Uppingham nevezetes 1876-ban történt kiköltözéséről Borth halász-városkába, honnan néhány mérföldnyi távolságra jártak a tanulók játszani, de e kényes kérdést mégis megoldották; Marlborough college-ben is ott vannak a cricket-terek és a labdázó helyiségek s a legkittünőbb játzók nevei emléktáblákon vannak megjelölve; Clifton college-ben a játékok szigorúan kötelezők s nyáron 20—24, télen 10—15 órát töltenek a tanulók a játéktéren; Dulwich college puskás csapatáról híres; a Mill Hill school labdajátzó tere fasorokkal van szépen környezve.

Az angolok tapasztalták, hogy az a tanuló, ki a nappalnak csak egy részét tölti a könyvek mellett s más részét játékra használja, sokkal gyorsabban halad, mint a ki egész nap a könyvet búvja. Sok szülő, midőn fiát iskolába viszi, először a játéktér nézi meg, s hol a játéktér szűk és a levegő nem elég jó, oda nem örömet adja gyermekét.

A játék itt annyira fontos, hogy ha e tekintetben a növendékek kielégítést nem találnak, még a békés emberekkel is harcot folytatnak. A tornát általában nem nagyra becsülik s azt tartják sokan, hogy az inkább leányoknak való szórakozás (Christ's Hospital).

Szándékosan tovább időztem az angoloknál, mert szeretném, ha e tekintetben tőlük tanulnánk. Játékrendszerüket át nem vehetjük, mert azok nagy részben nemzeti játékok, de meg ehhez a tanulóknak több szabad napjuknak s kevesebb órájuknak kellene lenni. Azonban körülményeink közt is lehet valamit tenni. Állítsuk fel a játzó társaságokat; itt Budapesten alakított is nálunk egy 1881-ben „szabadtéri játzó társaság“ czímmel, melynek alapszabálya és ügyrendi szabályai a tanári szék által 1882-ben helybenhagyatnak és megerősítettek. E társaság számos kirándulásai alkalmával gyakorolta a távgyaloglást, korcsolyázást, csolnakázást, futást, birkozást, vár-ostromlást stb., különösen a labdázást a (footballt is) és ebben az évben a czéllövést is. Mért ne lehetne ilyen minden iskolában létesíteni?

Felteszem, hogy tanártársaim közül többen érdeklődnek ez ügy iránt s talán ez irányban tesznek is valamit, ezért, miután jelen viszonyaink között mással alig lehet a testi nevelést előmozdítani, csak útmutatóul közlöm társulatunk alapszabályát és az ügyrendi szabályokat; míg a túlterhelhetés nehéz kérdése meg nem lesz oldva és a nagy tanügyi kiábrándulás be nem következik, addig is a lehetőség határain belül tegyünk valamit az ifjú nemzedék érdekében.

A budapesti ref. főgymnasium „szabadtéri játzó társaság“ czímű egyesületének alapszabályai.

I. Czim: „Szabadtéri játzó társaság.“

II. Pecsét: „A budapesti ref. főgymn. szabadtéri játzó társasága.“

III. Cél: A kedély felüdítése, a test edzése és ügyessé tétele, a barátságos társas érzés s az erkölcsi tulajdonok fejlesztése, s a nemzeti játékok művelése.

IV. Eszköz: Az egyesület fentebbi czélját együttes játékok vagy kirándulások által érendi el.

V. Az egyesület tagjai. 1. Alapítók, kik az egyesület pénztárába egyszer és mindenkorra 5 azaz öt o. é. frtot befizetnek.

2. Tiszteletbeliek, kik az egyesület irányában érdemeket szereztek.

3. Rendések, oly V.—VIII-dik osztálybeli tanulók, kik magukat a szervezkedő gyűlésen megállapított tagdíj befizetésére és az alapszabályok megtartására kötelezik.

VI. *A tagok jogai.* A tagok részt vesznek a játékokban és kirándulásokban s élvezik a társulat által nyert előnyöket.

VII. *A tagok kötelességei.* 1. A tagdíjak befizetése.

2. Ha valamely tag tagsági díját az egyesületbe lépésétől két hónap alatt ki nem fizeti: kitéptnek tekintik, megjegyeztetvén, hogy azért tagdíját kifizetni köteles.

3. A tagok kötelesek feljebbvalóiknak engedelmességni, a játék előre kiszabott rendjét megtartani, a kirándulások alkalmával magukat illedelmesen viselni; ellenkező esetben az ügyrend szabályai értelmében a pörösztök által szabott büntetés alá esnek.

VIII. *Az egyesület tisztviselői:* Tanárelnök, kapitány, hadnagyok, pörösztök, kincstárnok, íródeák, fegyverhordó, kengyelfutó.

Minden tisztviselő díj nélkül viseli hivatalát, s csupán a hivatalos működésükhöz szükséges jegyzős és számadási könyvekről gondoskodik az egyesület.

IX. *A tisztviselők hatásköre.* 1. Az elnök az egyesület képviselője és ügyeinek vezetője, a gyűléseket összehívja s azokon elnököl; a jegyzőkönyvet hitelesíti s felügyel az alapszabályok megtartására.

2. A kapitány a kirándulások alkalmával a csapatot vezérli; megállapítja a játékrendet; utasítja az íródeákat a kirándulások kihirdetésére s vezeti a játékokat; esetleg az elnököt helyettesíti.

3. A hadnagyok állítják fel a csapatot, teljesítik a kapitány rendeleteit, szükség esetén egy közlők sorshúzás útján a kapitányt helyettesíti; különben rangra nézve egyenlők.

4. A pörösztök az előforduló kihágások felett ítélnék a kapitány elnöklete alatt.

5. A kincstárnok kezeli az egyesület pénzeit; működéséről félévenként számot ad s az év végére kimutatást készít; az elnök által utalványozott összegeket kifizeti.

6. Az íródeák a peccsét őrö; vezeti a jegyzőkönyveket, a kirándulásokról hiányzókat számon tartja s az év végére működéséről kimutatást készít.

7. A fegyverhordó viszi a kirándulások alkalmával a szükséges eszközöket; ha erre maga nem volna elég: a társaság többi tagjai kötelesek őt a vitelben felváltva támogatni; ő visel gondot a játékos eszközökre.

8. A kengyelfutó a kirándulásoknál az elnök, illetőleg a kapitány utasításait közli a tagokkal.

X. *Feloszlás.* Ha az egyesület bármikor feloszlik, vagyona a ref. főgymnasium kebelében fennálló segélyegyletnek adatik át, vagy ösztöndíjakra fordíttatik.

Ez az alapszabály helybenhagyatott és megerősített a tanári széknek 1882. okt. 27-én tartott rendes gyűlésében.

Ügyrendi szabályok. 1. Minden rendes tag tartozik a kirándulás alkalmával a kitézött időre és helyen megjelenni s csendben várni az elindulásra.

2. A tisztek csapatba állítván az összegyűlt tagokat, indulásra jelt adnak, s a csapat szép rendben és csendben halad a kijelölt irányban. senkisémet cselegetve helyét a vonulás alatt.

3. Minthogy a tisztek választása a tagok hatalmában van, s így azok jogaik gyakorlatával, a tagok-

tól ruházatnak fel; mindenki köteles tisztjei, illetve feljebbvalói iránt engedelmisséggel viseltetni.

4. A kirándulás tartama alatt a tagok maradjanak a tisztesség határain belül s legyenek egymás iránt is előzékenyek, gyengédek és illemesek.

5. Visszatéréskor a városligeti kirándulásoknál a népszínházig, az üllői utaiknál az üllői kaszárnáig s a budainál a lánczhíd fölig tartozik mindenki a csapatban lenni. Az említett helyeken azután a kapitány felosztja azt s kiki mehet a saját útján, megjegyeztetvén, hogy a kapitány egyeseknek engedélyt adhat a korábbi távozásra.

6. Kirándulások alkalmával a városban a dohánzás nincs megengedve.

7. A ki az említett szabályok valamelyike ellen vét (alapos ok hiányában) az a pörösztöknek a kapitány elnöklete alatt tartandó gyűlésen hibájával arányos bírságra ítéltetik. A büntetés pénzbírságilag 10 krtól 30 krig terjed, erkölcsileg pedig egész a kizárásig.

8. A ki a kivonulásról elmarad, köteles kimaradását a pörösztök előtt három nap alatt igazolni, különben az igazolás elévül.

9. Hogy a gyűlés határozatképes legyen, szükseges a tagok számának fele, azonban ha a három előre hirdetett gyűlésre a tagok számának fele sem jelennék meg, úgy a gyűlés szintén határozatképes.

Ez ügyrendi szabályok helybenhagyattak és megerősítették a tanári széknek 1882. október 27-én tartott rendes gyűlésében.

E dolog megvalósítására csak hely kell, az pedig mindenütt van. Egy buzgó tanár a rendszeres játékokkal megmentheti a gyermeket azoktól a veszélyektől, melyek az ülésel, magánnyal és növésel szoktak járni. A fáradság után jobban igyekeznek az ifjak aludni, mint testet és lelket romboló mulatóságokat keresni; a fizikai erény megmenti a szellem erkölcsiségét. De miután a rendes tárgyak tanárai nagyon is el vannak foglalva, minden iskolafentartó testület nagyon jó szolgálatot tenne a nevelés szent ügyének, ha rendszeres játék vezető tanárokat alkalmazna.

Molnár Sándor.

Velocipéden a világ körül. *)

Thomas Stevens útjából.

(A Montpellierben megjelenő „Veloceman“-ból, fordította Igali Szvetozár.)

(Folytatás.)

Páris emlékszobrainak legnagyobb száma, szállodám szomszédságában van; de nem akarom azokat leírni e helyen, mert meg vagyok róla győződve, hogy kedves olvasóim jobban ismerik azokat mint én. De szállodám megjegyzésre érdemes: A Loiret szálló egyik főfőkellemeisége abban nyilvánul, hogy a szobák ajtai csupán is csak egy kulccsal nyithatók kívülről. Már most, ha valakinek nincs kitűnő emlékezőtehetsége, vagy ha nem figyel folyton, igen könnyen megcsúszik, hogy az ember könnyelműen becsukja maga után az ajtót, a kulcsot meg belül a zárban felejtí. És ez

*) Lásd a „Herkules“ ez évi 5-ik és 13-ik számát.

az ami velem esett meg! Ez egyébiránt 50 centiméteres s 3 órai várakozásomba került, míg szobámba visszatérhettem. A szálló kapusa, ki úgy látszik az ilyenféle feledékenységekre már elvan készülve, egy passe-partout kulcsot tart, a melylyel valamennyi záratat ki tudja nyitni. Amint kulcsát záromba tette, sikerült azt neki bezárni, s e körülmény meglehetősen complicálta a talány megoldását. A ház valamennyi kulcsai előkerestnek, hogy kísérletet tegyenek velök, de az előhozottak egyike sem hasonlított az enyémhez. Mit tegyünk? A portás annyira zavarba jött, mintha Páris ostromához fogtak volna; leszáll, s bejelenti a borzasztó újságot a háztulajdonosának.

Ez utóbbi — kinek testsúlya ugyancsak meghaladta a 300 fontot, — felszáll s minden lépésnél nagyokat sóhajtoz. Vagy 15 percig forgatják jobbra, balra a kulcsokat a zárban, persze hiába! A kövér szállótulajdonos fejét vakarja annélkül, hogy valami okosat kieszelhetne. Végre mindenki dolga után néz.

Néhány szobámban levő tárgyat akartam bírni; felszálltam tehát az 5-ik emelet egyik ablakára, s intettem, hozzanak egy kötelet, onnan majd lebecsátkozom alsóbb emeleti lakosztályomba. Felelet gyanánt azt nyertem, hogy az utcára mutogattak. Azt gondoltam tehát, hogy elküldtek valaki vagy valamiért, leülök tehát s türelmetlenül várakozom. Semmi sem jött! Egy óra múlva, miután azt hittem, hogy elfelejtettek, leszállok és egy kötelet kértem.

A tulajdonos parancsából a portás egy lakatoshoz vezet, s ott elmondta bajomat. Egy lakatos tehát visszajön velünk, magával hozván vagy száz különböző formájú és alakú kulcsokat. Miután valamennyi kulcsait végig próbálgatta, miután kifejezést adott különböző káromkodásoknak; — összepakkolt s elment, — lemondva szobám kinyithatásának lehetőségéről.

A portás arca egyszerre felvidámult; bement a szomszéd szobába s ez én szobámmal közlekedő ajtónak zárát kinyitotta zsebkesével. A szálló tulajdonos s én e perctől fogva megszűntünk jó viszonyban lenni egymással. A szálló tulajdonosa bizonyosan a legtudatlanabb embernek tart egy oly valakit, ki képes kulcsát a zárban feledni, s az ajtót úgy becsukni, nekem meg a magam részéről, nincs valami nagyon magas véleményem egy oly emberről, ki a 19-ik század második felében egy ily egyszerű feladványt nem tud megfejteni.

Pénteken este a „Société velocipedique metroropolitaine“ helyiségébe mentem, s ez egylet elnökétől megkaptam mindazon útbaigazításokat, melyek utam folytatására szükségesek voltak.

Este 11 órakor jöttem onnan vissza s utam a Champs-Élysées-en vezetett keresztül. Hallottam azon hangversenyeket, melyeket ezen nagyszerű kertek kávéházaiban adnak. Egész életemen keresztül emlékezni fogok azon gyönyörű látványra, melyet a fákon keresztül villogó villanyos lámpás myriadijai előtűntetnek.

Másnap reggelim után elhagytam a fővárost a Daumesnil kapun keresztül. És Páris határát Vincennes és Joinville érintésével hagytam el. Páristól keletre vagy 30 angol mérföldnyire az utak távolról sem olyan jók, mint a normadiai utak. Plátán és nyárfákkal vannak szegélyezve, mely magas fák kedvezően járulnak hozzá az út egyhangúságának csökkentéséhez. A faluk, a normand falukhoz hasonlítanak, de tömör építkezésű templomai nem olyan szépek, stíljük nagyon kevés művészi izlést árul el. De ami e falu-

kat sajátosságá teszi, az papjaiknak alakja, — kik tisztára barátokhoz hasonlítanak.

Amint Fontenay-nak szűk és tekervényes utcáin hajtottam keresztül, egy terméskövekből épített bolt-hajtás alá jutok, mely alatt három esuhás barátot pillantok meg, kik a kőlóczán ülve, beszélgettek, — e látványra az ember a középkorban képzelhette volna magát.

Egyikében ezen kis francia falvakban ugyan csak keservesen elégíthettük volna ki éhség vagy szomjúságunkat. Az egész faluban 2 darab négy láb hosszúságú kenyeret vettem észre, egy belül poros kirakat üvegei mögött. Minden lépésnél a kőkeresztek és a római katolikus vallás tárgyainak halmazával találkozunk.

E vidéken levő parasztokat sem lehet a Normandiaikkal összehasonlítani; az igazat megvallva, ezeknek a nadrágjuk is csak olyan foltos, de a foltok festői elrendezésének művészetét ezek nem sajátították el. Ruházatuk főalkatrészét a barna sávós bársonyruha képezi; melyet szépnek egyáltalán mondani nem lehet.

Az a közmondás, hogy minden francia út szép, nagyon igaz! Mert Provins után ismét jó útra érek, melyik hűségesen követi egy lassú folyású patak tekervényes partjait. Azt hittem ez úton haladva jó helyt járok, — tévedtem. Az általam követett út vicinális út volt, mely szállók közé vezetett. E szállók tulajdonosai parasztgazdák voltak, kik nagyon keveset tudhattak a világ folyásáról, — kis faluk határain kívül.

4 óra tájt Villenaux-ba értem. Sezanne-tól e város 12 kilométernyire van. A „Hôtel de France“-ban kitűnő nyughelyet találtam. Miután a „table d'hôte“-al kész lettem; hallottam, hogy a harangok nagy dolgot jelentőleg meghuzattak, kíváncsiságomnak engedve, a templom felé mentem, belépve, helyet foglaltam; a vallásos szertartásban semmi különösöt sem vettem észre.

De ami a legnagyobb fokban felkelti kíváncsiságomat, ami iránt legjobban érdeklődöm az egy furcsa öltözötű ember. Öltözete hasonlított a párisi rendőrökéhez, meg volt neki a cocardája, öve, kardja stb. kezében bottal s egy végtelen érezgombú póznával, mely roppant hasonlított a múlt század kompozó csáklához.*)

Rákövetkező éjszaka erősen esett, de miután a makadam út esőtől nem igen szenved, másnap ismét jó utat találtam. Az a 65 kilométer, mely Sezanne-t Nitry le Français-tól elválasztja igazán nagyon élvezetes út. A környező réteg nagyon hasonlítanak a Western-Town pázsitjához, és az utak némely helyt sokkal jobbak az aszfaltozott boulevardoknál. Aombok nem meredek és a dombblejtőjén történő leszállás nem lehet kellemesebb. Micsoda élvezet lesiklani ezen hegylejtőkről, miközben tele szívjuk tüdönket a regg tisztá és friss levegőjével.

Elöttem egy hosszú leszálló lejtő, körülbelül két kilométernyi lehet, — jól tudván, hogy egész hosszában a legkisebb kavics, vagy vágással nem találkozhatom, — eleresztem acél lovam kengyelét; a kerek pillanatról pillanatra gyorsabban kezdtek forogni. Az utat szegélyező tárgyak kísértetekhez hasonlítanak, alig hogy észreveszem őket: repülök. Jaj volna annak, ki ezen sebességgel száguldvá egy kővel vagy lyuk-

*) Perzselyhordó.

kal találkozni! Egy az országút közepén haladó parasztra „Vigyázz“-t kiáltok. A házak között álló asszonyok rémkiáltása üti meg füleimet, amint elhaladok — forgószél módjára Ezen pillanatban a villámvonatonál gyorsabban mentem. Egy-két perc alatt a domb alján termettem. Kissé távolabb, ime mi történik; lassan haladtam a síma egyenes talajon, egy paraszt haladt előttem, én annélkül, hogy figyelmeztetnem volna, követtem, de ő meghallja jövetelem, egyszerre megfordul s két lépésnyire tőle észreveszi sajtóságos járóművet. Egy óriási ugrással a gyalogúton terem, s a bámulat a földhöz szegzi. Kedvem lett volna neki egy új sapkát venni e szép ugrásért. Elképzelhetlen az a bámulat mit egy kerékpár s egy velocipedista látása a francia parasztban kelteni képes.

A Marne völgyében fekvő Vitry-le-Française nagyon festői város. A középkorban ez valóságos vár volt. Az árkok és várerődítmények még a mai napig megvannak. A városba csak egy helyen keresztül lehet belépni: egy felvonó hídon kell keresztül menni, melyet ostrom idejében használhatnak kívánat szerint. A mi az árkokat illeti, azok csatorna gyanánt szolgálnak a Marne és a Rajna között.

Ma vasárnap van, s a vasárnap a francia nyugó napja*) s dacára annak, hogy Vitry-le-Français kiterjedt kereskedelemmel bíró város s az üzletek gyűpontja gyanánt szereplő hely ma mégis oly képet ad, mint Amerika kereskedelmi városai a „circus-day“ alkalmával. A piacon nagy bódék díszlegnek vándor színész társaságok igazgatói, néhány bűvész, több jós, olyan formán akarja a közönség figyelmét maga irányába terelni, hogy óriásilag kiabál. De a tömeg nagyon közönyösen viseli magát. Mint minden francia út, a Rhona csatornája mellett vezető út is két sor nyárfával van végig ültetve. Igen sajtóságos látványt nyújt e fasornak a végtelenbe elvesző panorámája, tekintve azt egy domb tetejéről.

Vitry-től egész Bar-le-Duc-ig körülbelül az eddig talált rossz utak legrosszabbikára bukkantam. Azonban azt az amerikaival összehasonlítva, még mindig kitűnőnek vagyok kénytelen kijelenteni. 5 órakor Bar-le-Duc-be értem, s anélkül, hogy túloznék, reggel 8:30 perc óta 160 km.-nyi utat hagytam hátra, pedig Vitryben egy óra hosszat ebédnél ültem. Az Amaine völgyében fekvő Bar igen nevezetes kereskedelmi központ, a völgy folyója a Marne mellékfolyója. A folyó partját szegélyező dombok az annyira becsült Meuse-i és Mosel-i veres borokat termesztik. Rakövetkező éjszaka ismét esett, s ez már most igen szánandó állapotba hozta ezen vidék agyagos útjait.

(Folytatása következik.)

Thomas Stevens.

A honi turisztika érdekében.

Nem a turisztika évadja ugyan a mostani idő, de a mi a jó ügy érdekében korán jön, mindig többet használ, mint ha későn érkezik.

A hazai turista-élet megteremtése és fejlesztése érdekében köztudomás szerint a „Magyarországi Kárpát-egyesület“-é az érdem. A ki elolvassa az egyesület által kiadott „Évkönyv“-eket, a ki csak egy pillanatnyi figyelmet szentel beléleteknek, meggyőződik

*) Nem a délvidéken. *Igali.*

állításaink valóságáról. Hosszas lenne e helyütt az egyesület érdemeit s eredményeit fejtegetni; nem is akarjuk, csak egy kiváló fontosságú dologra kívánjuk a figyelmet kikeríteni, melynek megvalósítása esetén úgy a honi turisztika, mint maga az egyesület nagyot nyerne.

E dolog pedig nem más, mint a három Tátrafüredet a csorbai tóval összekötő — u. v. „Tourista-út“ — kiépítése. A ki csak egyszer is meglátogatta a Magas-Tátrát, nagyon fontosnak fogja találni ezt. Annak találja maga a Kárpát-egyesület is s már ez év tavaszán meg is kezdte annak kiépítését Tátrafürednél. Az útnak célja lenne — mint ott föntebb is röviden jeleztük — a három Tátrafürednek a csorbai tóval, a „Tátrák gyöngyé“ vel való összekapcsolása, hogy a turista, ki a csorbai tavat meglátogatta, ne kényszerítették ismét a vasúthoz visszatérni, azon Poprádra utazni s onnét megint 2 órányi utat a Magas Tátra felé megtenni, vagy viszont Tátrafüredről Poprádra, onnan vasuton Csorbára s innen megint 2 órányira a csorbai tóhoz utazni, mint a hogy kényszerítve van most.

Ha a „Tourista-út“ kiépülhetne, a csorbai tó s Tátrafüred közt direkt összeköttetés keletkezne, mi által a turista tetemes időt nyerne s a Magas Tátra közvetlen aljában elvándorolva, a magyarországi vidékek leggyönyörűbbjét kocsin és gyalog 3—4 óra alatt bejárhatná. Ezenkívül ez út szoros összeköttetésbe hozná a még most egymástól izolált fürdő- s turista-pontokat, előmozdítaná a vendégforgalmat, sőt nem lehetetlen, hogy épen e „Tourista-út“ kiépülése létesítene a magánvillák szaporodását, melyek hiánya ellen pedig most annyi szemrehányás, annyi panasz merül föl.

Ez út kiépítése e nyáron a batizfalvi patakig haladt. Itt megakadt az, mert Máriássy Ferenc föld-birtokos „vető“-jával félbeszakasztotta a további munkálatokat. A kiépített út t. i. itt Máriássy erdejét éri, melyen annak keresztül kellene vezetnie. Az erdő mintegy 1 kilométer széles csupán s kisebb, fiatalabb fákból áll. Máriássy nem engedi meg, hogy az út az ő erdején vezessen át, s ez elhatározásához köti is magát erősen. Azt akarja, hogy a „Tourista-út“ délnek lefelé, a Hági felé forduljon, s onnét kanyarodjék ismét északnak, érintvén egyszermind az ő „Máriássy-kunyhó“ nevű menedékházát, melyben a turista hideg ételeket s italt kaphat, csak hogy ezen kanyarulat 2 órai veszteséget okoz. Járt nála küldöttség az egyesülettől, kérték, könyörögtek neki, nem engedett.

Nem tudjuk, minek neveztük e megcsökönösödést, de annyi bizonyos, hogy a szűkkeblűség karakterisztikonját viseli magán.

Az is tény, hogy a sok szép remény s a sok jó igyekezet így tört meg egy makacs ellentálláson, így maradt a Magas Tátra leggyönyörűbb pontja, a csorbai tó, elszigetelve, elzárva a többi testvérfürdőtől, így kénytelen az utas most 3 nap alatt végezni azt az utat, a mit a „Tourista-úton“ egy alatt megtehetne!

Tudjuk azt is nagyon jól, hogy a Kárpát-egyesület egynehány tagja helyesli Máriássy eljárását, lehet, hogy hozzá is járul az ellentállás szításához, de ezeket értjük: a csorbai tó rohamos emelkedése, föltulmulatlan szépsége s bája feltékenységet szül szívkeiben.

Pedig hát meg kellene gondolniok, a mit tudnak igen jól, hogy e bájos tengerszem nem volt mindig

az a mi. Gömöri Szent Iványi József áldozatkészsége tette a „Tátrák gyöngyé“-vé, ő áldozott reája ezreket és ezreket, nem azért, hogy magának hasznot szerezzen belőle, de hogy hazája földjét emelje. Követendő példa ez és nem az irigység tárgya! És mert a Tátra legszebb pontja, azért legyen összeköttetés nélkül Tátrafüreddel? Mert a turisták ezrei és ezrei keresik föl nyaranként, azért nem érdemes az összeköttetésre? Ez nem lenne a turistika érdeke, a kizárás nem szolgálja az ügy javára.

A Kárpátgyógyászatnak minden áron keresztül kell vinnie ez út kiépítését. Saját s a Magas Tátra turisztikája érdekében minden lehetőt meg kell tennie, a közönség kérése s kívánsága nem lehet közömbös előtte s azt hisszük, hogy az az egyesület, mely lelkes vezetőjétől lefelé oly derek tisztviselőket s tagokat számlál, tekintetbe veszi e körülményeket.

Ezeket akartuk a „Magyarországi Kárpátgyógyászat“ szíves figyelmébe ajánlani, a honi turistika érdekében.

B. H.

Gyalog-kirándulás Budapestről Visegrádra és vissza.

1886. ápril hó 26-án. Táv 83 klm.

Reggel fél 6 órakor indultam el Wurfer Lajos barátommal a Margit-híd pesti oldaláról, Ó-Budán keresztül Szt.-Endre felé vettük útunkat, s folyton a Duna mellett haladó úton mentünk Visegrád felé.

A mi az utat illeti, most az egyszer nem lehet valami különös kifogást tenni ellene, bár kissé poros volt, azért elég jónak mondható. Sokkal többet szenvedtünk a nagy meleg miatt, árnyékot az egész úton sehol sem találtunk. Kellemetlen volt továbbá az a sok kocsi, a mely útközben előtalált bennünket, iszonyú port vevén fel. Ezen csekélységekkel azonban nem igen törődünk. Ezek szerint, ha azon 2 órai pihenést beszámítjuk, a mit egyrésről Visegrádon a vendéglőben, másrésről a romok közt a fellegvárban töltöttünk el, a 83 km.-nyi (11 osztr. mérf.) útát 12 óra 50 percz alatt tettük meg. (Szép idő. Szerk.)

Távolságot s időt a következők tüntetik fel.

Indulás a pesti Margithíd-főtől reggel 5 óra, 30 percz.

1. Kaláz, táv 13 kilométer, érkezés 7 óra, 26 percz.

2. Szent-Endre, táv 20 kilométer, érkezés 8 óra, 27 percz, 30 másodpercz.

3. Bogdány, táv 35 kilométer, érkezés 10 óra, 57 percz.

4. Visegrád, táv 41 $\frac{1}{2}$ kilométer, érkezés 11 óra, 52 percz.

Pihenés: 53 percz.

Délután 12 óra 45 percztől — 2 óráig a romok megtekintése.

Indulás Visegrádról délután 2 óra.

5. Bogdány, táv 48 kilométer, érkezés 2 óra, 48 percz.

6. Szent-Endre, táv 63 kilométer, érkezés 5 óra, 12 percz, 45 másodpercz.

7. Kaláz, táv 70 kilométer, érkezés 6 óra, 15 percz.

8. Budapest, táv 83 kilométer, érkezés 8 óra, 28 percz.

Balogh Dezső, bajnokjelölt.

Néhány pont a velocipéd vásárlóknak figyelmébe.*)

1. Követeljünk jótállást arra nézve, hogy a gép tökéletesen jó.

2. Óvakodjunk az olcsó gépektől. Egyéni biztonságunk gépünktől függ.

3. Ne vegyünk soha test alkatunknak épen megfelelő magasságú gépet, legyen az inkább tíz tizenöt centiméterrel alacsonyabb. Így aztán kényelmesen hajtunk síkságon, dombokon könnyebben felhajtunk s dombokról veszély nélkül szállunk le.

4. Keressük a jó anyagot, tökéletes és finom munkát.

5. Csak elsőrangú gyárosoktól vásároljunk, az olcsón megvett gépre okvetlen kell, hogy sokat költünk, miután mindenuntalan reparációt kell fizetnünk.

6. Gépünknek kerék ágyai és pedáljai golyószerkezettel birjanak, a súrlódás megszüntetés céljából.

7. Keréktalpa legyen belül üres, s a küllők érintők (tangentes) (lásd a „Herkules“ 9-ik számát) kerekünk ezáltal könnyű és merev lesz.

8. Ne csalassuk meg magunkat soha czifra külső által, legyünk óvatosak arra nézve, hogy a szép nickel, vagy festék máz nem-e takar haszontalan anyagot.

9. Soha senkinek ne kölcsönöztessék a velocipéd, tagadjuk meg, azt még a legjobb barátunktól is. (Nálunk a vendégszerető Magyarországon bizony nagyon bajos e pontot — egyébiránt francia velocipéd-egyletek jelszavát megtartani. Alapigazságnak tagadhatlanul jó.)

10. Ha gépünknek javításra volna szüksége, abban az esetben csakis illetékes gépészlakatoshoz forduljunk, kerüljük a gépünk szerkezetével ismeretlen lakatost.

Fenntebbi pontok figyelembe vételével jó gépet veszünk, s annak gondját is tudjuk viselni.

Igali Szvetozár.

A nemzeti hajós-egylet birtokában levő versenydíjak.

Hogy a nemzeti hajós-egylet birtokában jelenleg mily versenydíjak vannak, arról a következő hivatalos összeállítást közöljük:

Vándordíj. Ezüst serleg tálczával. Alapította a nemzeti hajós-egylet 1883-ban nemzetközi skiff-versenyre; három ízben egymásután nyerendő. Nyerte az 1883. évi budapesti evezőverseny alkalmával Frey

*) Az alábbi sorokat Igali Párisból írta egy e tekintetben hozzá forduló barátjának. Mi érdemesnek tartjuk a sorokat közérdekűségünkül fogva közölni. Szerk.

Lipót úr a bécsi „Lia“ egyesület tagja egyszer, az 1884-ik évi budapesti evezőverseny alkalmával Hintermann Henrik úr, a bécsi „Turner-Ruder-Club“ tagja szintén egyszer, és az 1885-ik évi budapesti evezőverseny alkalmával Mészáros Ferencz úr a „Neptun“ tagja először.

Hölgyek díja. Adták Budapest hölgyei. Eztist kancsó 2 pohárral és tálczával. Nyerte a nemzeti hajós-egyesület az 1883. évi budapesti evezőverseny alkalmával; csapat: Mészáros Ferencz úr (2), ifj. Ádám Károly úr (1).

Tiszteletdíj. Adta a nemzeti hajós-egyesület. Eztist dohánytartó. Nyerte a nemzeti hajós-egyesület az 1883. évi budapesti evezőverseny alkalmával; csapat: Jámbor Géza úr (kormányos), Grill Richárd úr (4), Saxlehner Árpád úr (3), Saxlehner Andor úr (2), dr. Töry Gusztáv úr (1).

Tiszteletdíj. Adta a versenybizottság. Eztist nyakú korszó. Nyerte a nemzeti hajós-egyesület az 1884. évi budapesti evezőverseny alkalmával; csapat: Mészáros Ferencz úr (2), ifj. Ádám Károly úr (1).

Serleg. Nyerte a nemzeti hajós-egyesület az 1875. évi dunaföldvári táv-verseny alkalmával.

Iskolai zászlóaljok.

Sok beszéd tárgyat képezte már az iskolai katonai zászlóaljok behozatalának kérdése úgy tornászati, mint hadügyi szempontból. Most a népfölkelési törvényjavaslat közeli tárgyalása alkalmából a malaczkai járási tanító-egyesület fölvetette a kérdést közgyűlésén, melynek jegyzőkönyvéből az ide vonatkozó részt érdekesnek tartjuk itt közölni:

Kivonat a „Malaczkai járási tanító-egyesület“-nek f. évi ápril hó 8-án Malaczkán megtartott első közgyűlésén felvett jegyzőkönyvéből.

IX. Az indítványok során elnök első sorban bemutatja és felolvassa Ardényi Dezső a „Pozsonyvidéki Lapok“ szerkesztőjének hozzá, mint a járáskör elnökéhez a „Pozsonyvidéki Lapok“ f. évi ápril hó 6-iki számában intézett nyílt levelét, melyben a következő indítványt elfogadni és megbeszélés tárgyává tenni kéri a közgyűlést:

„Nyílt levél Hetényi Bódog úrhoz, a hegyentúli néptanítók egyesületének elnökéhez Malaczkán.

Önök f. hó 8-án tartandó közgyűlése alkalmából tiszteletteljesen arra kérem, méltóztassék megszívlelni az alábbi kérdést, s mennyiben szerény nézeteimnek Uraságodéval találkozhatni szerencsém van, kérem: méltóztassék magáévá tenni az alábbi felvetett eszmét, s mint illet elnöki indítvány alakjában tárgyalás alá bocsátani:

Indítvány.

Beszéltessék meg az iskolai zászlóaljok kérdése, kapcsolatosan a népfölkelési intézménnyel, s abban a néptanító állásával olyképp, hogy a kérdés paedagogiai fejtegetése, a néptanítók mostoha anyagi helyzetének javítására is kiterjedjék.

Mennyiben a kérdés megbeszélése gyakorlati módozatokat vetne föl, a tantestület paedagogiai véleménye (miután annak az ügy sürgős jellege miatt a társtestületek fölülbírálása alá bocsátására már nincs idő) a népfölkelési törvényjavaslat tárgyalása alkalmából egy arra fölkérendő országgyűlési képviselő útján terjesztessék az országgyűlés elé.

Tiszteletteljesen kéri

Ardényi Dezső, szerkesztő.“

Ezután elnök fölkéri a megjelent szerkesztőt, miszerint fejtené ki bővebben fenti indítványát s helyezné azt a közgyűlés előtt teljes megvilágításba; mire Ardényi Dezső indítványát a következőképp indokolja:

Fölöslegesnek látom — úgymond — e helyütt bővebb fejtegetésbe bocsátkozni annak, hogy mily fontos szerepet játszik a népnevelésben a tornázás; s jelen tárgyalás alá bocsátott indítványom — paedagogiai szempontból véve — szintén nem egyéb, mint a tornázásnak egyik neme. Ha azonban a nemsokára tárgyalás alá kerülendő népfölkelési törvényjavaslat kapcsán — politikai és nemzetgazdasági szempontból megfigyelés alá vesszük a dolgot, nem csekély eredményre jutunk. Szerény nézetem szerint az elemi iskola növendéke a tankötelezettség tartama alatt tanítójának vezetése mellett — a mennyiben ő maga is a hadkötelezettség, illetve népfölkelés kötelékébe tartozik — könnyen és játszva elsajátíthatná a könnyebb katonai gyakorlatokat; s ez folytatnánk — természetesen fegyver nélkül — a 15-dik életévig, s ez időn túl a begyakorlás a 18-ik évig már fapuskák alkalmazása mellett lenne eszközrendő, hogy így a fegyverfogások különféle nemeiben nyerjenek az ifjak kellő kiképzést, úgyannyira, hogy a 18-ik életévét betöltött ifjú elméletileg és gyakorlatilag kiképezve s megedzve, a népfölkelés kötelékébe tartozó kiszolgált, illetve veterán altisztek vezetése mellett a valóságos — tehát már többé nem fapuskák — kezelésében és különösen a czéllövészetben olyképp képeztessék ki, hogy midőn 20 vagy 21 éves korában rendes sorozás alá kerül, a katonai tudományból legalább is annyi ismerettel bírjon, mint egy 1½ éves tényleges szolgálatban lévő katona; s ha ennyire jutottunk, elértük vele azt is, hogy akkor nem forog fenn többé szüksege annak, hogy az a szegény fiatal ember, elvonva a gazdaság vagy mesterségétől 3 évig ott nyitglódjék. S ha a hadköteles 3 év helyett csak 2 vagy 1½ évig van tényleges szolgálatban, az állam milliókra rúgó összeget takarít meg, a mi mindenestre, különösen a jelen viszonyok között nem épen megvetendő; nem is számítván azon előnyöket, melyeket a földmivelés és ipar a megkimélt munkaerőben 1 vagy ½ év alatt nyerne.

Azon körülményből kifolyólag pedig, hogy az ifjúság egész 18 éves koráig tanítójának — mint katonai felebbvalójának — folytonos felügyelete alatt álland, szintén nem csekély nyereség hármlik a fiatalásra.

Czélom ez indítvánnyal egyszersmind a tanítói tekintély emelése, s nyomorúságos anyagi viszonyainak javítása is, a mennyiben óhajtom, hogy a tanító a népfölkelési csapat állományban őrmesteri rendes évi fizetésben — a mi 100 usque 120 frtot teszen — tiszthelyettesi minőségben szerepeljen, és egyenruha-illetményben részesítsék.

Ezek után Ardényi fölkéri a kör tagjait, hogy a dologhoz paedagogiai szempontból hozzászóljanak; mire Seemann Gábor polg. iskolai tanító Modorból, kifejti, hogy Ardényinak eme indítványa paedagogiai tekintetben is nagyfontosságú, mert első sorban a manapság annyira kívánatos testi fejlődést hatalmasan mozdítaná elő az iskolák rossz levegőjében s a sok ülés és folytonos szellemi munkával foglalkozó és túlterhelt nemzedékre oly jótékony hatása leend, mint tikkasztó nyári hőségben virágokra az üdítő nyári eső; továbbá fölemlíti, miszerint ha a közgyűlés eme szép

eszmét magáévé teszi, és annak a törvényhozó testület elé leendő fölterjesztése iránt határozatot hoz, biztosítja a körgyűlést, hogy azt a polgári iskolai tanítók is a legnagyobb készséggel fogják aláírni; mert — úgymond — a népiskolából, a polgári iskola melegágyából kikerült ép- és erőteljes testű növendékeknek esze is épebb leendő, mint az ez idő szerint a fájdalom oly nagy mérvben gyenge testalkatú növendékeké, mert általánosan hangoztatott tény, hogy ép testben lakik az ép lélek.

Ezután még Hetényi Bódog és Gremen Béla szóltak az indítványhoz; előbbi hangsúlyozza és kiemeli, az eszme megtestüléséből a kifejtett elvek alapján az iskolai fegyelem és a tanítói tekintély emelése és megszilárdítása szempontjából mutatkozó jó oldalát s az indítványt és következő határozati javaslat elfogadását ajánlja:

Mondja ki a körgyűlés, hogy az indítványt és Ardényi benyújtandó határozati javaslatát egész terjedelmében változatlanul elfogadja és az eszmét magáévé teszi; annak keresztülvitele szempontjából pedig hozzájárulás végett kerestessenek meg az összes hazai társaságok s a „Pozsonyvidéki Lapok“ szerkesztője Ardényi Dezső bizásk meg — mint a kítől az eszme tulajdonképen ered — jegyzőkönyvi kivonat nyomán — saját legjobb belátása és meggyőződése szerint annak keresztülvitelével, hogy megteendő határozati javaslata a népfölkelési törvényjavaslat tárgyalása alkalmával az országgyűlés elé s ott tárgyalás alá kerüljön; fönti javaslat egyhangúlag elfogadtatván.

Gremen Béla kijelenti, miszerint az eddig elmondottak után, neki a dolog lényegéhez vajmi kevés hozzászólni valója maradt, hanem e nagyszerű eszme megteremtőjének, ki alig hogy megszületett, járaskörünket szemelte ki és tisztelte meg annak keresztülvitelére, hálával tartozunk s őt az egyesület tiszteletbeli tagjává választani indítványozza, ha ugyan ő érdemesnek találandja mint tiszteletbeli tag a magyar nemzetiség nevelés zászlaja alá velünk kezettfogva harcolni és küzdeni drága hazánkért.

Az indítvány egyhangúlag elfogadtatván, Ardényi is örömmel foadja el — úgymond — s megtiszteltetésnek veszi e kiténtetést, hogy a hegyentúli tanítóssággal ezentúl mint tagtárs fog működni.

Most pedig elnöki felszólítás folytán Ardényi Dezső alábbi határozati javaslatot terjeszti be:

Határozati javaslat.

1. Mondja ki a körgyűlés, hogy az iskolai zászlóaljokat

- elvileg helyesnek,
- gyakorlatilag valósíthatónak tartja.

2. Ehhez képest a testileg megközelítőleg alkalmas tanítóképezdében megfelelő elméleti és gyakorlati oktatást nyervén, örmesteri rendes évi fizetés, egyenruha-illetmény és szolgálati oldalfegyver engedélyezése mellett, tiszthelyettesi ranggal a magyar népfölkelési csapatállományba lép s tanítói működésének egész tartamán ezen csapattestnek tagja marad.

3. A tiszthelyettes tanító

- osztályait, esetleg az egyesített osztályokat tankötelezettségök tartamán,
- az ismétlő-osztályokat bezárólag a 16 éves életkorig,
- végül az ismétlő-iskolából kikerült 16—18 éves ifjakat hetenkéntre megszabott órákban egyénenként, úgy külön csapatokban és egységes csapatte-

tekben elméletileg és gyakorlatilag egyaránt fokozatos előkészítéssel be fogják vezetni a hadtudomány alapelveibe, és különösen tornászat, mentelés és játék-fegyver kezelésbeni ügyessége által képessé fogják tenni növendékeiket arra, hogy

4. életök 18-ik évét betöltve, a növendék fiatal ember

a) elméletileg kiképezve,

b) gyakorlatilag megedzve, a népfölkelési kerek-törzsből kiszemelt s tisztí szemlék által ellenőrzött népfölkelő veterán altisztek vezetése alatt hetenkéntre kijelölt órákban, s évi 8—8 napon külön gyakorlatokban, a valóságos fegyver kezelésére és különösen a czellövésben olyképp képeztessék ki, hogy

5. 21 éves korában a rendes hadsereg állományába besoroztatván, a fiatal férfi 1½—2 év alatt elsajátíthassa azon elméleti és gyakorlati készséget, melynek elsajátítása ez időszert 3 év van szabva.

6. Háború esetén a tanító-tiszthelyettes a népfölkelési csapatokba sorakozik, s ott szakaszparancsnoki, esetleg magasabb megbízásokat végez.

7. A szolgálatra testileg alkalmatlan tanító leány-iskolákhoz osztatik be; a kor miatt tényleges szolgálatra nehézkes tiszthelyettes-tanító pedig helyhez kötött megbízásokra fog fölhasználtatni.

8. Átmeneti intézkedés. Az iskolai zászlóaljok intézménye egyelőre azon területeken szerveztessék, hol a nép-elem testi fejlődésének legjobb próbájaképp a hadsereg kívánta évi újonczállomány a negyedik korosztály behívása nélkül kiállítható.

9. Az így kiszemelt avagy ezekkel összefüggő területeken működő tanítók átmenetképp szűnidei tanfolyamok fognak állami költségen tiszthelyettesekké képeztetni.

Fönti határozati javaslat egyhangúlag és lelkesedéssel elfogadtatván, határozatik, miszerint Ardényinak letárgyalt indítványával összefüggő jegyzőkönyvi rész egy elnöki fölhívás kíséretében kinyomatandó, s a testvér-egyesületeknek a már jelzett célból megküldendő.

Kelt mint fennt.

Gremen Béla,
a jár. tanító-egyesület jegyzője.

Hetényi Bódog,
a jár. tanító-egyesület elnöke.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók **Aigner Lajos könyvkereskedése** útján valamennyi könyvárusnál:

- A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta Porzsolt Lajos.
- A koresolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta Porzsolt Jenő.
- Vitorlás kalandok**. Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- A sport-világból**. Elbeszélések és versek illusztrálva. Irták: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsolt Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- MontPELLIERTŐL BUDAPESTIG velocipéden**. A szerző arcképevel. Irta Igali Svetozár.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV., Váci-utca 2. sz.
Aigner Lajos könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos petit
sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület, Belváros
Lipót-utca 50. sz.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem fogadunk el.

Tartalom: A velocipéd és ellenségei. (J. Kaszás István.) — Becsületbiróság a K. A. Clubban. (Kuszkó István.) — Velocipeden a világ körül. (Thomas Stevens.) — Ismét egy ki nem adott versenydíj. (Balogh Dezső.) — Egy év a «Budapesti (budai) tornaegylet» életéből. — Kolozsvári athléta-élet. (B—z—.) — A «Budapesti kerékpár-egyesület» 1885-ben. — A salgó-tarjáni athléta-ünnep. (Nagy Gyula.) — Különfélék. — Hirdetés.

A velocipéd és ellenségei.

Nagyon különös jelenség az életben, hogy minden újdonságnak rögtön megvannak kisebb-nagyobb számu ellenségei. Ez leginkább a sportnal tűnik fel és különösen a most nem rég feltűnt velocipédezésnél. Angolországban már hozzá szoktak a velocipédhez, Londonban 22,000 személy használja a velocipédet. Hasonlóan Párizsban és más nagyobb városokban. Ott senkinek se jut eszébe ezen új közlekedési eszköztől visszafelé beszélni, csak nálunk nem hagynak fel a becsümlő morgolódásokkal, melyek leginkább onnan erednek, hogy pár előfordult szerencsétlen bukásnál megesett már egy két kar- vagy lábtörés.

Az ilyen veszedelemnek mindenki ki van téve, aki például lovagolni tanul. Münchenben ezernél több vasparipás van. Ha ezen városnak ép annyi lovas embere volna, utóbbiaknál sokkal több baleset fordulna elő. Különben a velocipédezésnél komolyabb sérülések aránylag ritkán fordulnak elő ha tekintetbe vesszük azokat is, melyek ezen sportnak naponta hosszabb időt szentelnek. A legtöbb balesetnél csak a velocipédző vigyázatlansága, hanyagsága, vagy elbizakodottsága okolható.

Nézetem szerint sokkal nagyobb veszélyvel jár a különben igen szükséges tornázás vagy pediglen a kedvelt hegymászás. (Épen a múlt nyáron olvastunk egy csomó hegymászási balesetet.) Ha az ilyen véletlen baleseteknek tulságos ovatossággal ki akarunk térni, nem szabadna se hegyre mászni, se tornázni, se lovagolni vagy vasutra és gőzhajóra ülni.

A velocipéd sport magában egy ártatlan és a testnek igen egészséges szórakozás és multság, ha kellő figyelemmel és elővigyázattal üzetik. A közönség azon részének, mely e fiatal sportnak ellenségesen áll szemben, anélkül, hogy előnyeit vagy hátrányait

kellően mérlegelné, nyájasan felvilágosítással kell szolgálni. Az utközben fülünket erő gunyszavakat vagy néveletlenségéből eredő durva megjegyzéseket hallgatással kell ignorálni s ha a velocipédző oly helyzetbe jött, hogy kénytelen felelni, akkor a tréfás oldalról vegye fel vagy pedig igen barátságos szavak által imponáljon. Ha pedig ezen irigységből eredő gyűlöletesség tettelegességre fajul, a legnagyobb határozottsággal fel kell lépni és a kötekedőket az igazságszolgáltatásnak átadni.

Ugyan hazánkban tudomásom szerint még eddig ilyesmi nem fordult elő, de Németországban több ily esetet olvashatunk a velocipéd krónikájában s már is egynehány ily paraszt börtönben bünhödik garázdálkodásáért.

A budapesti velocipédzők leginkább szenvednek a külvárosi utcákban pajkoskodó gyermekek ködöbálásai által, de nem igen tanácsos volna azokat megfogni s amint megérdemlenék, példaképen megbüntetni, mert a nép beavatkozna s a velocipédző nem igen kellemes helyzetbe jönne. Nagyon üdvös volna ha a fővárosi velocipéd-egyesületek (egy szövetség hiányában) együttesen a főkapitánysághoz azon kérelemmel fordulnának, hogy a rendőri közegek az ilyen csintalanságoknál közbenjárjanak, mert volt már eset, hogy a rendőr nyugodtan nézte, hogy szedik a fiuk a kavicsokat dobálásra. Továbbá fel kellene kérni az összes szerkesztőségeket s különösen azon német lapokat, melyek a külvárosban leginkább el vannak terjedve, hogy szíveskedjenek a szülőket figyelmeztetni, hogy gyermekeiknek ezen pajkoskodásukat eltiltsák, mert nemcsak a velocipédzők életbiztonságát, hanem a járóelőket is veszélyeztetik s más kárt és rendetlenségeket is okozhatnak csintalanságaikkal.

J. Kaszás István.

Becsületbiróság a K. A. Clubban.

A mai ifjuság köreiben felburjánzott krakeleskedés a kolozsvári Athletikai Club kebelében is kezdte fejét felütni. Azonban e válogatott egyénekből alakult társaság tagjai megbotránkoztak e miatt s a választmánytól orvoslást sürgettek.

A klub elnöke, báró Jósika Lajos ő excellentiája indítványt tett, hogy alakítsák a klub kebelében egy

becsületbíróság, mely a választmány felhívására minden felmerülő esetenél maga elé idézze az alapszabályokba ütköző cselekményeket elkövetett tagokat, kihallgassa azok védekezéseit s maguk viselete felett ítéletet hozzon.

Az indítványt egyhangu helyesléssel fogadta el a választmány s csak a kivétel képezte megfontolás, megbeszélés és gyűlésezés tárgyát.

Erre nézve megállapított, hogy elnök s ennek megakadályoztatása eseteire két alelnöke legyen a bíróságnak. Elnökül a klub elnöke, báró Jósika Lajos, alelnökül a klub tagjai köréből Hegedűs Sándor, országgy. képviselő és Girsik János választmányi tag kéretelt fel.

A bíróságba 16 tag választatott be. Még pedig a mágnás kaszinó köréből 4, különböző hivatásu lovagias, komoly férfiak közül 4, az egyetemi tanárok — s az ügyvédi kar köréből szintén 4—4.

A megválasztott bírakra nézve a választmány sorrendet állapít meg, hogy miként hívassanak be a bíróságba. A behívandók közé a fentebbi 4 csoportból két-két tag jelöltetik ki. E 8 bíró közül a felek kettőt-kettőt vissza utasíthatnak, s csak a nem kifogásolt négy tag hivatik be.

A bíróságba jegyző lett még megválasztva, kinek az elnök és négy bíróból alakult tanácsban csak tanácskozási joga van.

Nem tartom szükségesnek e helyen részletesen ismertetni a bíróság megállapított szervezetét és hatáskörét, mert közelebről az a Herkulesben, mint a club hivatalos lapjában, úgy is egész terjedelmében a maga hivatalos alakjában közzé tétetik, csak azt említem meg, hogy e szabályok feljogosítják a bíróságot, nem club tagok ügyében is eljárni és ítélni, ha az érdekelt felek előzetesen kijelentik, hogy a bíróság határozatainak magukat alávetik.

A club tagjait azonban a bíróság ítélete feltétlenül kötelezi.

A bíróság az elnökökön kívül, kik mindannyian tagjai a clubnak, csak fele részben választatott a club tagjai közül, a másik fele a klub kötelekébe nem tartozik.

A bíróság tagjainak jelenlegi megbízatása csak a f. egyesületi év végeig tart. — A következő évre a rendes évi közgyűlés fogja mindig esetről-esetre ennek tagjait megválasztani.

Hisszük, hogy a becsületbíróság megalakításával a K. A. C. fontos társadalmi missziót végez.

Egyrészt kebelében gondosan fogja mindig ennek fennállásával ápolni a gentlemani erényeket, mert kimondatott, hogy a ki jellemben, magaviseletben, lovagias érületben nem aristokrata, az a clubnak tagja nem lehet, másrészt mert a club megmutatja az irányt a kötelekébe nem tartozóknak is, melyet köveszenek, megmutatja az örvényeket, miket kerüljenek, midőn a nemes ambíció vagy a feltűnési vágy heve őket megragadja. S alkalmat ad, hogy az emberi élet kockáztatása oly esetekre szoríttassék, melyek e kockázatot indokoltá teszik.

A K. A. C.-nak ez irányban első lépése ez s ha a gyakorlati életben, a mint hisszük, czélszerűnek fog mutatkozni, ily bíróságok bizonyára nem csak a fővárosban fognak szervezteni, hanem behálóztatik ezekkel az egész országra.

Kuszkó István,
a K. A. C. titkárja.

Veloczipeden a világ körül.

Thomas Stevens utjából.

(A Montpellherben megjelenő «Veloceman»-ból fordította
Igali Szvetozár.)

(Folytatás.)

Másnap reggel indultam, útam folytatandó. Csúszva, s néhányszor majd hogy el nem esve, elérkeztem Trouvilleba; miután 11 kilométernyi utat megtettem.

Szokásom szerint leszálltam, hogy egyem valamit. Ugyancsak szokás szerint kívülről nem igen látok valami olyast, mit élvágyingerlőnek lehetne mondani. Néhány darab sárga czukor és befőttet tartalmazó üveg tekintetemet egy ablak ráma közé esalják. Beléptem a helyiségbe. Egy öreges ázszony sárgás-barna piskótát tartalmazó dobozt rakott elém. Ugy találtam, hogy ez az eledel ugyancsak elégtelen egy oly ember éhségének csillapítására, ki 11 kilométert tett agyagos uton éhgyomorra.

Nem tudván, mely alkatrészekből állanak ezen piskóták, másrészt mantesi kalandomra is visszagondolva, szokásból akartam emni. Csak egy darabkát vettem, hogy abból kostoljak. Eléggé jóízűnek találtam, s venni akartam belőle néhányat, a kereskedőnek tehát jelekkel magyaráztam, hogy adjon még belőle.

De az anyóka úgy látszik bizalmatlankodott. Nem értvén meg óhajomat, melyet bizonyosan oda magyarázott, hogy még egy skatulyából vagy még többből akarok kóstolni, bosszankodva rántja vissza piskótás skatulyáját, miközben haragos pillantást vetett rejtélyes vevőjére. Egy 50 centimes darabot mutatok tehát neki s hogy megnyugtassam némileg, markába nyomtam azt. Egy font piskótát kaptam tehát esérébe. A papirtölesér mérlegelése közben észrevettem, hogy néhány darab kalácsot is beledobott, ezt bizonyosan saját maga megbüntetéséért tette, mert ellenem némi gyanuperrel élt.

Ez idő alatt esni kezdett, az eső csakhamar jéggel vegyest boldogította a vidéket. A kellemetlen idő csak este szűnt meg. Akaratom ellenére tehát Trouvilleban maradtam, estefelé hozzáálltam egy fogadó kereséséhez, melyben aludni szándékoztam. Az egész falu nem áll egyébből, mint a kőlakházak s istállók alaktalan tömegéből. Óriási trágyadombok halmaza lepi s zárja el az utat. Végre találok egy tisztességes helyet e faluban, melyben soha idegen meg nem áll. Másnap reggelre az utak eláztak, de nem bírtam magam mégsem arra határozni, hogy Trouvilleba maradjak, mert itt a bennszülötteknek főtáplálékát a csigák képezik, már pedig én lelkemből utálok a csigákat! Az Ormain völgyén haladtam Toul felé, jobbról-balról a táj szépségét emelő szőlők között. Fel utamon egy üteg tüzérral találkoztam, kik Toulból Bar-le-Duche voltak menendők.

Az a dicsőség ért most, hogy egy egész üteg francia tüzérséget zavarba hoztam.

Azon pillanatban, amint nyugodtan elhaladok a zászálóalj mellett, az első lovak megfordulnak s ellenszegülnek előre menni, a tisztek lovai ugyanezt teszik, s nemsokára az egész üteg lovai mind ágaskodtak és rugdalóztak. Ezt látván, leszálltam, s hagytam őket tova menni. Ezen francia lovak igen rosszul vannak idomítva. Coventryben találkoztam egy üteg angol tüzérral; hajtás közben hozzáértem a lovakhoz, s meg sem mozdult egyetlen egy sem.

Néhány domb elválasztja az Ormain völgyét a Moselle-étől. Az utak meglehetősek. Void-ban ismét utat tévesztettem. E vidékbeli parasztok úgy látszik

nagyon jól emlékeznek a poroszokra. A hányszor csak megállottam, hogy utam után kérdezősködjem, mindannyiszor rátekintettek sisakomra s ugyanezt a kérdést intézték hozzám: «Etes-vous Prussien? (Porosz ön?) Miután egy két óra hosszat tévelyegtem a szőlők között, ismét kiértem a toul-i utra. Követve a Moselle utját, ugyanazon este Nancy-ba értem, s elég szerencsés vagyok ott egy vendéglőt találni, hol beszélnek kissé angolul. Azt mondják: Nancy Franciaország egyik legszebb városa. Erről nem adhatok számot, mert reggel a hajnali órákban távoztam már belőle. Csak annyi időt vettem magamnak, hogy francia pénznememet porosz márkákra cseréltettem fel. Nemsokára keresztül megyek Luneville-en s már nem vagyok messze a határtól. A vidék is elárulja ezt, köröskörül csupa várakat lehet látni. A mezőkön s a fák tetején díszelő madárijesztők is egy irtózatos farkadot tartanak kezökben. Kétségkívül, hogy elriaszták az ellenséget berohanás esetében. Mindenféle czéllövő vagy gyakorlatokat végző katonákat látni. A falvak valamennyi kutyája utánam iramodik, egyikük közülök utamat állja, ezzel arra kényszerít, hogy hátán hajtsak keresztül. Igen kellemetlenül estem el. Nancytól 65 kmnyire. Blamont-ban megállok étkezni. Ezen falu után az út hegyes lett. Nemsokára észreveszem, hogy a «canton nier» szó nem ragyog többé az utkaparók pléhes sapkáján, átléptem a határt. Vilmos császár birodalmának területére léptem. De az előttem felmagasló elzász-i hegyek arra emlékeztetnek, hogy még oly nép között járok, melynek szíve Franciaországért dobog s melynek francziás erkölcséi vannak.

Franciaországon keresztül tett utazásom nagyon érdekes és tanulságos volt. Vettem leczkét az udvariasságból. Tudom már most, hogy sokkal szebb azt mondani: «Jónapot uram! Szerencsés utat uram!» mint: «Nos, jó éjszakát, ha viszont nem látnám önt». De a «table d'hôte»-nál nyilvánul csak az én fensőbb-ségem a francziák fölött. A francziák ugyanis csak kanaluk végével szüresölik a levest, ami talán nagyon uras, de végtelen unalmas! Minden francia paraszt azt hiszi, hogy kerekem nikkelezett része ezüst s következésképp milliomosnak tekint. De a mi legjobban bámulatra ragadja őket, az az, hogy a nagy kerék mily hosszú ideig képes magától forogni, ha azt egyszer mozgásba hozták. Én meg Franciaországnak hasonlíthatatlanul szép utjait bámultam, melyek nyárfakkal lévén beültetve, zöld szalagok gyanánt szelik az országot keresztül-kasul. E kütünó utak nélkül a francia paraszt igen sokat vesztené hedvességéből.

(Folytatás következik.)

Kolozsvári athléta-élet.*)

A kirándulások s rendes gyakorlatokon kívül rajzolnak s írnak. Van egy díszes albumjuk s ebbe a kirándulások alkalmával felkeresett érdekesebb tájak szépen berajzoltatnak. A mulatságosabb események írásban és képekben megörökíttetnek. Tréfás diplomák, mikkel egyik-másik megtiszteltetik, kerülnek bele másolatban, s a törzsathléta czimerei örökíttetnek meg. Azonkívül hetenként megjelenő éleclapot szerkesztének.

*) A legnagyobb örömmel üdvözljük a kolozsvári athlétákat valóban lelkes munkájukban, melynek híre talán fővárosunk athlétáit is felszerkenti szunnyadásukból. Szerk.

E lap a maga nemében mindig páratlan marad, a mennyiben csak egy példányban a klub kebelének jelenik meg. A clubnak vannak egészséges humorral megáldott jó írói s jeles rajzolói. A lap körül, melynek szerkesztését egy bizottság eszközli, ezek csoportosulnak. A lap minden száma egy-egy szorgalmasabb athlétának arczképét, életrajzát és czimerét közli. A lap czime «Boks.» Két utóbbi számának tartalma a következő: Becsördítő (képpel). Pezsgőtől. Athléták albuma. Albert Károly. Arczkép és czimerrel. A végzetes ugrás. Tragoedia Krix-Krax. Római lelet. kiásta Gézenguz. Hirharang. Tárca. A cambridgei hősök (egy kis történelmi visszpillantás). Csarnok. Sulydobások. Gyűjti Mr. Bükle. Szerkesztőségi posta. Hirdetések. A következő szám tartalma: A piripócsi rémeset (Irányballada) illusztrálva. (Pezsgő.) Athléták albuma. Amberboy A. József. Képpel, czimerrel. Ahasverus örökös gyalogló szörnyű átkai. Képpel. Római lelet. A Szamos partján lelte Krix-Krax. Tárca: A canbridgei hősök (vége.) Csarnok: Sulydobások. Jó reclam (A sporting Gazettából). Mr. Bükle. Hírek. Szerkesztőségi üzenetek. Hirdetések stb. A lap díszes kiállítására mindenkit meglep, a gyönyörű rajzok s az izléses beosztás egyaránt dicsérik a lap fáradhatatlan s leleményes kiadóját Jancsó Lajost, a kedvelt Krix-Kraxot. A klubnak ezenkívül mesteremberei is vannak. Ezen egyike, kinek főfoglalkozása a tanárkodás, saját találmányu flekkensütőt készített a szabadban való használatra, mely egy kisebbszerű legyező módjára összehajtható és zsebben kényelmesen hordozható. Egy tojásfőző készülék terve is elkészült már, melynek átmerője egy tojásnál kevéssel nagyobb s melyet a nagyobb távolságra verseny-gyalogló övére akasztva hordhat s a tojást ebben megállás nélkül menetközben megfőzheti, ha pedig besötétedik, készüléke világító szerszámmal használható.

B — z. —

Egy év a „Budapesti (budai) tornaegylet” életéből.

A választmány jelentése az 1885—6-ik évről.

Tisztelt Közgyűlés! A lefolyt évben kifejtett működésünkről szóló eme jelentésünket teljes megnyugvással a t. közgyűlés elé terjesztvén, meglegegedéssel mondhatjuk, hogy az 1885—6-ik év számos oly mozzanatot foglal magában, melyek egyletünknek nemcsak a torna-ügy, hanem a társadalom terén való kétségtelen haladása és fokozatos fejlődéséről is tanúságot tesznek: s habár tudatában vagyunk is annak, hogy még távol állunk azon színvonaltól, melyet elérni legfőbb törekvésünk és óhajunk, mégis feljogosítva érezzük magunkat azon reményre, hogy a megkezdett irányban haladva, nemsokára sikerülni fog azt megközelíteni.

Egyletünk tevékenységét fokozni, s annak — mint egyuttal társadalmi faktornak — befolyását érvényesíteni; az alapszabályainkban kitűzött czélt lehetőleg emelni, anyagi ügyeit rendezni, hírnevét az eddigi jó alapokon fentartani, szilárdítani, szóval megtenni mindazt, a mi úgy az egylet és a tornázás ügyének fejleszt-

lésére, előmozdítására szükségesnek, ezé irányosnak mutatkozott, — képezte a tisztelettel alólírott választmányának főtörökését.

Mennyire felett meg a választmány a t. tagtársak bizalmának s várakozásának, e felett a t. közgyűlés lesz hivatva ítéletet mondani, működésünknek s az egylet kebelében előfordult nevezetesebb mozzanatoknak alább nyújtott vázlata alapján.

Az 1885. évi május hó 5-én tartott alakuló választmányi ülésünkben jegyzőnek: br. Feilitzsch Arthur, pénztárosnak: Rónay Emil, ellenőrnek: dr. Csoboth Simon, szertárosnak: Fest Jenő, egyl. orvossá pedig dr. Bíró Géza urak választattak meg.

A választmányi tagságról az év folyamán lemondottak: Forster Kálmán és kilépés folytán Moser György urak.

A felügyelő bizottsági tagságról lemondott dr. Romy Béla ur.

Egyesületünk tagjainak létszáma 1885. évi márczius hó 31-én volt: tiszteletbeli 3, alapító 64, működő 187, pártoló 132, összesen 386.

A tagok tényleges létszáma 1886. évi márczius hó 31-én: tiszteletbeli 3, alapító 63, működő 212, pártoló 112, összesen 390.

Egyesületünk tagjainak száma tehát 4-el szaporodott, a mi tekintettel azon körülményre, hogy működő tagjaink száma 25-el szaporodott, még mindig igen kedvező képét nyújtja a tornázás ügyének egyletünkben való fokozatos és örvendetes fejlődéséről annál is inkább, mivel az összletben való csekély szaporodás leginkább pártoló tagjaink nagymérvű kilépésének tulajdonítható, kiknek az általuk leginkább igénybe vett jégpálya használatának kedvezményét, a körülmények kényszere folytán többé nem nyújthatjuk.

A hetenként háromszor (hétfőn, szerdán és pénteken) tartott tornaórákban összesen 10 hónapon át 111 órában 3922 tag vett részt, és így egy-egy órában átlag 35-33 tag tornászott.

Tekintettel a tornaórák látogatottságára, és a fent említett szaporodásra a működő tagok, nehogy a tagok szakszerű tornászása és oktatása, a minden tekintetben elismerést érdemlő művezetők nagy buzgalma és tevékenysége mellett is tulságos megterheltetése folytán hiányt szenvedjen, arra indították a választmányt, hogy az Önök utólagos jóváhagyása reményében, Bély Mihály urat rendes torna-tanítónak egyletünkhöz szerződtesse.

Ugyancsak a fentebb előadott ok, s mert mi is éreztük a «képzett előtornászók» hiányát, ez birta a választmányt arra, hogy e bajon segitendő, az előtornászók kiképzetésének kérdését felvegye, és ez ügyben a mozgalmat megindítsa, kezdeményezze. Ezen kérdésben művezetők szakvéleményét kikérve, mindenek előtt a torna-tanítók országos egyesületéhez intéztünk átiratot az iránt, hogy nézeteit és az általa leghelyesebbnek vélt módokat, egy előtornász tanfolyam létesítése iránt velünk közölni sziveskedjék. A torna-tanítók egyesülete átiratunk folytán adott választát és javaslatát azonban egyuttal a fővárosi többi torna-egyleteknek is megküldvén, a mozgalom egyszerre általánossá vált, s a «nemzeti torna-egylet» felhívására, az összes egyletek megbizottai által közösen tartandó értekezletre részünkről Kollár Lajos alelnök, Krenedics Gyula vál. tag és Zsingor Mihály művezető urakat küldöttük ki, kik a több ízben tartott értekezleteken részt is vettek, s a hozott konkrét javaslatot illetőleg, — melyet ez idő szerint mint csak a további tárgyalások alapját képezőt, itt részletesen nem fejtegethetünk, — csak annyit kívánunk megem-

líteni, hogy azt Krenedics Gyula vál. tag ur részletesen ismertetvén, a választmány beható vita után főbb elveiben, mint az egylet álláspontját, azon irányban vélte módosítandónak, hogy: 1. egy közös tanfolyam alapítassék, melynek igazgatását mint erre leginkább hivatott: a tornatanítók országos egyletének választmányára venné át; 2. az előtornászók kivétel nélkül díjaztassanak, és csakis rendkívüli esetekben lehessenek díjazás nélküli előtornászók is, végre 3. hogy egyszerűen csak előtornász tanfolyam, nem pedig külön előtornászkar létesíttessék.

A választmány több oldalról nyilvánult óhajnak engedve, és egyuttal a tornászás ügyének minden irányban minél hathatósabb előmozdítása és fejlesztése érdekében, az 1885. évi május hó 5-én tartott ülésében Önök helyeslésének reményében elhatározta, hogy egyesületünk helyiségében leányok részére tornászati tanfolyamot nyit, és pedig hetenként két órával, oly leányok részére, kik még elemi vagy polgári iskolába járnak és 8-ik korévüket már betöltötték, és hetenként két órával pedig oly nők részére, kik 15-ik korévüket már betöltötték. A tervezett tanfolyam oly arányban, mint azt terveztük, nem sikerült, és így egyelőre leányok részére, csak két órából álló (hétfőn és pénteken d. u. 1/25—1/26 óráig) tanfolyamot nyithattunk, a mely 11 növendékkel 1885. évi október hóban Egan Luiza kisasszony okleveles tornatanítónő gyakorlati vezetése mellett megkezdődött. E tanfolyam szervezésekor teljes tudatában voltunk annak, hogy a csekély díjak mellett a tanfolyam részünkről anyagi áldozatokat fog igényelni, de tettük azt mégis, csakhogy egyletünk a nevelés ügyének szolgálatára lehessen, és a főváros ezen részében is alkalmat nyújtson a szülőknek, hogy leányaikat a fejlődés korszakában oly felette fontos testi nevelésben is részesíthessék. Az előadottakban főbb vonásaiban közölvén Önökkel egyesületünk eme nagy horderejű intézményének életbeléptetését, nincs kétségünk az iránt, hogy Önök ezen intézmény fejlődését, a legjobb akarrattal támogatni és a kitűzött cél elérését minden irányban előmozdítani és intézkedésünket jóváhagyni fogják.

Ezen tanfolyam életbeléptetése azonban egyuttal első sorban az öltöző helyiség újabb bebutorozását s több tornászor beszerzését tette szükségessé, és itt csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy részünkről mindent elkövetünk, hogy a tanfolyam életbeléptetése, szervezése és fentartása, egyletünkre nézve a lehető legcsekélyebb anyagi áldozatokkal legyen összekötve.

Deczember hó 7-ikén díszturnázást rendeztünk, mely fényes bizonyítékát nyújtotta egyletünk életképességének, a tagok buzgalmanak, művezetők helyes, képzett és tapintatos vezetésének. Az ünnepélyen megjelent szép és nagyszámú közönség lelkesedése s elismerése méltán felkeltette bennünk a meglegedés érzetét.

A díszturnázáson ez alkalommal is két versenyt rendeztünk. Az egyik a lovon végzett gyakorlatokból, a másik pedig magas ugrásból állott. Az előbbi versenyen az első díjat Pozdech Gyula, a másodikat Rónay Emil: az utóbbi versenyen pedig az első díjat Exner Győző, a másodikat Iványi Mihály egyleti tag urak nyerték el.

Vívási tanfolyamunk ez évben is az ország legjobb mesterének, Keresztessy József úrnak vezetése és Bély Mihály segédkezése mellett szerveztett, melyben 23 egyleti tag hetenkénti 2 órában nyert kiképzetetést.

A vívási tanfolyam költségeit illetőleg részletes

felvilágosítást pénztári kimutatásunk ad s szükségtelenek tartjuk részletezni, hogy úgy, mint eddig, ez évben is némi anyagi áldozatok mellőzhetőek nem voltak.

Ezzel képesolatban bejelentjük azt is, hogy Bély Mihály úrnak felhatalmazást adunk az egyeslet tagjainak gyermekeit díjazás mellett a vívásban oktathatni oly feltétel alatt azonban, hogy ennek fejében a rendes vívási órákban köteles díjazás nélkül a vívómesternek segídezni.

Kötelességünknek tartjuk hálásan megemlékezni arról is, hogy Kriegner Kálmán úr a birtokában volt 10 frtos egyleti kötelezvényét egyesületünknek ajánlódta

(Vége következik.)

Magyar-Óvár sportélete.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Magyar-Óvár 1886. május 4.

Kedves barátom! Már majd egy éve múlt, hogy becses lapodat az itteni sport-viszonyokról tudósítottam, s talán nem is fogod rossz néven venni, hogy azóta levelemmel fel nem kerestelek, de ennek igen egyszerű oka volt — nem volt miről írni. — Igaz ugyan, hogy egyesületünknek 80 rendes tagja van, de hát bizony a télen át az összes működés csak a vívásra és ezéllövésre szorítkozott, mert olyan tágas helyiségünk, a hol az athletikai gyakorlatokat, mint futás, gyaloglás stb. végezhetnénk, nincs, de az egész városban sem lehetne ily helyiséget találni, s emel-fogva meg kell elégednünk azzal, a mi van.

Most azonban, hogy kítavaszkodott, a sport-élet is kezd ismét mozgalmassabbá válni: a tréningezés megkezdődött, s az eddigiek után mondhatom, hogy az idej versenyektől sokat várok.

Az egyesület május hó 16-án távgyaloglást rendez Oroszvárra és vissza. A távolság 48 kilométer, futás engedélyezve van. Az érdeklődés e verseny iránt nemcsak a tagok, de a város intelligentiája közt is nagy, mert az egyesület fennállása óta ez az első ilyen mű verseny. — Az országút, a melyen a verseny tartatik, kitértő karban van, jó ruganyos, s a mint hallom, körülbelül 8—10-en fognak résztvenni.

Rendes versenyünket június hó 3-án tartjuk meg. A propositiók szerint lesz gömblovés, ezéllövés, 1000 méteres akadályverseny, súlydobás és emelés, vívás stb., összesen 13 versenyem.

A csónakázás ideje is itt van. A Lajtha és Duna este felé felélénkül a számos csónak és szandolintól. Az academiái hallgatóság közt fennálló családok különböző színű dressjeikben evezve, szép képet nyújtanak. A legnagyobb baj, hogy e szép sportnem nem gyakoroltatik tervszerűleg; legcélszerűbb volna, hogy ha egy csónakázó-egyesület alakulna, de erre a jelenlegi viszonyok között semmi kilátás sincs.

Brusatti Péter vívómester állandóan itt telepedett le, s így egyesületünknek rendes vívómestere van.

Zalka Zsigmond,
tanársegéd.

Ismét egy ki nem adott versenydíj.

— Levél a szerkesztőséghez. —

Tekintetes szerkesztőség!

Egy kis ügyem volna elintézni való, melyre bátor-kodom a tekintetes szerkesztő urakat felkérni, ha

szívesek lennének a vitás kérdést elintézni, miután lát-tam gyakran, hogy mások is a tekintetes szerkesztő urakhoz fordultak hasonló esetben.

A dolog a következő:

Dankovszky János úr, az Achilles-egyeslet tagja, a «gödöllői versenyeket» megelőző legutolsó ülésen a gödöllői távgyaloglásra egy tisztelet díjat (lépésmérő órát) ajánlott fel, melyet a bizottság köszönettel fogadott.

Én pedig, mint e verseny győztese, a díjak át-vétele alkalmával Dankovszky János úrhoz utasítottam a díj átvétele végett. Ő azonban egy darabig halogatta annak kiadását: utóbb azonban kijelenté, hogy nem fogja kiadni azt a következő okok miatt:

1. mivel őt rászedte a versenybizottság. (Hogy mennyiben, azt nem tudom.)

2. mivel a többi versenyző urak sem kapták ki *mindnyájan* díjaikat.

3. mivel neki nem szavaztak nyilvános köszönetet a lapokban.

Ezekre nézve az én véleményem az, hogy miután őt senki sem kényszerítette arra, hogy díjat tűzzön ki, ezen ok miatt adott szavát vissza nem vonhatja, a mint szavát egy jellemes férfi, bármilyen körülmények közt, vissza nem vonhatja.

A mi kifogásait illeti, neveltségeseeknek tartom, mert ő a tárgy felajánlásakor semminemű feltételekhez nem kötötte azt. A mi a nyilvános köszönetet illeti, azt hiszem elég, ha az mondatik róla az «Egyetértés»-ben, hogy lelkes éljenzéssel mondottak köszönetet a díj felajánlójának.

Ezek tehát az én nézeteim, melyeket bátor-kodtam a tek. szerkesztő urak elé terjeszteni; ezek szerint tehát felkérem a tekintetes szerkesztő urakat, itéljenek a dolog felett, teljesen alávetem magamat ítéletöknek. Kelt Budapesten, ápril hó 30-án.

Maradok mély tisztelőjük:

Balogh Dezső,
bajnokjelölt.

A gödöllői versenyeknek már van bizonyos omi-nozus hírük, mely főleg a díjak kinem adásából származott. E rossz hír, mely a magyar sportnak már külföldön is szégyent okozott, ez esettel ismét csak erősödött. Az ügy személyi oldalához mit sem szólva, ki kell jelentenünk, hogy a díj kiadását a versenyt rendező bizottság mindenkor kötelességének kell hogy ismerje és e kellemetlen felszólalásnak megtörténte is első sorban a bizottságot terheli.

Szerk.

A „Budapesti kerékpár-egyesület“ 1885-ben.

(A választmány jelentése)

Tisztelt közgyűlés! Midőn szerencsénk van e mai jelentéssel a tisztelt közgyűlés elé járulni, azt hisszük egy rég óhajtott kívánságnak teszünk eleget, ha a mult évről szóló jelentésünk előtt egyesületünknek fennállása óta kifejtett működésére rövid visszapillantást vetünk.

Különös kegynek tartjuk, hogy épen nekünk jutott a szerencse, az egyesületünk több évi multjáról szóló adatokat a tisztelt közgyűlés elé tárhatni; mert habár nem is értük el mindenben azon célpontot, melyet egyesületünk alapításakor zászlajára írt, annyit azonban büszkén mondhatunk, hogy: Megtettük kötelességünket!

S hogy nem vagyunk még ott azon ponton, melyet elérni ma sem szüntünk meg, az nagyobbbrészt azon kedvezőtlen körülményeknek tulajdonítható, melyeket velünk együtt valamennyi sport-egylet érez Budapesten s melyek nem egynek már bukását idézték elő.

Egyesületünk fenállását részben azon józan és szerény alapnak köszönheti, melyre kezdetül fogva rendületlenül helyezkedett, de főleg azon páratlan ragaszkodásnak és egyetértésnek, mely tagjainkat az első pillanattól kezdve egy egységes testté tömörítette össze. Soha sem erőszakoltuk a külső fényt és dicsőséget holmi légből kapott hírekkel, de dolgoztunk egyesült erővel, ha valaminek célt akartunk érni s megelégedtünk azzal, ha a nagyközönség utólag is tudomásul vette szerény tevékenységünket s így minden szerénységgel nélkül elmondhatjuk ma, hogy a fővárosi sport-egyesületek sorában bizonyára nem utolsó helyen állunk és számot tevő testület vagyunk.

De lássuk egyesületünk történetét.

Egyesületünk első alapítói egyszersmind az első kerékpározók voltak hazánkban. A legelső kerékpárt Stiglitz ur. a Robey és Co. lincolni czég hivatalnokja hozta hazánkba az 1878. évben. E gép alkalmatlan szerkezete azonban nem igen keltett más valakiben kedvet arra felülni. Sokkal czélszerűbb volt azon kerékpár, melyet Kosztovits László ur. egyesületünk jelenlegi alelnöke, mint a Grantham és Spittlegate, lincolnshiri angol Bicycle-Club elnöke hozott 1879. év augusztus havában magával Budapestre. E gép javított és czélszerű szerkezete csakhamar felébresztette a kerékpározás kedvét, úgy annyira, hogy már a következő évben számosan hoztak gépeket Angolországból. Az 1881. év husvét napján volt az első nagyobb kerékpár-kirándulás Kosztovits László vezetése alatt Gödöllőre: hogy mily jól sikerült ezen kirándulás, e mellett legjobban bizonyít azon körülmény, hogy a kirándulók csak következő napon tértek nagy hőzivatart közepette vissza a fővárosba.

Az első kerékpározók azonban rendkívül sok keletlenységnek, gunynak és meghurczolatásnak voltak kitéve. Első sorban a hírlapok s azután maga a rendőrség gördített nagy akadályokat ezen fejlődésnek induló sport útjába. Ezért azután szükségesnek látta Kosztovits László az 1882. évben az első kerékpározókat egy egyesület alakítására felszólítani, melynek legelső feladatául az tűzetett ki, a kerékpár-sport ellenségeit legyőzni és lépéseket tenni az iránt is, hogy a kerékpározás a fővárosban hatóságilag megengedtesse.

Az első gyűlés ez év augusztus havában a Szikszay-féle vendéglőben tartatott meg: jelen voltak: Déri Gyula, Forché Román, Engl József, Günther Károly, Kosztovits László, Mertenz Ede lovag, Oheroly János, Vermes Béla és Wünsche Emil.

Ezen és az ezt követő gyűlésen, melyen az előbb nevezettek kivül még Nádler Vilmos és Szekrényessi Kálmán is részt vettek, az egyesület czimeül «Budapesti Kerékpár (Bicycle) Egyesület» lön elfogadva. A «kerékpár» kifejezésről a magyar tudományos akadémia 1883-dik évi XV. márcziusi füzetében egy hosszabb cikket közöl és helyeslőleg nyilatkozik mellette.

Az egyesület alapszabályai 1882. év szeptember hó 13-án nyertek megerősítést a belügyminiszterium által. Ekkor az egyesület ideiglenes elnökévé: Kosztovits László és titkárává: Déri Gyula választatott meg.

A megalakulás munkája ennyire elő lévén készítve,

most már minden erő a hatósági engedély kieszközlésére fordított. Mint idáig mindenben, úgy ebben is a főérdem Kosztovits László urat illeti, a mennyiben ő egy menetrendet dolgozott ki és ezt egy küldöttség élén, a B. K. E. nevében Thaisz Elek kir. tanácsos és főkapitánynak nyújtott át, azon kérelemmel, hogy azt hivatalosan elfogadja és hirdettesse, a mi nemsokára meg is történt, a mennyiben a főkapitány 1883-dik évi február hó 9-én, egy 13. §-ból álló nyomtatott rendeletet bocsátott ki a főváros területén történendő kerékpározásra vonatkozólag. E rendelet falragaszok útján közhírré tétellett és 5 példányban egyesületünknek küldetett meg.

Ezzel a kerékpározás jövője biztosítva volt fővárosunkban és az egyesület nyugodtan megtarthatta első közgyűlését.

E gyűlésen az egyesület köszönetének és hálájának akarván kifejezést adni azon páratlan fogadtatásért, melyben Thaisz Elek kir. tan. és főkapitány ur részesítette és azért egyesületünk tiszteletbeli tagjának választotta, mit ő szívesen el is fogadott. Az egyesületnek ekkor 49 tagja volt.

E kis sereg, melynek több mint fele pártoló tag volt, a bekövetkező idényben teljes erővel fogott neki a sport gyakorlásának, úgy hogy már 1883. évi június hó 8-án tartatott meg az első egyesületi kirándulás a Szt.-Endrén levő «Demerova Kapia» nevű vizeséshez. Ezen 22 egyleti tag és 22 vendég vett részt és a lehető legjobban mulatott.

Még ugyanezen év augusztus hó 18-dik napján rendezte az egyesület az ügető-versenypályán az első versenyét, mely egyszersmind az első kerékpár-verseny volt Magyarországon. E versenyről hátrább bővebben szólnunk.

El nem mulaszthatjuk e helyen azon szíves támogatásról is megemlékezni, melylyel Uchritz Zsigmond báró ur egyesületünket kitüntette. Ő nemcsak, hogy felajánlotta szíves közbenjárását a versenypálya átengedése ügyében, hanem a mellett egy értékes versenydíjat is ajándékozott az egyesületnek, mely első díjultűzetett ki a kezdők versenyén.

Számos kisebb-nagyobb egyleti kirándulás után tartatott meg 1884. év április hó 22-én a második rendes közgyűlés, melyen Uchritz Zsigmond báró ur az egyesület tiszteletbeli tagjának választatott, mit ő szívesen el is fogadott. Az egyleti tagok száma, pártoló és rendes tagok együtt 112; a vagyonmérleg ez évben 400 frt 34 kr. tiszta jövedelmet mutat ki.

Ezen közgyűlés után az egyesület figyelmét főleg egy alkalmas egyesületi helyiség kibérlésére fordította s ezen tevékenységét nemsokára siker is koronázta, a mennyiben 1000 frtnyi évi bérösszeg fejében kibérelte az «Új világ» összes helyiségeit, a melyekben egymásután egynéhány igen sikerült ünnepélyt rendezett. Ezen helyiséget azonban csak az 1885. év tavaszáig tarthatta meg az egyesület, a mennyiben a háziur által tulságosan felszigazott házbér-összeggel nem akarta megrendíteni az egyesületi pénztárt. Az 1885. év február hó 2-án egy rendkívül sikerült ünnepélyvel vett búcsut ezen helyiségtől.

Az 1885. év ápril hó 17. napján tartotta egyesületünk harmadik rendes közgyűlését. Az egyesületnek ekkor 74 működő-, 71 pártoló tagja és 741 frt 79 kr. tiszta jövedelme volt.

Ezen közgyűlés után ismét egy egyesületi helyiség kibérlése képezte az egyesület főgondját, de fájdalom, minden kísérlete, minden terve hajótörést szenvedett.

dett. Le kellett mondania még azon vérmes reményeiről is, melyeket az 1885. évi országos kiállításához fűzött, a mennyiben az ottan használt épületek valamelyikét gondolta megszerezhetőnek, de részint a tulságosan magas ár, részint az alkalmas telek hiánya miatt, ezen kísérleteket sem koronázta semmi eredmény. E közben az egyesület vezetősége más irányban igyekezett kárpótolni tagjait s egymásután Rossi Nándor kapitány és Günther Károly alkapitány vezetése alatt egynéhány igen sikerült kirándulást rendezett. Ezek között első helyen a pünkösdi kirándulás áll, mely Moórra rendeztetett, mely alkalommal egyesületünk Moór város közönsége és különösen Freysing István földbirtokos ur által felejthetetlen szíveséggel és vendégszeretettel fogadtak ott.

Ugyanezen év június hó 29-dik napján rendezte egyesületünk második nemzetközi nagy versenyét, külön ezen célra készített pályáján, melyről bővebben egy más fejezetben szólnak.

Közvetlen ezen verseny után ifj. Reitter Ferencz ur a titkári tisztről és Günther Károly ur a pénztárosi tisztről köszönt le. El nem mulaszthatjuk ezen alkalommal mind a két tagtársnak köszönetet kifejezni azon buzgó tevékenységért, melyet B. K. E. érdekében kifejtettek. A leköszönt titkár helyébe Skimina Béla ur, a pénztáros helyébe pedig Mandl Gyula ur választatott meg. Az egyesület belső vezetése azóta tetemes újításokon és javításokon ment keresztül, úgy hogy ma már azon helyzetben vagyunk, számos érdekes statisztikai adattal és kimutatással a tiszt. közgyűlés elé járulni.

Mielőtt azonban ezen adatok részletezésére térnénk, kötelességünknek tartjuk elsősorban azon tagtársakról megemlékezni, kiknek egyesületünk eddigi fenállását és virágzását köszönheti. Az oroszlanrész e tekintetben Kosztovits László urat, az egyesület alapítóját és jelenlegi alelnökét illeti. Az egyesület előadott történetéből láthattuk, mily szívós kitartással fáradozott az egyesület létrehozásán s fennállása óta az egyesület élén állva, miként szentelte szívvel, lélekkel minden tevékenységét az egyesület érdekeinek emelésére. Azt hisszük, a tisztelt közgyűlés óhaját tolmácsoljuk, midőn Kosztovits László úrnak kiváló tevékenységeért e helyen halás köszönetet mondunk.

Nem feledkezhetünk meg azonban Rossi Nándor kapitány és Günther Károly alkapitány urakról, kik az egyesületi kirándulásokat oly tapintatosan vezették, továbbá Skimina Béla titkár, Sturm László jegyző ur és Mandl Gyula ur, egyesületünk kitünő pénztárosáról sem, kiknek mindnyájuknak nagy része van az egyesület felvirágoztatásának nagy munkájában. A tiszt. közgyűlés kivánságának vélünk eleget tenni, midőn ezen tagtársaknak is jegyzőkönyvi köszönetet szavazunk.

(Vége következik.)

A salgó-tarjáni athléta-ünnep.

A magyar athléta diadalünnepet ült április hó 25-en és 26-án Salgó-Tarjánban. Egy egész vidék van meghódítva, az athléta támogatni, pártolni és üzni. Dicséret a lelkes bizottságnak, már ez első kísérlet, a verseny is fényesen sikerült. A fővárosból és vidékről érkező sportegyesületek tagjainak fényes és lelkes fogadtatása mindeddig páratlanul áll. A kitünő versenypálya és a fővárosban sem tapasztalható óriási érdeklődés emelték a versenyeket: melyekl következően folytak le:

I. Gyaloglás (tisztá) 3000 m.

1. Kollener Barna 17 p. 18 mp., 2. Follinus Árpád 18 p. 20 mp.

II. Kezdők kerekpár-versenye 1000 m.

1. Kollener Barna 2 p. 15 mp., 2. Nagy Gyula 2 p. 19 mp.

III. Futás 1000 m.

1. Sándor Ákos 3 p. 40 mp., 2. Baykay József 3 p. 48 mp.

IV. Kerekpár nagy verseny 5000 m. (Hölgyek díja is.)

1. Vándori József 12 p. 40 mp., 2. Filipovits Emil 12 p. 41 mp.

V. Futók akadály-versenye 1000 m.

1. Sándor Ákos 3 p. 11 mp., 2. Nagy Gyula 3 p. 26 mp.

VI. Kerekpározkók akadály-versenye 2000 m.

1. Filipovits Emil, 2. Vuits István.

VII. Súlyemelés 40 klg. rúd.

1. Vermes Lajos 26-szor, 2. Brozer Sándor 25-ször.

VIII. Távolugrás.

1. Bartay Oszkár 5 m. 90 cm., 2. Follinus Árpád 5 m. 65 cm.

IX. Kerekpározkók lassu verseny 50 m.

1. Vuits István, 2. Bartay Oszkár.

X. Műtornázás. (Programon kívül.)

1. Vermes Lajos }
2. Ruh Géza } koszorú.

XI. Birkózás.

1. Horváth Bertalan, 2. Vermes Lajos.

XII. Kerekpár műverseny.

1. Vuits István, 1. Barella Andor.

XIII. Kardvívás.

Győztesek:

Haladók közt: Sándor Ákos.

Kezdők közt: Kaszás István.

Minden elsőnek ezüst érem, a másodiknak bronz érem. A díj-kiosztás este a táncvizsgalom alkalmával Salgó-Tarján legszebbjének kezeivel történt.

Nagy Gyula.

Különfélék.

A «Budapesti (budai) torna-egylet» f. évi ápril hó 30-án d. u. tartotta dr. Darányi Ignác elnöke alatt évi rendes közgyűlését. Elnök a napirend megkezdése előtt mély meghatottság hangján bejelenté a közgyűlésnek, hogy az egyesület jóakaró barátja és alapító tagja, dr. Pauler Tivadar igazságügyi miniszter úr meghalt. — Egyhangu helyesléssel fogadtatott el az elnök abbéli indítványa is, hogy a jegyzőkönyvben ezen lesújtó esemény megörökítették és az egyesület nevében az elhunyt családjához részvétirat intéztessék. Ezután a napirend letárgyaltatván, megejtetett a választás, mely szerint elnöknek: Jenny Antal, alelnöknek: Kollár Lajos. Választmányi tagokul: Bernát István, dr. Biró Pál, Csobóth Simon, dr. Czárán István, Czölder János, dr. H. Farkas László, Fest Jenő, Feilitzsch Arthur báró, Fischer József, Jankovich János, dr. Krenedits Gyula, Láner Gyula, Major Tibor, Náményi József, Ronay Emil, Tabódy József, Tichl János, Tóth Gerő, Törzs Kálmán, dr. Wein Manó. Felügyelő bizottsági tagokul: Horn István, Török Ödön, Rácz Károly, dr. Rónay Károly, dr. Stolp Ferencz választattak meg.

Jenny Antal, egyleti elnök.

A Nemzeti Hajósegylet az általa 1883. évben alapított vándor-díjevező-versenyt legjobb párevezős (skiff)-hajók számára ez évben június hó 12-ik napjára, d. u. 6 órára tűzi ki. A verseny feltételei a következők: Nemzetközi verseny legjobb párevezős hajók (skiff) számára. Távolság 3000 méter lefelé fordulás nélkül. Tét egy arany. Díj a nemzeti hajósegylet által alapított vándorszerleg és emlékérem. Három ízben egymásután nyerendő. Védi a Neptun budapesti evezősegylet. Versenypálya Budapest a Margitsziget felett levő Dunarész. Nevezések csak evezős egyletektől fogadtatnak el. A nevezések a tét kíséretében 1886 június hó 4-ikén éjfélig Fülepp Kálmán urnál a nemzeti hajósegylet igazgatójánál (Budapest IX. pipa-u. 33); írásban nyújtandók be. Kelt Budapesten, 1886. évi ápril 30-án. A nemzeti hajósegylet választmánya.

Jól tornázó tanulók megjutalmazása. Kolozsvárról Albert Károly jeles tornatanártól vesszük a következő sorokat: Igen tisztelt szerkesztő úr! A helybeli tanodák torna-vizsgálatai május és június havában tartatnak meg, a mely alkalommal minden tanoda előjárósága bizonyos összeg pénzt szokott följánlani a jobb és kitünőbb tornászok jutalmazására. A pénzzel jutalmazásnak nem vagyok barátja, mely nem marandó emlék s úgyszólván semmi nagyobb (1—2 frt) becsesél a növendék előtt nem bír. Ennek alapján elhatároztam, hogy ézentul növendékeim jutalmazásánál a penzjutalmat eltörölöm s e helyett becsesebb és marandóbb tárgyakkal helyettesítem. Ilyen marandó emlék lenne a növendékek kezében a «Herkules Könyvtár» bármelyik műve s tornairodalmunk nevezetesebb művei. A tanodák előjárói belátták és helyeslőleg is fogadták indítványomat. Most pedig azon őszinte kéréssel fordulok a t. Szerkesztő úrhoz, hogy lenne szíves közbenjárni Aigner Lajos kiadó úrnál, hogy felszólításomra bizománykép a «Herkules Könyvtár» eddig megjelent műveit 3 példányba küldje meg s ezenkívül a torna-irodalom nevezetesebb (magyar) műveit mind. Végül bátor vagyok e kis közleménynek helyet kérni becses lapjában. Kolozsvárott, 1886. ápr. 8. Őszinte tisztelője *Albert Károly* torna-tanár.

Az első papiros kerék-korcsoyapálya — mint azt Dedreux G. müncheni szabadalmak- és technikai irodája közzéteszi — Indianapolis (Észak-Amerika) városában új Skating-Ring-ben készítettet el. Az előállítás úgy történt, hogy több szalma-keménypapiros (Strohappdeckel) összeragasztatott s oly módon mint a papirosból készült vasúti kerekék gyártásánál nagy mérvű hidraulikus nyomásnak tétetett ki, ezután a vastag lemezek szétfűrészeltettek s úgy rakták össze mint a szobapadlózatot, mely után homokpapirossal (Sandpapier) az összerakás által támadt hézagok oly gondosan tömettek be s csiszoltattak ki, hogy oly sima lett mint egy valószínű jégpálya. Állítólag az ily módon elkészített korcsolyapályán igen kitünően s majdnem nesz nélkül lehet rajta kerékkorcsoyázni.

„A szegedi tornaegylet évkönyve“ megjelent az 1885-ik évről: az ebben foglalt évi jelentést lapunkban egész terjedelmében közöltük. Az évkönyv többi adataiból fölemlítjük, hogy a derék egyesületnek elnöke volt a lefolyt évben: Pálffy Sándor, alelnök: Nagy Ferencz, jegyző: Molnár Elemér, pénztáros: Harcz

Lajos, ellenőr: Löwinger Antal, ügyész: Járj István, szertáros: Tóth Nándor, orvos: Dr. Kiss György, tornatanító: Kovács István. Az egylet vagyona 2305 frt 16 kr., melyből 1025 frt takarékpénztárban van elhelyezve, a tagok száma 239 s ezek között — Molnár jegyző gondos összeállítására szerint — legtöbb az államhivatalnok: 45, ezenkívül van önálló kereskedő: 34, ügyvéd és közjegyző: 24, pénzügyi hivatalnok: 23, vámhivatalnok: 23, tanuló: 17 stb. Az egylet szépen virágzik s kétség kívül egyike az ország legrendezettebb testgyakorló egyleteinek.

Angol velocipéd eredmények. Az angol professzionátus velocipédezők legjobb eredményei az alacsony kenguru-féle biztonsági gépeken a következők:

ang.mif.	meter	óra	percz	m.perz	ang.mif.	meter	óra	percz	mpercz
1	1609	2	55	11	17699	33	45		
2	3218	5	59	12	19308	36	57		
3	4827	8	55	13	20917	40	08		
4	6436	11	55	14	22526	43	18		
5	8045	15	04	15	24135	46	30		
6	9654	18	06	16	25744	49	44		
7	11263	21	10	17	27353	53	01		
8	12872	24	16	18	28962	56	20		
9	14481	27	25	19	30571	59	51		
10	16090	30	34	20	32180	1	03	05 ¹ / ₅	

A háromkerékű gépen elért legjobb eredmények a következők:

ang.mif.	meter	óra	percz	mpercz	ang.mif.	meter	óra	percz	mpercz
$\frac{1}{4}$	402			51	10	16090	33	39	
$\frac{1}{2}$	804	1	43	11	17699	37	01		
$\frac{3}{4}$	1206	2	33	12	19308	40	23		
1	1609	3	20	13	20917	43	41		
2	3218	6	35	14	22526	47	05		
3	4827	9	55	15	24135	50	29		
4	6436	13	19	16	25744	53	48		
5	8045	16	45	17	27353	57	12		
6	9654	20	08	18	28962	1	00	33	
7	11263	23	32	19	30571	1	03	59	
8	12872	26	51	20	32180	1	07	15	
9	14481	30	15						

Minden eredmények versenypályán érettek el.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsoit Jenő és Porzsoit Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedése útján valamennyi könyvárusnál:

- I. **A magyar labdajátékok könyve.** képekkel. Irta Porzsoit Lajos.
- II. **A korcsolyázás kézikönyve,** számos rajzzal. Irta Porzsoit Jenő.
- III. **Vitorlás kalandok.** Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- IV. **A sport-világból.** Elbeszélések és versek illusztrálva. Irta: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsoit Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- V. **Montpellier-től Budapestig velocipéden.** A szerző arcképevel. Irta Igali Szvetozár.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV., Váci-utca 2. sz.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos petit
sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület, Belváros
Lipót-utca 50. sz.

Kéziratokat vissza nem küldünk

Bermentetlen leveleket nem fo-
gadunk el.

Tartalom: A kedélyről. (Albert Károly.) — Valami a vas-
paripáról. (Julius.) — Tornázás télen a szabadban. —
Egy év a „Budapesti (budai) tornaegylet” életéből. — A
„Budapesti kerékpár-egyesület” 1885-ben. (Skimina Béla.)
A női tornaszatról. — A „Wiener Renn-Verein für
Radfahr-Sport” nemzetközi versenyei. — Velociped-verse-
nyek Angliában. (Louis Glasel.) — Különfélék. — Hir-
detés.

A jó kedély és a tornázás.

A lélektan világosan kimutatja a kölcsönösséget, a mely a testi és lelki erők közt van. E szerint a testi és lelki erők folytonos viszonzhatásban vannak egymással, mely viszonzhatás alapján a test utján a lelki erők képzését, erősítését lehet eszközölni.

Lelki erőink mindenike, a testi erőkkel szoros összefüggésben áll, s így lelki erőink mindenikére befolyást gyakorol. Lelki erőink képzésének, erősítésének közvetítője az idegrendszer.

Az idegrendszer gyengesége lelki tehetségeinkre nagy befolyást gyakorol. A szabad, rendszeres mozgással, azaz tornázással, az idegekre erősítőleg hathatunk, a mely viszonzhatás a lelki erőkre jótékonyan hat, annak tevékenységét támogatja s minden irányban erősíti.

Lelki tehetségünk egyikéről szólok, a kedélyről, mely lélekállapot épen az idegrendszer bizonyos nyugodtságában áll.

A kedély az érző tehetségnek azon ereje, mely által az saját életének hangulatát, azaz kedves vagy kedvetlen állapotát fejezi ki. Így p. o. a lélek tudja, hogy őt az aggodalom, bánat s félelem nyomja, remény kecsegteti és öröm vidítja.

Tehát a lelkünkben végbemenő processus-nak, érzületnek nyilvánítója külső és belső jelek által.

Vitatnunk nem lehet a léleknek külső jelek általi nyilvánulását akkor, ha igazat adunk e szép mondatnak, hogy «a szem a lélek tükre». De vessük tekintetünket két különböző lélekállapotban levő egyénre, p. o. egy öröm és egy bánat hatása alatt állóra.

A feltűnő eltérést azonnal észrevehetjük, a külső vagy testi jelenségekből.

A viszonzhatás itt sem marad el. A mozgáshiányban igen gyakran be szokott következni belső részek izgultsága, mi a kedélytelenségben, ingerlékenységben és

lomhaságban nyilvánul. Innen van, hogy az ülő munkával foglalkozó egyének kedélyhangulata nyomott, lényén a leveretség látható, kevésbé tud örvendeni, de annál mélyebben tud busulni és aggódní.

A szabad mozgás által előidéztek a *leterhelési* processus, mi abban áll, hogy a feszültség az idegrendszeren keresztül a test minden részébe elosztatik, mi által az agy megmenekszik az egyoldalú nyomástól vagyis az agy a szabad mozgások folytán akarati tevékenységének levezető ingere által a lelkinyomástól megmenekszik.

A mozgás által előidézett processus a jóllétnek, megkönnyebbülésnek kellemes érzetét adja s így a kedélyhangulat emelkedését, — a jókedvet lünetteli elő. Innen magyarázható meg a tornázó növendékek kitoró jó s az ülőmunkába belemerült, duzzogó, komor arcú egyének rossz vagy lehangolt kedélyhangulata.

Igen gyakran találkozunk a torna-tanító levett kedélyű, duzzogó, busongó, s tettetett beteg növendékekre, kik a szellemi munka által nyugözve érzik akaratukat, kik szabad akaratuknak nem urai. Ilyenkor egy kevés szabad mozgásra való kényszerítés megteszi az üdvös hatást, mivel a fenntebbi leveretési processus megtörténvén, a szellem fölszabadul a nyug alól, magának kellemes érzést okozván, — kedélye fölvidul.

Ez nemesak a növendékeknél van így, hanem minden egyénnél.

Tekintsünk csak be a torna-egyletek és athléták gyakorló helyiségébe, s vizsgáljuk csak meg a mozgás kezdetekor és végzésével a behatást s a kedélyállapotot! Meggyőződünk róla, hogy — így van!

Azon egyének részére, kik a kenyérkeresetért a természetes mozgást s ezzel együtt lelki állapotok kedélyességét hanyagolják el, — nem tudjuk eléggé ajánlani annak visszaszerzését mesterséges uton a — *tornázás* által.

Nyomott, lehangolt kedély, bús, szomorú arcot az erélyes mozgás után nem láthatni. Fölvidul az, mint áldásos eső után a mezők virága.

Jókedv nyilvánul a tettekben és beszédben. Tréfa, élcz, a lélek rugékonyságát árulják el s megkönnyítik a mindennapi terhes munkának nehézségeit, türelemre készíti a haragvó lelket, s lelkesülmi tanítja az egyént a szépért, nemesért és jóért.

Ennyi kedvest, jót és hasznost nyerünk a tornázzat által vagyis a rendszeres mesterséges mozgás által! S mégis vannak egyének, kik a természet által nyújtott ezen jótéteményt, s ezzel együtt a mesterséges uton való mozgást megvetik s mint egy készakarva rohannak a komor kedélytelen életbe. — Az ilyenek az indulatok és szenvedélyek rabjai, kiknél a nemesre, szépre s a jóra nincs akarat erejük. Vagy rövidebben az ilyen egyének nem a maguk urai.

Kolozsvárt, 1886. május.

Albert Károly.

Valami a vasparipáról.

Minden újdonságnak vannak ellenségei. A vasparipának meg épen kijutott, minden rendű és ranguak részéről. Hogy a műveletlen, főképp paraszt-nép idegenkedik, azon kevésbé csodálkozunk, egészen új, egészen elítelt különösség, mihez még a furcsa ruházat, mely gyerekruhába bujtatja még a férfit is: mindéz — ha hozzávesszük még a pór nép babonáságait is — természetesebbé teszik azt.

De még ezt sem lehet feltétlenül felállítani. Saját tapasztalásomból tudom, hogy ha a néppel barátságosan beszélgetve, a gépet nekik megmutogatva, tűnünk valamely község határán először fel, ott nagyon ritka az ellenszenvnek még nyoma is. Sőt még eldicsekednek szomszédjaiknak, micsoda furfangos masinával ismerkedtek meg. Ellenben, ha váratlanul, sebesen közöttük elrohanunk, s kivált ha este látnak először valami olyan ördögiesen csengő, zörgő, veres lámpás felett kuczorgó alakokat: egészen más bonyomás keletkezik. És az új mesterséget üzö paripások is könnyen úgy járhatnak, mint Brassai bácsi, ki tudvalevőleg botanizálása közben prikulicsként fogtak meg a jámbor oláhok.

Már az uri körökkel szemben egészen más a vasparipások sorsa. Ott főképpen a fellépés szerénysége teszi a benyomást, s alkotja az ítéletet, s az, hogy vajjon nem abba helyezzük-e sportunk főhivatását, hogy az utcákon és sugárutakon fesszengjünk, hanem mehetnéinket máshol érvényesítjük. Jóllehet vannak multságunknak olyan megrökönyödött ellenségei is, milyent nekem is volt multkor alkalmam tapasztalni. Egy különben igen művelt és kedves család mondta ki nekem minap ritka egyhangúsággal véleményét: «Tudja kérem, mi a vasparipásokat ki nem állhatjuk!» Ezt a kitünő véleményt, mint a vasparipások jelenvolt képviselője, szó nélkül dugtam zsebemre. Mert a rokonszenvet erőltetni lehetetlennek tartom. De tán sportunk villámgyors terjedése majd változást hoz az ily véleményekbe is, mely hála istennek, csak a csekély kisebbségé.

Részben a dolog igazi természete, mely szerint valamely újdonság létjogát azon haszon, melyet nyújt, határozza meg, részben ezen körülményeknek ... melyeket hosszabban irtam le, mint akartam volna — reakciójakép mindjárt kezdetben megindult a vasparipázás számtalan jó oldalának és hasznos kellemeinek ismertetése. S ez a maga rendjén van is.

De szóljunk pár szót a vasparipának a hadseregben való használásáról. Ujabbán pár kísérlet és még több elméleti tervezgetés foglalkozott e tárggyal.

Mi részünkről szorosán megkülönböztetnők a

rendes, rendszeresített futár szolgálatokat minden más alkalmazástól és egyedül ezeket tartanók praktikusoknak. A rendszeresített futár, esetleg kémszolgálatokat mondjuk, mert bizony ha a sereg valamely jó ut, országot nélküli vidéken találva vonulni, hegyeken meg erdőkön, ott a vasparipának még a futárok sem vehetnék hasznát. Ellenben, hol bizonyos hátaozott jó utvonalak használandók, melyeknek alkalmas volta köztudomású: ott nagyon helyén van a vasparipa.

Másrészt pedig komoly ember előtt képtelenség, mint multkor egy komoly cikkben olvastam. Ebben az volt fejtegetve, milyen jó lenne a katonaságot a vasparipa használatára betanítani. Mily nagyszerű és döntő huzás lenne — így szól körülbelül a cikk — ha a sereg egyrésze, a vasparipák ismert sebességével ott teremne, hol épen akar! (!)

A hadviselés tiz-husz, sőt pár száz emberrel is, döntő (!) huzást nem képes tenni, még ha nagy költséggel sok száz gép beszereztetnék és az egész sereg a kezelésre betanítatnék is. Valamire való nagyobb sereget, minő mondjuk 10—20 ezer ember, ugyanannyi vasparipán mozogva — még elképzelni sem igen lehet. Nem tekintve azt, hogy még ha a legfontosabb és életbe vágó stratégiai érdekek követelnék, sem térhetnének el a vasparipával járható uttol. S egy vastag sárbarázdás uton, a milyen járhatatlan ut hazánkban számos helyütt fordul elő, nem tudjuk, miképpen czipelné a pár ezer ember a pár ezer veloczipédet, a temérdek sulyu czipelni valón felül. Vagy akkor sutba dobnák?

Szóval, a hadászat szolgálatában csakis az előrebocsátott megszorítással gondoljuk alkalmazhatónak vasparipánkat.

De jóval kényelmesebb, sokkal gyorsabb, ennél fogva igen praktikus lenne a postaközlekedés futárjait látni el akár két- akár háromkerékű géppel, ha jó utak vannak, noha télviz idején mindéz szünetelne. Valamint az üzleti gyorsáru kihordásra, mind városban, mind közeli jó utu községekben igen czélszerűen alkalmazható, mint a főváros egy kávéraktárában látjuk is.

A mi végre a vasparipa igazi haszna és előnye, az az üditő és végtelen kellemes szórakozás, melyet amateurjeinek nyújt. A multság és testedzés szerencsés egyesítése, mely ritka gyorsasággal hódítja hiveit. A testedző-touristika azóta híhetetlen arányban növekedett.

Jó a dolog praktikus oldalát kiemelni, de legyünk óvatosak, ne essünk tulzásba, mert ezáltal ügyünk igazi érdemeit is kisebbitenők. Jövőjéért úgy sincs mit aggodnunk, maga a vasparipa — minden külső reklám nélkül — tüneményeszerű gyorsasággal terjed.

Remélhetjük, nálunk sincs messze az az idő, mely oly közönségesse teszi nálunk is a vasparipát, minő teszem Angliában vagy Amerikában. Itt már annyira általános, hogy a regények szereplői is vasparipáznak. pl. a «Beatriec házassága» regényben is a tisztelendő lelkész ur vasparipán járja be egyháza diplomáit.

Julius.

Tornázás télen a szabadban.

A berlini folyó-iratnak legközelebb megjelent füzetében dr. Knape tanár egész bátran hangoztatja, miszerint a szabadban tornázást még október, november, február és márczius hónapokban is többre kell becsülni a szobában tornázásnál: „*inkább semmit, mint*

csak a falak között tornázni. Csak akkor használandó a tornacsarnok télen is, ha a szabadban tartózkodás egyáltalán lehetetlen." Ime egyik lünete ez is annak, hogy Németországban a tornázás lassanként kezd mindinkább mesterkéletlen természetes testgyakorlattá alakulni. Pár év előtt még kikacagták volna az eféle állításokat, ma meghallgatják és csak ennyit mondanak reá: „a tornacsarnok poros és fülledt levegőjében tornázás mégis kevesebb hátránnyal jár, mint a könnyen meghűlhetős veszélyével járó szabad ég alatti tornázás télen“.

A magyar testedzés szempontjából talán helytelen lenne merev álláspontra helyezkedni ezen felvetett kérdésben, mert talán nálunk nincs messze az idő, mikor rendszeres tornázás alatt nem értünk csupán iskolaszerű és katonás ösztöngyakorlatokat és sajátos tornaszereken végzendő gyakorlatokat, hanem értünk alatta mindennemű szabad testmozgásoknak, játékoknak, edző mulatságoknak társas üzését és tanítását. Hazánkban mind nagyobb kedveltségnek örvend azon testedzési mód, melyvel kirándulások, versenyek, játékok, szabad ég alatti mozgások mulattatóan edzenek.

Nálunk nem sok kell ahhoz, hogy valamelyik iskola növendékei, mint szervezett tornászcsapat, a szabad iskolatornázás idejét gyakrabban arra kasználják fel, hogy tanárjuk vezetése alatt például dombrol le szánkázni vagy jégen csúszkálni menjenek télen. — Szóval, hazánkban fölösleges most még a tornacsarnokok mellőzését és a szabad ég alatti tornázást erősen hangoztatni, mert azzal a móddal tornáztatni gyermekeinket télen a szabad ég alatt, a milyennel általánosságban jelenleg ők tornáztatnak, nagy veszélyekkel járna. Nem vihetjük ki gyermekeinket az 1—5 fokú hidegben, hogy ott melegen öltözve, unalmas rendgyakorlatokat vagy túlhevítő gszökdelési, ugrálási, futtatási vagy éppen szerygyakorlatokat vé ezzenek. Szabadban szabad mozgás, mulattató munka kell. Ezeket pedig a leglőbbször mesterségszerűen alkalmazott iskola-tornázás csak igen kevés részben nyújthatja. Ezen oknál fogva örvendenünk kell most még, ha egyáltalában van minél több fedett téli torna-helyiségünk; de ne feledjük el soha, hogy a tornaterem levegőjét időnkint frissíteni szellőztetésekkel éppoly szigorú követelmény, mint az, hogy nagy port verő gyakorlatok egyáltalában mellőzendők ott.

Legyen bármiként is berendezve valamely tornaterem, padlós, vagy cserhéjjal borított; legyen bármilyen elmés szellőztető készülékkel felszerelve; mindenképpen követésre méltó bölcs tanácsul kell nekünk is elfogadnunk az 1885. évben Görlitzben nevelési tanfériak által hozott azon határozatot, mely szerint: *a tornacsarnokok legfőllebb két órán át használhatók szaka-datlannal.*

Mondjuk tehát mi is dr. Knapé után: *ki a szabadba! Üde levegő és mozgás!* De ne tornász bőrvotat és bakot ugrálni, vagy körhintán hintázni, vagy katonásdít játszani komolyan; hanem szánkázni, csúszkálni, koresolyázni, hó-labdákkal dobálódzni, vagy a szebb hűvös időkben a társasjátékok seregéből alkalmazni egyiket, másikat, kirándulásokat tenni közelre gyalog csoportosan. Mindez bizonyára üdvösebb leend, mint ugyanazt az időt fülledt szobai légtérben bármilyen helyes tornázással tölteni el. Üdvözlét dr. Knapének a bátor szavaiért, mert közel érinté azon testedzési módot, melyet mi hazánkban meghonosulva szeretnénk.

Porzsoló Lajos.

Egy év a „Budapesti (budai) tornaegylet“ életéből.

A választmány jelentése az 1885—6-ik évről.

(Vége.)

A nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1885. évi ápril hó 8-án 11133 sz. a kelt kegyes leiratával egyesületünknek ez évben is 800 frtnyi segélyt engedélyezni méltóztatott.

Ezen összegből 290 frtot az ezen évben kisorsolt 10 frtos kötelezvényeink beváltására, 352 frtot új tornaszerek beszerzésére, 153 frtot az öltöző-helyiség berendezésének kiegészítésére, a még megmaradó csekély összeget pedig, a csarnokunkon szükségessé vált javítások költségének részbeni törlesztésére fordítottuk. Ha végig tekintünk együletünk nagymérvű kiadásain, anyagi megterheltségén, s ha ezzel szembe állítjuk működésünk, önzetlen fáradozásaink eredményét, és azt, hogy mindig és mindenütt, habár anyagi áldozatokkal is oda törekedtünk, hogy nem csak az oly felette fontos testi nevelés és edzésnek a legtágabb tért nyujtsuk és állandóan minél szélesebb körben meghódítsuk, de egyuttal az egylet keretén belül ép úgy, mint kifelé is, a hol csak befolyásunkat érvényre juttathattuk, el nem mulasztottuk a tiszta magyar hazafiságot terjeszteni együletünk és a tornászás czélját a hazafisággal szoros összetűgésbe, kapcsolatba hozni, biztosan reméljük, hogy a nagyméltóságú miniszter úr ez évben sem fogja tőlünk megvonni azon kegyet, hogy bennünket segélyben továbbra is részesítsen.

Kötelességünknek tartjuk bejelenteni azt is, hogy együletünkben ez évben 37 növendék a tornászásban, s azonkívül 15 finövendék a vívásban is nyert kiképzést, valamint hogy Pozdech Gyula tagtárs ur szíves volt a növendékek tornatanfolyamában, Bély Mihály ur mellett az előtornázást díjtalanul elvállalni.

Azt hisszük, hogy kedves kötelességet teljesítünk azzal, ha az országos kiállítás alkalmával rendezett országos torna-ünnepélyről, melyen együletünk is élénk részt vett, megemlékezünk. A választmány csatlakozva a fővárosi tornaegyletekhez, az ünnepély rendezéséhez, hozzájárult, s bár vezérszerepet ez ügyben nem vitt, mégis megnyugvással mondhatjuk, hogy feladatunknak megfeleltünk.

Az ünnepély alkalmával rendezett verseny tornászásban együletünk tagjai közül nyertesek lettek: Bély Mihály és Iványi Mihály urak.

Az országos torna-ünnepély fényes bizonyítékát adta annak, hogy a tornaügy országszerte a legjobb hírnévnek örvend s a nagy közönség körében mindinkább nagyobb és nagyobb tért hódít.

Az eddigi siker biztosítása, a tornaügy általános emelése, fejlesztése, minél tágabb körben való meghonosítása azonban, csakis az összes hazai tornaegyletek együttes működése, egyöntetű eljárása mellett lévén szilárd alapokra fektethető, az országos tornaünnepély, — melyen a hazai legtöbb tornaegylet élénk részt vett — látszott a legkedvezőbb alkalomnak arra, hogy a már oly régóta minden egyes tornásznak meleg óhaját képező országos szövetsége a torna-egyleteknek megalakíttassék. — A nemzeti torna-egylet felhívására annak csarnokában összegyűlt hazai torna-egyletek közös értekezlete az eszmét megalósította, és a hazai «torna-egyletek országos szövetségét» megalakította, melynek választmányába együletünkől alelnöknek Jenny Antal, választmányi tagoknak pedig: Krenedics Gyula, dr. Csoboth Simon és Tóth Gerő urak lettek bevalasztva. Hogy

egyletünk, s illetve ennek nevében a választmány, mily mérvű fokú tevékenységet fejtett ki az alapszabályok kidolgozása, az eszme létesítése és megvalósítása körül, itt feleslegesnek tartjuk részletezni, s csak arra szorítokunk, hogy bár igen óhajtottuk volna és e mellett tőlünk telhetőleg mindent meg is tettünk, hogy az «Athletikai klubok» az országos szövetség tagjaiul szintén fölvétessenek, a szövetség megalakulását így is teljes szívből üdvözöljük.

Múlt évi jelentésünknek megfelelőleg az Attila-utca 62. sz. a. telket, mely után a bért 1887. május hó 1-ig még fizetnünk kell, bérbe adtuk, s az azon lévő koresolyázási beruházásokat legnagyobbbrészt értékesítettük. Így a vízvezeték berendezést a vízvezetéki igazgatóság felszedtén, azt 242 frt 29 kr. értékben tartozásaink fedezésére átvette.

Egyleti tekepályánk ez évben igen gyéren volt látogatva, a mit kiválólag az országos kiállításnak kell tulajdonitanunk; mindennek daczára azonban e vállalatunk 21 frt 74 kr. tiszta jövedelmet hozott.

Ugyanazon elvekből kiindulva, melyeket múlt évi jelentésünkben volt szerencsénk részletesen és tüzetesen fejtegetni, s hazafiui kötelességérzettől vezelve ez évben is, midőn a budai várszínházban a nemzeti és népszínház tagjai felváltva működtek, a várszínházban, földszinten a jobboldali első sorban lévő 8 zártszéket 6 hónapra állandóan bérbe vettük.

E bérlet egyesületünknek 135 frt 4 krt jövedelmezett, a mi eléggé fényes bizonyítéka annak, hogy egyletünknek a várszínházban eddig két éven át bérelt helyekre állandóan szüksége van, s részünkről ezen bérletet, habár esetleges anyagi veszteséggel is, tekintettel a magyar színészet ügyének támogatására és illetve ezen hazafias czélnak előmozdítására, jövőre is fentartandónak véljük.

Teljesen átérzett sajnálattal kell megemlékeznünk néhai gróf Karácsonyi Guidó, egyesületünk volt örökös tiszteletbeli elnökének elhalálása folytán egyletünket ért nagy veszteségről. Ha visszatekintünk e nemes férfiú kiváló érdemeire, önzetlen fáradozásaira, melyekkel egyletünk ügyeit mindenkor a legnagyobb készséggel támogatni és előmozdítani meg nem szünt, nem mulaszthatjuk el ez alkalmal is az egyletünket ért eme nagy veszteség feletti őszinte fájdalomunknak kifejezést adni s egyúttal bejelenteni, hogy a választmány nem késett annak idején az egylet nevében mély sajnálkozását az elhunyt családjával tudatni.

A mily váratlan volt a veszteség, ép oly rendkívüli nagy és kiváló szerencsében részesítette a sors egyletünket, midőn a megüresedett örökös tiszteletbeli elnökségre: báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter úr ő nagyméltóságát sikerült megnyernünk, ki nem csak társadalmi állásánál, de legfőképp kimagasló személyes tulajdonainál fogva a legteljesebb megnyugtatóst keltheti bennünk arra nézve, hogy egyesületünknek is mindenkor nem csak legnagyobb disze, büszkesége, de egyúttal azon jó szelleme is lesz, mely egyesületünk ügyeit győzelemre és felvirágozásra fogja vezetni.

Múlt évi közgyűlésünkön módosított alapszabályaink a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 1885. évi 28008. VII. szám jóváhagyási záradékával ellátva leérkezvén, azt 500 példányban kinyomattuk.

Kötelességünknek tartjuk végül bejelenteni, hogy a «Budapesti torna-klub» megalakult s jóváhagyott alapszabályait velünk közölvén, a választmány az új egyletet örömmel üdvözölte, s annak márczius hó 21-én

tartott díszturnázásán küldöttségileg részt vett. Egyúttal jelentjük, hogy egyesületünk tagjai által fényesen sikerült tornaszókból rendeztetett, mely bár anyagi előnyökkel összekötve nem is volt, mindamellett tekintve az előkelő szép közönséget, mely e bált megjelenésével ünnepies színbe helyezte, egyletünk a legnagyobb erkölcsi diadalt aratta.

Ezenkívül egyleti helyiségeinket a lefolyt évben még a «veres-kereszt-egylet» budai főkegyelete vette igénybe egy bál rendezésére. Végül egyesületünk helyiségeiben tartottuk azon társas-vasorát is, melyet a f. é. márczius hó 6-án tartott rendkívüli közgyűlés után, megválasztott örökös tiszteletbeli elnökünk: báró Fejérváry Géza úr ő excellentiája tiszteletére rendeztünk.

Kelt Budapesten, 1886. évi ápril hó 14-én.

A választmány nevében:

Jenny Antal,
elnök.

Br. Feilitzsch Arthur,
jegyző.

A „Budapesti kerékpár-egyesület” 1885-ben.

(A választmány jelentése)

1. *Verseny-pályánk.* Az 1883. évben tartott első versenyünknel tapasztalván, hogy az ügétversenypálya azon állapotában alkalmatlan kerékpár-versenyek tartására, okvetlenül gondoskodnunk kellett azon módozatokról, melyek folytán a pálya alkalmassá legyen egy nagy nemzetközi kerékpár-verseny megtarthatására. Elhatározottat a verseny-pályát, habár nagy anyagi áldozatok árán is, okvetlenül kijavíttatni. Miután a «Lótenyésztés emelésére alakult részvényársulat» igazgatósága helyeselte tervünket s arról biztosított, hogy a pályát kizárólag csak a B. K. E. rendelkezésére bocsátja, hozzáálltunk a pályaépítéshez szükséges pénzösszeg előteremtéséhez, s ez olyképen sikerült, hogy kibocsátottunk 125 drb 20 frtos részjegyet, melyek 5%-it kamatoznak s az évenként tartandó versenyek tiszta jövedelméből sorsolás útján visszaváltatnak. A vagyonmérleg szerint eladatott 45 drb részjegy = 900 frt; míg ellenben a pályaépítés 993 frt 72 krba került. Tekintettel tehát arra, hogy az egyesületi pénztár 93 frt 72 kr. erejéig igénybe vétetett, azon indítványjal járulunk a tiszt. közgyűlés elé, mondaná ki határozatilag, hogy a 45 drb részjegyet kiegészíti 5 darabbal 50-ig, melyeket — ha nem akad átvevő — az egyesület maga tart meg birtokában, hogy ily módon a versenypálya költségei teljesen fődözve legyenek; az ezen felül megmaradt és el nem kelt részjegyek pedig megsemmisítendők.

2. *Versenyek.* Mint már előbb is megjegyeztük, egyesületünk mindeddig két ízben rendezett kerékpár-versenyeket. Az első verseny, mely egyszermind az első kerékpár-verseny volt Magyarországon, 1883. évi augusztus hó 18-án tartatott meg az ügétversenypályán. Nagyon szép eredményt jelenthetünk erről, a mennyiben tagtársaink 8 díjat nyertek. És pedig: A kezdők versenyén Philipovits Emil nyerte a második díjat és Bockelberg Ede a harmadikat. Hölgyek díjánál nagybudafai Vermes Lajos érkezett be mint I-ső és Günther Károly mint III-ik. A 3200 méter kerékpár-versenyben kevesebb szerencsénk volt, a mennyiben csak egy IV-ik díjat nyert Philipovits Emil. A műversenyben nagybudafai Vermes Lajos vitte el a II-ik díjat Kisteman Ferencz bécsi műversenyző ellen. —

A Háromkerékversenyben szintén Vermes nyerte az I-ső díjat és Günther Károly a II-ik díjat.

1884-ik évi május 22-kén tartott gödöllői háromkerékversenyben Rossi Nándor nyerte az I-ső díjat, ugyanebben az évben augusztus 3-ikán Philipovits Emil nyert I-ső díjat Pálicson. 1885. évben következő versenyek lettek nyerve tagtársaink által: nagybudafai Vermes Lajos Bécsben és Grácban nyert egy-egy III-ik díjat; május 3-kán Philipovits Emil vitte el a II-ik díjat Bécsben a W. B. C. által rendezett 5 angol m. nemzetközi versenyben; május 10-ikén jászapáti Kaszás István a gödöllői verseny győztese volt; május 25-én nagybudafai Vermes Lajos Győrött nyert I-ső díjat; augusztus 2-kán Vuits István nyert két I-ső díjat Pálicson; augusztus 20-kán szintén Vuits István nyerte az I-ső díjat Pálicson; augusztus 25-kén jászapáti Kaszás István győzött Köveskálán, és október 3-kán nagybudafai Vermes Lajos nyerte az I-ső díjat Tapolcán.

A második nemzetközi kerékpárverseny 1885-ik évi június hó 29-kén lett egyesületünk által, tagjainkra nézve következő eredménnyel, megtartva: A megnyitó versenyben ifj. Szikszay Ferencz nyerte az I-ső és Vándory József a II-ik díjat. Kezdők versenyén Vándory József érkezett be mint I-ső és ifj. Péchy László mint II-ik. A Hölgyek díját ifj. Szikszay Ferencz nyerte, mint II-ik Hromatkó Venczel érkezett be. Az akadályversenyben Vermes Lajos vitte el az I-ső díjat és Bockelberg Ede a II-ik díjat. A vígasz-versenyben jászapáti Kaszás István nyert.

Összesen tehát tagjaink eddig 16 első díjat, 8 második, 4 harmadik és 1 negyedik díjat nyertek.

3. *Tagjaink névsorából* látható, hogy egyesületünknek jelenleg 146 tagja van és pedig 2 tiszteletbeli, 4 alapító, 67 rendes és 73 pártoló tagja.

Mint egyáltalában mindenkor, úgy ezen alkalmat sem mulaszthatjuk el, egyesületünk nagyrabecsült pártoló tagjainak mély köszönetünket kifejezni azon szíves támogatásukért, melyben részükről már több ízben részesültünk, kijelentjük egyuttal, hogy nemsokára azon szerencsés helyzetben leszünk egy alkalmas egyleti helyiséggel bírhatni, a mikor azután minden igyekezetünk oda fog irányulni, pártoló tagjainkat eddigi — nem jó akaratunkon mult — mulasztásunkért, minél élvezetesebb ünnepekkel kárpótolni.

4. *Járművek kimutatása.* (E kimutatást lapunk szűk tere miatt nem közöljük. *Szerk*) Ezen kimutatásunknak az a célja, hogy egyesületi tagjainknak módot nyujtsunk tudomást szerezni arról, hogy egyesületünk, mely tagjai birnak kerékpárral, esetleg három kerékkal.

S itt egyuttal egy régen érzett hiányt is véltünk pótolni az által, hogy a kerékpárral bíró tagok névsora mellett azok lakásjegyzékét is nyújtjuk a tisztelt tagtársaknak; így azután nagyon könnyű lesz a kirándulni akaró egyleti tagoknak egyik-másik turista társukat felkereshetni.

Látható ezen kimutatásból, hogy tagtársaink nagy része bír már tényleg kerékpárral s remélhető, hogy ezen már is tekintélyes szám a jövő évig bizonyára jóval szaporodni fog. Magának az egyesületnek birtokában két kerékpár van.

5. *Kirándulási statisztika.* Jelentésünk egyik fénypontját mindenesetre a kirándulási könyv ezen rövid kivonata képezi. A lefolyt évben ugyanis összesen 33 tag jegyezte be kirándulásait; e derek csapat 239 kirándulás alatt összesen egy 23.606 kilo-

méternyi utat tett meg s így egy-egy kirándulóra közepszámítással 715 $\frac{1}{2}$ kilométer jut, mint évi eredmény. Azt hiszszük, hogy nemcsak a megelégedés érzete — mely egy ily hosszú pálya megtevése után önkénytelenül tölti el a kirándulókat — hanem a gyönyörködés érzete, mely úton-útfélen kinálkozik, midőn az utazó nemcsak a honi, de a külföldi városok és vidékek végtelen hosszú során keresztül halad s végül a testet folytonosan erősítő es edző mozgás, eléggé gazdagon kárpótolták azon csak látszólag nagy fáradságért, melylyel ezen 24,000 kilométernyi pályát megfutották.

A kirándulók közül első helyen áll Philipovits Emil úr, ki 4099 kilométert tett meg; utána következnek nagybudafai Vermes Lajos úr, ki 3486, jászapáti Kaszás István úr, ki 3080 kilométert hagyott hátra. A tiszt. közgyűlés óhajának velünk eleget tenni, midőn egyesületünk ezen kitünő tagjait e helyen dicsérelőleg emeljük ki.

6. *Napirendünk.* A napirend 4-dik pontját illetőleg, mely az alapszabályok módosítását célozza, azon indítvánnyal járunk a t. közgyűlés elé, méltóztatnék a mult közgyűlésen hozott módosításokat a jelen évre is érvényben hagyni s az alapszabályok gyökeres megváltoztatását csak akkor foganatosítani, a midőn egyesületünk egy alkalmas egyleti helyiséget fog magáénak mondhatni, mert az egyleti helyiségben kifüggesztendő házszabályok és napirend előreláthatólag az alapszabályok egyik-másik pontjának kibővítését vagy megváltoztatását fogják igényelni.

S ezzel befejeztük volna jelenlegi valóinkat, ha még egy egyesületünket ért szomorú esetről nem kellene megemlékeznünk: értjük alatta azon fájó veszteséget, mely Kusz József úr, szeretett szertárosunk és buzgó választmányi tagunk 1886. évi január hóban történt gyászos elhalálásával érte egyesületünket. Legyen neki könnyű a föld, mely alatt örök álmát aluszsa.

Miután még a tiszt. közgyűlésnek belénk helyezett becses bizalmáért köszönetünket fejezzük ki, ezen jelentés jóváhagyó tudomásul vételét kérvén, a fentebb tett indítványokat van szerencsénk a tiszt. közgyűlésnek illetékes elhatározása alá bocsátani.

A választmány megbízásából:

Skimina Béla
a B. K. E. titkára.

Kováts István

A női tornászatról.*)

Szükséges-e a népiskolai leánynevelékeknek a tornászás egészségi szempontból? ha igen: miként kezelendő az minden erkölcsi érzet megsértése nélkül és kik tanítsák: nők-e vagy férfiak is?

Jelige: «Mozgás az élet, hol ez megszűnt, megszűnt az élet is.»

Minden a mi csak létezik, folytonos változásnak, folytonos átalakulásnak van alávetve. Az élő lények és ezek koronája, az ember, sinos eme törvény alól kivéve, ki van téve a fejlődésnek, tökéletesülésnek, ki van téve az elsatnyulás-, elcsenevészés- és fajilag az elpusztulásnak.

Az ember testalkatával, de különösen szellemével, eszével különbözik más élő lényektől. A szellem, az ész pedig nem más, mint a testszervezet alkatrészeiben levő idegek összműködésének kifolyása

* 3 drb. 10 frankos arannyal jutalmazott pályamű. Felolvasatott a «Csongrád megyei tantestületek egyesülete közgyűlésén.»

Az emberi test részben szilárd, részben folyékony állományból van alkotva. A szilárd részeket csont-, izom- stb.-nek, a folyékony vegyülek-rész zömét vérnek nevezzük. Ezen részek legyenek akár tömörök, akár folyékonyak, a természet törvényei szerint folytonos változáson, átalakuláson mennek keresztül. Az emberi test élete az alkotó részek folytonos változásaitól függ; e folytonos változásban a részek újabb és újabb alakot nyernek, s az elhasználtak, elhaltak ez uton pótoltnak hasonló újakkal. Ezen változás a légzés, táplálkozás és vérkeringés által idéztetik elő, a természet által megszabott törvények szerint.

A leglényegesebb mozgás az emberi testben a vérkeringés mely a légzést, anyagcserét, táplálkozást vonja maga után. A vérforgás gyorsítása gyorsabb és erőteljesebb légzést, fokozottabb emésztést, anyagelhasználást idéz elő. Tapasztalásból mondhatjuk, hogy gyors járás után több levegőt szivunk be és jobban megéhezünk. Az erős testi munkát végző egyének mindig jobb étvágygal esznek, míg a kevés testi munkát végző egyének kevesebb étvágygal bírnak és válogatásabbak a tápszerekben; hogy az erőteljes mozgás, a testet fárasztó munka mily befolyással van az étvágyra, szembeütően érezhető, ha egy egészséges ember hosszabb időre tétlenségre van kárthatva; okának abban találjuk, mert a vér forgását a munkát hiány miatt kellőképp nem gyorsította.

A vér képezi az életnek, egészségnek központját, forgását; ennek helyes arányban levő mennyisége, minősége- és szabályos keringésétől függ az egészség. A vértől nyeri a test minden része: az izmok idegek stb. az anyagot a növekedés-, fejlődéshez a fejlődő korban; ez tartja fenn azokat a meglett korban; ez viszi el az elhasznált részeket az e célra a természettől rendelt erecskéken és lázas állapotban ez emészteli föl az izmokat s a test egyéb alkatrészeit, nem pótolhatván a kiválamítottakat újakkal. A vérnek helyes vegyülete, szabályos forgása képezi az élet főbb központját. A vérforgás megszűnése a halál.

Miután nemcsak a testnek ismertebb alaperőanyagára van a vérrendszerrel elmondott dolog befolyással, mivel nemcsak a csont, az izom nyeri a vérből anyagát, hanem azon finom idegszálak, szalagocskák stb., a melyek összműködésének kifolyása a gondolkodás, itélés, képzelem, szóval a szellem, az ész szintén ez anyagból táplálkozik; a vér szabályos keringése kihatással van a szellemi tulajdonok kifejlődésére is. Betegségben, elgyengült aggkorban a vér az ujhodást nem képes már nagyobb mérvben végezni, ezen okból veszti el a szellem rugékonyságát, munkarejét; ez okból áll be fogyatékosága.

Hogy a vér forgását kellő rendben tarthassuk, erőteljes mozgások keresztülvitelére van szükségünk és pedig annál inkább kell azt figyelembe vennünk, minél huzamosab ideig vagyunk szobai légben üléshez kötve, mint pl. iskolában.

Nem akarom az iskolai képzést megtámadni, csak mint meglevő helyzetet bíráló alá venni. Figyeljük meg iskoláztatásunkat s látni fogjuk, hogy azon fiatalok, melynek testszervezete, ereje és ügyessége csak fejlődésben van, mily elbánásban részesül iskoláztatási rendszerünk alapján. Naponta négy-öt órát töltenek a növendékek az iskolában a tanulással, hol agyidegeik folytonos munkában vannak; ezenkívül jön a leányoknál a kézimunka, később pl. a polg. leányiskolák- vagy ehhez hasonló intézeteknél a zene, a nyelvek tanulása, a füladványok elkészítései, miket ha

összegezzük, azt tapasztaljuk, hogy a leányok naponta 6-7, később 8-10 órát ülnek szobai légben, mely idő alatt a főbb munkásságot az agy végzi, a test izmai pedig tétlenségre vannak kárthatva, mely izomtétlenség a fejlődő korban kétszeresen káros.

Ezért van sok növendékben az unatkozás, a munkakedv hiánya, a szórakozottság, melyet még az iskolából távoztuk után is éreznek.

Tanügyi férfiaink imitt-amott emlegetik, hogy a jelen tanítási rendszer, a sok ülés otthon és az iskolában, a rossz levegő és kevés mozgás gyengíti a nemzedéket s kezdik megfigyelni, hogy a civilizáció terjedésével a baj is terjed, de kiknek módjukban van orvosolni, még nagyon közömbösek. Feltűnően kezd emelkedni az ifjúságban, mert 6-7 éves koruktól kezdve korlátozva vannak a szabad mozgásban, a vérszegények, mellbetegek, vagy legalább a gyenge mellűek és idegbajban szenvedők száma. Különösen a városi leányok nagy részének egész élet-folyamata csupa idegfeszítő munkával van terhelve, sőt szórakozásuk sem üdítő a testszervezetre; vegyük csak figyelembe az irodalmat, a színházat, mind, mind csak az idegfeszítő élvezetet nyújtja; hogyan pótoltnak ezen szervek újakkal, ha a vér forgását elősegítő szabadban való mozgás semmi által sem idéztetik elő? Így nem csuda, ha napról-napra elcsenevészünk, elkorcsosodunk, az intelligens osztály, mely iskolákat végez, elgyengül, a köznép, de kivált a városi, elpusztul.

Kell tehát módrol, eszközlől gondoskodnunk, mely ezen bajokat, ha nem szünteti is meg teljesen, legalább korlátozza. Ily eszközül vehetjük a tornászást a leányoknál is. A tornászást ellenesei, kik mindent a képzelt illemszabályok közé szeretnek erőszakolni, ellenesei minden élénkségnek, azt hozzák föl, hogy eddig sem tornásztunk s mégis egészségesek, erőteljesek voltunk; de hasonlítsuk csak össze a régi gyermekkori életet a maival, nézzük a régi gyermekjátékokat és a mait, látunk-e pl. labdázást, melylyel az élénk futás, dobás, ütés volt összekötve a tiszta, egészséges szabad légen. Ezen játéknem egymaga, ha nincs a test túlságos huzamos tétlenségre kárthatva, pótolta minden tornászást. A labda ütésével, dobásával erősítették a karok, futással a lábak, a 100-150 lépésnyi futam után fáradság a test, gyorsították a vérforgás; a tüdő többszörös erővel és nagyobb mennyiségben használta fel a jó és egészséges szabad levegőt; a vér jobban elégtelt a nagyobb légvétellel; a mellkas tágult, növekedése, fejlődése előmozdított.

(Folytatás következik.)

A „Wiener Renn-Verein für Radfahr-Sport“ nemzetközi versenyei.

1886. május hó 2-án.

E verseny óriási nézőközönség jelenlétében, viharos időben, középszerű eredménnyel folyt le. Az „*Achilles-Egylet*“ Rossi Nándor, Phillipovits Emil, a „*Budapesti Kerékpár-egylet*“ pedig Vermes bajnok és Vándory József képviselték. A versenybizottság elnöke: Gróf Lamezan-Salius. Titkár: Hromatka Ferencz. Özlébirók: Reich, Zillich. Időmérők: Otte, Modrovich, Nugent, Smith, Lemberger. Indító: Engelmann, Kugler. Körszámláló: Opitz, Kernreutter, Klomser. Pályabírók: Braun, Kauzky, Hencs, Kellermann, Bretter v. Purtschelov, Fünner, Haucis, Mehringer, Heidrich. Harangjelző: Brätze. Bizalmi férfiak: ifj. gróf Kinsky Rezső, br. Rolán, Diamantidi

I. Megnyitó verseny. Nyitva mindazok részére, kik az iramgépen a tiprást 1885. év jan. 1. után sajátították el. Tét 2 frt. *Díjak:* Elsőnek nagy ezüst érem, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronz-érem, ha háromnál többen indulnak. Tizenegy nevezés közül indult nyolcz.

Wanick György, a «Radfahrer die Wanderer» tagja 1: 55²/₅, I.; *Seeger Conrád* 1: 56¹/₅ II.; *Lohr Anton* 1: 56²/₅, III.;

II. Küzdelem az osztrák bajnokságért kerékpáron. Nyílt verseny. Távolság 2000 méter. Tét 10 frt. *Díjak:* 1 nagy bajnoki aranyérem és „*Meisterfahrer von Oesterreich auf dem Bicycles*” czim az elsőnek, mit minden évben védeni kell. Hét nevezés közül indult öt.

Sochor Ede, a «Klub velocipedistu nu Kou Vínoradech» tagja 3: 45³/₅, I.; *Gericke Alfréd* 3: 46²/₅, II.; *Steinfeld Károly* 3: 47¹/₅, III.

Ezer méteren túl erős küzdelem fejlődött *Sochor* és *Gericke* között, — e versenyben szép rohamukkal még kitűntek *Brösc Rudolf* és *Kadliczik Valentin*.

III. Bajnoki háromkerék-verseny. Nyílt verseny. Távolság 2000 méter. Tét 10 frt. *Díjak:* Elsőnek egy nagy bajnoki aranyérem és „*Meisterfahrer von Oesterreich auf dem Tricycles*” czim, mit minden évben védeni kell. Ot nevezés közül indult négy.

Ifj. Engelmann Ede, a «Wiener Cyclisten Club» tagja. 4: 10²/₅, I.; *ifj. Paulick Frigyes* 4: 15, II.; *Sild Albert* 4: 39¹/₅, III.

A pálya első felében *Vermes Lajos* (25 kgr. súlyú géppel) vezetett, utja *Engelmann* és *Paulick* (18 kgr. gépekkel) által elzárattott, — a versenyt feleagyta. Általában megjegyezzük, hogy a tryceles versenyeknél a pályának legkevesebb 6 méter szélesnek kell lenni, hogy a versenyzők egymást kikerülhessék.

IV. Ifjak verseny. Nyitva mindazok részére, kik nyilvános versenyben első díjat még nem nyertek. Távolság 2000 méter. Tét 3 frt. *Díjak:* Az elsőnek egy nagy ezüst érem, a másodiknak egy ezüst érem, harmadiknak bronz érem. 13 nevezés közül indult 9.

Brauner Bohusláv, «Cesky-Klub velocipedistu in Prag» tagja 3: 49, I.; *Krulis Zdenko* 3: 49¹/₅, II.; *Seeger Conrád* 3: 50³/₅, III.

V. Biztonsági gépek verseny. Nyitva minden osztrák, magyar és német velociped egyeslet tagja részére. Távolság 3000 méter. Tét 5 frt. Elsőnek egy nagy ezüst érem, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronz érem.

Brauner F. 6: 53, I.; *Diamantidi Sándor* 6: 53¹/₅, II.; *Hollender F.* 6: 53¹/₅, III.

VI. Hölgyek díja. Nyitva van minden osztrák, magyar és német velociped clubb tagjai részére. Távolság 3000 méter. Tét 5 frt.

Sochor Ede 5: 59, I.; *Mikalick Richárd* 5: 59³/₅, II.; *Kleinoscheg M.* 6: 1, III.

VII. Küzdelem 10,000 méter távolságra. Nyílt verseny. Tét 5 frt. *Díjak:* Elsőnek arany érem és tiszteletdíj, másodiknak nagy ezüst érem és tiszteletdíj, harmadiknak ezüst érem, negyediknek bronz érem.

Ha a győztes 20 perczen belül érkezik meg, ezen esetben külön tiszteletdíjat nyer.

Sochor Ede 23: 43¹/₅, I.; *Mikalick Richárd* 23: 46, II.; *Steinfeld Károly* 23: 46²/₅, III.; *Krulis Zdenko* 23: 49, IV.

A velocipéd sport, mely Bécsben 7 egyeslet által van felkarolva, rohamosan terjed; versenyei oly látogatot-

tak, hogy a pálya megnagyobbításáról kezdenek gondoskodni.

Veliciped-versenyek Angliában.

A Budapesti Kerékpár-Egyesület angol magán-tudósítója és tagja, *Louis Glasel* úr következő verseny-eredményt jelentí mai levelében: *Coventry*, 1886. évi április hó 30-kán.

Professionalis 50 ang. mértföld bajnoki verseny szombaton, április hó 24-kén, *Leicesterben*.

Daczára annak, hogy csak 5 óra felé állott el az eső s a nap sugarai csak néha itt-ott érintették a földet, mégis vagy 4000 ember állotta körül a versenypályát. 19 versenyző körülbelől 3 óraker jött már a pályára s többek közt *M. Dubois* urat vettem észre, a ki ezen alkalommal először jött Angolországba. Pont 4 óraker 2 sorban állottak stárthoz és az indulás előtt lefenyképeztettek; indultak: *W. Tyre*, *Newcastle* (Franciaország), *De Civry* (Páris), *F. Wood* (*Leicester*), *T. Battensby* (*Newcastle*), *A. Howker* (*Leicester*), *R. James* (*Birmingham*), *J. Mac* (*Birmingham*), *O. Farndon* (*Northampton*), *H. O. Duncan*, *Montpellier* (Franciaország), *F. J. Lees* (*Leicester*), *M. Dubois* (Franciaország), *J. Birt* (*Northampton*), *Clark* (*London*) stb.

A pisztoly elsült és a kis sereg utnak indult. *Clark*, a ki eleinte vagy 20 yarddal visszamaradt, csakhamar utólérte megint a többieket, amint ezek kissé széteslőttak és szabad utat engedtek. Az első körnél *Tyre* vezetett *Laub* előtt, *Battensby* 3-dik volt, követve *Duncan*, *Wood*, *Dubois*, *Farndon*, *Lees*, *De Civry*, *Birt*, *Howker* stb. által. A 3 dik körnél *Dubois* nyomult előre s *James* és *Robb*-nak alkalmatlankodott, amennyiben ezeknek az utat elvágta, így *Mac*-ot is utólérte, közben a többi birminghami vetelkedők tért vesztek. Az első 5 ang. mértföldet *Dubois* mint első tette meg 15 p. 15 mp. alatt, 2-dik *Lee*, 3-dik *Duncan*, 4-dik *Battensby*, 5-dik *Birt*. Egy mértfölddel tovább *De Civry*, *Lunsden*, *Howker* és *Farndon* leszállottak kerékpárjaikról, de még inkább meglepve volt a közönség, mikor a 7-dik mértföldnél *Wood*-ot látták leszállani. *Tyre* a 10 ang. mértföldet 30 p. 33 mp. alatt tette meg, utána mint második *Lees*, harmadik *Duncan*, negyedik *Dubois*, *Farndon* egy pár perczcel előbb hagyta el a pályát. A fél távolság, azaz 25 ang. mértföld (= 40 kilométer) 1 ó. 19 p. 41 mp. alatt lett megtéve. A verseny perczről-perczre érdekesebb lett, már a 30-dik mértföldnél bizonyu erőltetést lehetett észrevenni *Dubois*-nál, nyomában *Lees* és *Duncan*, *Battensby* nem volt képes lépést tartani; a 40 mértföld 2 ó., 10 p. és 59 mp. alatt lett hátrahagyva. *Dubois* ereje lankadozni kezdett, holott a többiek a verseny vége felé érve, mindinkább gyorsították meneteiket, míg végre *Duncan* az utolsó lejtőnél megeresztette kerékpárját és gyönyörűn győzött 12 yarddal *Lees* felett, az 50 mértföldet (80 kilométer) 2 ó., 49 p. és 35²/₅ mp. alatt meghaladva, zajos tapsokkal s ezer meg ezer «hurrah»-kiáltással kísérve, hagyta el a pályát.

Eredmény. Díj £

- 1) *H. O. Duncan*, *Montpellier* (Franciaorsz.) Serleg és 18
- 2) *F. J. Lees*, *Leicester* (Angolország) — 7
- 3) *M. Dubois* (Franciaország) — 3
- 4) *J. Birt*, *Northampton* (Angolország) — 2

Hétfőn, 1886. évi április hó 26-án tartatott 10 ang. mértföldes bajnoki versenyben *R. Howel* győzött 30 p. 30 mp. alatt, az utolsó mértföldet 2 p. 54 mp.

alatt meghaladva, mint 2-dik ért be H. O. Duncan, 3-dik F. J. Lees.

A versenyek után Duncan, De Civry, Dubois és Clement urakkal hagytam el a pályát és jó hangulatban, jó étvágygyal ültünk vacsoránkhöz. 9 órakor a többiekkel találkoztunk a Sporting- és Athletic-kiállításban a színpad előtt foglaltunk helyet. Nemsokára Canary barátunk, a világ leghíresebb kerékpár-művésze jelent meg s bemutatta bámulatos merész gyakorlatait egy amerikai nicklirozott kerékpáron.

Canary annyira kedvelt művész, hogy ugyanez nap kétszer lett sűrgetve visszajövele Londonba — daczára annak május 1-ig itten marad. Canary alkata közép nagyságu, de izmos, arcza halavány és minden-
kivel barátságos; jövő hónapban Párisba fog utazni és onnét alkalmasint Németországba. Nem mulaszt-hattam el ezen alkalommal Canaryt a B. K. E. nevében Budapestre meghívni és még mielőtt elutazik, várom határozott feleletét, amit az egyesület elnökségével azonnal fogok tudatni.
Louis Glasel.

Különfélék.

A gödöllői versenyek. Az „*Achilles-Egylet*“ által 1886. ápril 18-dikán tartott országi versenyek alkalmával középszerű eredmények értek el, Helvey Béla, Kaszás István Gödöllőn; Kosztovics László Budapesten következő időmérteket nyújtottak be az elnökségnek. *Távgyalogásban* 48,208 métert Balogh Dezső 5 óra 35 perc 43 mp. alatt gyalogolt be, a 24,104 métert 2 óra 36 p. alatt. *Follinus Árpád* Budapestről Gödöllőre 24,104 métert 2 óra 53 perc alatt. — A nagy velocipéd versenyben Phillipovich Emil 24,104 métert 1 óra 27 perc alatt, Vándory József 1 óra 26 perc és 22 $\frac{1}{5}$ másodp. alatt. A 48,208 métert *Phillipovich Emil* mint első 2 óra 51 perc 15 mp. alatt. *Vándory József* pedig 2 óra 52 perc 10 $\frac{1}{5}$ mp. alatt mint igen jó második érkezett be. A biztonsági gépek versenyében 24,104 métert *Rossi Nándor* 1 perc 42 mp. alatt, Vermes Lajos pedig ugyanezen távolságot 1 óra 52 perc 8 mp. alatt típorta le.

A *versenygyaloglásban* Körber Ferenc 24,104 métert 2 óra 48 perc alatt. Bolz József 3 óra 3 mp. alatt gyalogolt be. — *Körber Ferenc* eredménye 12 percczel rosszabb mint Balogh Dezsőé. A *Balogh* által elért eredmény középszerűnek tekinthető. Az angol athléták a 48,208 métert 3 óra 15 perc 9 mperz alatt gyalogolják be. *Sándor Ákos* 100 métert, mint gyorsfutást (hegynek felfelé), 17 mp. alatt futotta meg. A többi versenynél időmérteket nem történtek.

Vermes Lajos,
titkár és C. T. C. consúlja.

A bécsi egyetem tornaintézete új helyiségében két tornateremmel bir, 113 és 235 négyzetméter kiterjedésben 5, 7 m. magassággal. Érdekes az egyetem rektorának az egyetemi ifjúsághoz intézett felhívása. Ide jegyzünk pár sort belőle: «Első sorban a mozgás a főforrása az egészségnek, a restség a sirja; a mozgás az embernek ép oly szükséges, mint az evés. Minden munka, tehát a szellemi is, könnyebben megy, ha egészség és jó kedély van hozzá. Epen ezeket szerezzük meg a testi munkával, a tornázással. Az egészséges, erős testben a jó kedély mellől csakhamar eloszlanak a nyugtalanító, sötét gondolatok. A tornász

önbizalmában mindig erősödik annyira, hogy az élet súlyosabb helyzeteiben, a veszes pillanatokban szinte nőni érzi erejét. Tehát a tornázásra szánt időt nem kell vesztéségnék venni, hanem nyereségnék. Olyan testgyakorlat üzése, minőt a sport szóval jeleznek, még nem képezi ki a testet minden oldalról egyenletesen. Ajánlatos ugyan, hogy a ki teheti, áldozzon időt a különféle testgyakorlások felkarolására is; csak legyen elismerve az, hogy az u. n. sport, eltekintve annak költséges voltától, bizonyos veszélyeket rejt magában, a mennyiben egyoldalúlag is túlerőlteti a testet és a mennyiben oly móddal ösztönöz a versengésre, hogy épen ezáltal némelyeket visszariaszt a résztvételtől. A tornázásból ellenben a versenyküzdelem, mint cél, ki van zárva; a tornázás által a testnek minden része, minden oldalról egyenletesen fejlesztetik; a tornázás menetében minden résztvevő erejéhez mérten arányosan képeztetik veszélyek nélkül. Test és lélek erősödjék. Tornagyakorlatokkal kell ezt előidézni, de ezen gyakorlatok maradjanak mindig csak eszközök, ne pedig cél, a melyekért tornázzunk. Ebben az értelemben van hivatva az egyetemi torna-intézet egyeseket koruk, erejük és ügyességükhöz mérten és az egyetemi jellemnek megfelelően, módszeresen haladva, testileg kiképezni.

A berlini katonai torna-intézet téli tanfolyamát érdekes mutatóványokkal zárta be a trónörökös jelenlétében. A többek között különösen tetszetek a teljes fegyverzettel (köpeny, fegyver, oldalfegyver) végzett nehezebb gyakorlatok u. m.: gyors lépésben árkon átfektetett fatörzsön végig menni, 2 m. magas deszkafalon átmászni, szintén úgy a 2.5 m. magas palliráden át, ezután a 3.75 m. magas sánczkészüléken át. A következő, szintén teljes fegyverzetben levő tiszték pedig lajtorjákön másztak fel az 5 m. magas falra, onnét pedig vékony kötélén ereszkedtek alá. Végül többen a 3.75 m. magas sánczra mentek fel és onnét négyesével ugráltak a mélybe le.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsoit Jenő és Porzsoit Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók **Aigner Lajos könyvkereskedése útján** valamennyi könyvtárban:

- I. **A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta Porzsoit Lajos.
- II. **A korsolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta Porzsoit Jenő.
- III. **Vitorlás kalandok**. Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- IV. **A sport-világból**. Elbeszélések és versek illusztrálva. Írták: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsoit Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- V. **MontPELLIERTŐL Budapestig velocipéden**. A szerző arczképével. Irta Igali Szvetozár.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV., Váci-utca 2. sz.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos petit
sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület, Belváros
Lipót-utca 50. sz.

Kéziratokat vissza nem küldünk

Bérmentetlen leveleket nem fo-
gadunk el.

Tartalom: A király a nemzeti tornacsarnokban. — A szegedi csolnakázó egyesület. (Scossa Dezső.) — Ismét egy ki nem adott verseny-díj. (Philipovic Emil.) — A hölgyek s a sport. (Nyáry Simon gróf.) — A női tornászatról. — A Lawn-Tennis-játékról. (Mihálkovich Tivadar.) — Külfelék. — Hirdetés.

A király a nemzeti torna-csarnokban.

A nemzeti torna-egyletnek rég óhajtott vágya teljesült. Ő felsége magas látogatásával kitüntette az egyesületet. Daczára annak, hogy az egyesület csak pár nappal előbb értesült e nagy megtiszteltetés remélhetéséről, mégis megállotta helyét elég jól tornászmutatványjaiban. Nem vehetik rossz néven az egyesület derék tagjai, ha az is mondatik itt, hogy általában mindenben nem tündökölhettek. Azzal a mértékkel kell mérni hazánknak eme vezér torna-egyletét a király előtti működésében, a mellyel szokás mérni minden mintaszerűnek és irányadónak állított testület szigoruan szakszerű nyilvános működését. Ezen értelemben véve, nem szabad önhízegés gyanánt beleringatnunk magunkat abba a hiszembe, mintha mindenben a legtökéletesebbet a legmintaszerűbbet láthatta volna a király ez alkalommal. Sőt ellenkezőleg, a szakvezetőknek úgy, mint az egyesek zömének — teljesen elfogulatlanul szólva — el kell ismerniök, miszerint ezen rögtönösen rendezett és végzett tornászegyleti szereplés után lehet ugyan jó lelki nyugalommal áldomást inni, de csak úgy, mint a félig fölépült háznak munkásai, mintegy buzdításul a további, még keményebb munkára.

Régen elismert dolog a nemzeti tornaegyletben az, hogy a legkitűnőbb szertornázók között is sokan gyengéknek bizonyulnak az összetettebb szabadgyakorlatoknak szigoruan tökéletesnek kívánt végzésében. Annál kevésbé lehet csudálkozni tehát azon, ha a kezdő és félig képzett haladó tornászok nagy csoportjával bizony csakis a legelemibb összetételű mozgások végezhetőek ilyen alkalmakban, különösen midőn a hosszas és tüzetes rákészülés sajátosan egyes gyakorlatokra nem lehetséges. Honnét van ez nálunk? Miért nincs ez így például akármelyik kisvárosi német tornaegyletben is? A vezetők azt mondják: jha! a magyar tornász a kényelmét mindenüvé magával viszi a pipatoriumból, és kommandóra hoptákat még a király előtt is csak úgy áll, ha muszáj; elmegy a tornába egyet-kettőt nyújtózkodni, aztán üsse a kő az «ügyet» magát. Az egyesek meg azt mondják: lanyha a vezetés, álmos vezérnek álmos a közkatonája is. — Kinek van hát igaz? Talán mindkét félnek. Ne keressük.

De annyit be kell látnunk, hogy vagy nem kell tornászatonkban oly kiváló nagy súlyt fektetni a vezérszó szerint végzendő összműködésekre, vagy honosítsuk meg e tekintetben azt az erélyes vezetést és szigorú fegyelmezettséget, a mit most még csak a disztornákra készülések alkalmával, akkor is oly sok küzködésekkel, látunk alkalmazni. Tagadhatlan tény az a nemzeti torna-egyletben, miszerint a tömegben kézi szerekkel vagy a nélkül végzendő szabad gyakorlatokból az ellentétes ellenirányú tagmozdulatok és a rendenként vagy kettespáronként elütő, de azért harmonikusan egybe vágó mozgás-összetételek nem gyakoroltatnak kellő mérvben. Már pedig valódi szép hullámzatos összműködést csakis oly módokkal lehet mutatni. Tény az is, hogy a rendgyakorlatok legelemibb részeiből is általában csak azok gyakoroltatnak, melyek okvetlen szükségesek a szabadgyakorlatokhoz csapattest felállításokra; pedig nem csupán a növendék-tornázásnál, hanem a felnőttéknél is nagy mértékben lenne gyönyörködtető, férfiasság-fejlesztő, lélekre és testre egyaránt edzőleg kiható az, ha a katonai rendgyakorlatokra és a műrendgyakorlatok némelyikére jóval nagyobb gond és több idő fordítatnék. Ha mindez úgy lett volna már eddig is a nemzeti tornaegyletben, akkor az az egy heti készülési idő épen elég lett volna arra, hogy a király előtt, mint az ország első katonája előtt, oly összműködést lehetett volna bemutatni, különösen a vasbotokkal, a minőben hatalmasan tűnt volna ki jellemzőleg a férfiúi erő, szépség, a lelki és testi szilárdság. Mig ellenben most az *egyirányú* rohamlépések karlendítésekkel és lökések törzshajlításokkal és terpeszbe ugrásokkal bizonyára nem nyujthattak megkapó szép képet azok előtt, kik látásból és tapasztalásból tudják, mennyiben különb, szebb, hatásosabb lehetett volna az egész, ha a fent irt előfeltételek megvannak.

A fent elmondottak értelmében tehát a vasbotokkal végzett összgyakorlatok egyáltalában nem voltak első rendű tornász-képzetségi fok szerint összeállítva; szebb rendgyakorlati összműködés pedig az egyszerű ellenvonuláznál egyéb nem is volt: a nemzeti torna-egylettől pedig ennél többet igényelt volna az ügynek érdeke és az egyesület jó hírneve is.

Áttérve a növendékek katonai és műrendgyakorlatainak mutatványaira: teljes örömmel veheti a nemzeti torna-egylet tudomásul a király magas személyén láthatott tetszést. Mert ott tökéletesen azon a színvonalon állott mutatványainak összetételei, vezetése és kivitele tekintetében, a hol kell állnia az ország első vezér torna-egyletének. Csak annyi legyen itt megjegyezve, miszerint az u. n. tornász-iskolai lépésekkel járás (magasra térdemelés, ütészzerűleg lábnyújtás és úgy lelépés) általában mindig csak a ü-járásként tekintessék, ne pedig alapjárásnak.

Azon járási mód lehet tornász-díszgyakorlat, de nem lehet sem rendes gyaloglási, sem katonai díszjárás, mert ellenkezik az alapjárásnak legsarkalatosabb elvével, t. i. nem érinti előbb a sarok a földet aztán a talp, hanem sarok és talp egyidőben tétetik le a legtöbbször, hogy szinte csattan a dobbantás. A testtörzsnek állandó egyenes felsőt kissé hátra tartása ellenben határozottan megtartandó a torna-egyletekben a járási gyakorlatoknál, mert ezen tartással való járás van elfogadva általában az angoloknál is versenyjárásoknál, és a katonai járásnál is mellőztetik az előre dőlt testtel való járási mód.

A csapatokban szereken rendes tornászás nagyon helyesen úgy mutatattott be a királynak, a mint szokás minden rendes torna-órában tornázní. Semmi rendkívülig betanult sajátos gyakorlata egyeseknek itt külön produkálva nem is lett volna helyén. A mit az előtornázó bemutat, ugyanazt végzi az egész csapat. Az egyes előtornázók által összeállított gyakorlatok sora és azok elég szép testtartással végzése bizonyított tett arról, hogy a nemzeti tornaegyletben a működők általában a szereken tornázásban szép készséggel bírnak.

A dísztornázásnak legsikerültebb részéül határozottan a nyújtón való szabadornázást kell tekintenünk, mert az egyletnek ez idő szerint több oly szép képzettségű tagja van, a minőkkel bátran fel lehetne lépni bármely külföldi tornaünnepélyen is. Csak talán azt lehet némileg sajnálni, hogy a gyakorlatokhoz kellett egyéneket keresni, nem pedig az egyének keresték elő saját kitünőbb gyakorlataikat. Talán helyesebb lenne ily mutatványos működéseknél nem szorítani meg minden egyes működőt azzal, hogy csak is a művezető által előre kiesztelt és szigorúan körülírt összetételű gyakorlatok végezhetőek. Tapasztaltatott ugyanis többeknél, hogy valgyaik egészen más gyakorlataik bemutatására voltak; és hogy a kijelölt főgyakorlatok többjének tökéletesebb bemutatathatása sikerült volna, ha esetleg nincsen azon főgyakorlat egy olyan mellékessel összefűzve, a melyet az illető kevéssé ért hozzá kapcsolni simán, ügyesen. A mi azt illeti, hogy ily alkalomokban nem szabad a szernél rendetlen kapkodásnak, taszígálásnak és a gyakorlatoknak chaos-szerűleg keverve előfordulni: erre nézve tökéletes garantiát nyujtana az oly rendezés, hogy előzőleg egy-két nappal összeiratnának a működő tornászoknak főbb és szebb gyakorlataik egyenként, azután ezeket rendezze a művezető vagy tanító oly sorrendbe, a mint a fokozat és összhang megkívánja. Tekintettel lehetne lenni arra is, hogy többeknek ugyanazon gyakorlataikat, valamint a nem szépen és nem kellő biztonsággal végzettekét törölve, azért minden ügyesebb tornásznak jusson gyakorlat, és hogy egy egyén ne jusson feltűnőleg sokkal többször működéshez, mint más hasonlóan ügyes egyén. Ezzel ki lenne elégitve minden képzett tornásznak ambíciója és a mutatványok is még jobban sikerülneek.

Az asztalon ugrások rugó-deszkával kitünő gyakorlatok «csapat-tornázásra», azonban szabadornázásra már sokkal kevésbé alkalmasak, mint például a nyújtón, korlátan vagy akár a lovon végzendők is. Ezt lehetett látni ezen alkalommal is, midőn kiritt az ingadozás abban, hogy tulajdonképen mi lenne helyesebb: tetszésére bizni-e mindenkinek a gyakorlat megválasztását vagy végig rendes csapatornázást mutatni be. Kár, hogy éppen ezen szertornázás zárta be az ünnepélyt, mert ez a végén éppen nem csattant.

Jobbra-balra felülés, átugrás egymás után, azután kézen állás, kézen járás, azután — — — azután semmi! A működők tétlenül törték a fejüket, mit lehetne ezután odaillően végezni, a közönség — köztük első sorban a király — várakozásban, az ugró asztal közepén üresen, míg a művezető el nem kiáltja: «az ugró asztalt helyre! Sorakozz!» — Hát ez bizony szegényes zárata volt a dísztornának. Itt önkéntelenül eszébe ötlük az embernek az a «dumme August», a ki a circus porondján elvégezvén az ő produktióját, komikus flegmájával lassan megfordul és félre huzódik, mintha semmit sem cselekedett volna, mintha ő rá semmi sem tartoznék. Valóban nehezen lehet megérteni a nemzeti tornaegyletnek merev ragaszkodását a német tornamintához akkor, midőn nem alkalmazza azt a németeknek szigorával és alaposságával mindenben. Avagy mit ártott volna ez alkalommal is, ha például egy pár szabad versenyt rendez az angol athletika mintájára? Lám az a *félkomolysággal* rendezett távolra ugrás verseny is minő jó hatást tett! Vagy miért ne lehetne ily alkalomokban tornász gálák alkotásával, vagy valamely élénk tornajátéknak (kötélhuzás péld.) elővételevel fejezni be az egészet?

Különbén igazuk van azoknak, kik tökéletesen elégedettek az egész díszornázás jó sikerével, mert az valóban nagy horderejű szép siker, mikor a király nemcsak hogy érdeklődéssel végig nézi az egész órai működést, hanem meglelégedését sőt elismerését is kegyes volt szóval kinyilvánítani. Legyen ez buzdító ránk, hogy még nagyobb törekvéssel mintegy önmagunk előtt is tettekkel bizonyítsuk be azt, hogy még magasabb tökélyű tornász-készségre erőnk és tehetségünk van, de akaratumk elég szilárd erre még nem igen volt.

A mi az egész ünnepély részletes lefolyását illeti, ezt a napi lapokból már mindenki ismeri, de e lapban is más helyütt ismertette van.

Porzolt Lajos.

A „szegedi csolnakázó-egylet.”

A siker, melylyel a Hercules a hazai sportot felkarolta, kiegészítést csak azáltal nyerne — felfogásom szerint — hogyha hasábjain egyszersmind az egyes sportegyletek beléletét, viszonyait ismertelve, mintegy alkalmat nyujtana arra, hogy egymást ezen az uton megismerjék. (Mi szivesen nyujtuk az alkalmat, csak tessék vele élni. Szerk.)

E felfogásból kiindulva, foglalkozom ezuttal a szegedi csolnakázó-egylettel, melyről daczára, hogy az evező-sportnak hazánkban való meghonosítása első uttörői közé tartozott s daczára, hogy 1871 óta él, virul s működik, alig tud valamit a nyilvánosság. Ennek okát részben a sportközlöny hiánya, másrészt pedig az okozta, hogy hosszú ideig minden egyéb tekintet nélkül csupán csak mint szórakoztató időtöltés érvényesült s czélja alig volt egyéb, minthogy az irodai s más teendőkbén kimerült szervezet egy kis evezés által új erőt nyerjen s a mi fődolog — étvágyat. De hát volt-e sportegylet, melynek a tornaügy s általában a testedző sportnemek pangása idejében magasabb czélja vagy csak ambíciója is lett volna?

Hiszen csak a fővárosi csolnakázó egyletek is alig pár éve foglalkoznak komolyabban az evező-sporttal, annak magasabb értelmében, pedig itt minden segédeszköz könnyebben rendelkezésre áll, mint egy vidéki város falai között, hol első sorban egy ily költ-

seges egylet létkérdése az első fogas kérdés, melyen a vállalkozók alakító szelleme hajótörést szenved. Ez az oka, hogy a Tiszán, az ország leggazdagabb vidékén, a szegedi volt az első s a szegedi az egyetlen csolnakázó egylet.

Csinos helyisége ott áll az ujonnan kiépített szegedi rakpart közelében s a Stefánia-sétány közönsége naponta szemtanuja, a mint egyes csapatok nyílsebesen vágatnak alá s fel a Tiszán, vagy az elkészettek kaczer skiffeken erednek a társaság nyomába. Szemtanuja, mikor gyakran delnők keze igazgatja a kormányt s az egyleti flotta minden ladikja mozgósítva van, hogy vidám társaságot szállítson közelebb, távolabb levő kirándulási helyeinkre, hol olyan könnyen, olyan jól eltelnek az órák. Szigorú sportemberek bizonynyal összeránczolt homlokkal veszik tudomásul, hogy a kormány gyeplői női kezekbe kerülhetnek. Hiszen ez szabály ellen való dolog. Ha elismerni nem akarják azt, hogy úgy is hölgyek kormányozzák a világot, megnyugtatójukra megjegyezhetjük, hogy nálunk sem uzus az, csupán kivétel, a mi annál inkább megengedhető, mert a Tiszán nincs olyan sűrű hajózási forgalom, mint a főváros Dunarészei közt.

És e kirándulásoknak köszönhető, hogy a csolnakázó-egylet Szegeden társadalmi tényező s az intelligens közönség érintkezési helye, hol szívesen találkozik. Naplónk, melyet mintegy három év óta rendszeresen vezetünk, fényes tanubizonyosság erre. Találkozhatni abban az arisztokratia, a művészet, a közelet legfényesebb neveivel. Csak mult év őszén üdvözölhetük vendégünként Szulkovszky Ida hercegnőt, ki viszonzásul pankotai birtokára hívta meg a gentleman-egyletet, mely meghívásnak a Maros szeszélyei miatt még eddig nem tehetünk eleget, de az idei nyár folyamán két ladik indul a Szegedtől Aradig terjedő, mintegy 200 kilométernyi útra, a mi, tekintve, hogy mindig felfelé kell eveznünk s tekintve, hogy a Maros rendkívül kanyargó és sebes víz, bizony egy Hanlant is kipróbálna.

Nem az első ilyen hosszú tourja lesz az egyletnek, sőt talán egy csolnakázó-egylet sem tesz évenként olyan hosszú tourokat, mint a szegedi. Nemesak a közel, de a távol vidék is összekötő kapocsként ismeri egyletünket, mely a nagyvá leendő alföldi metropoliszhoz jó járású földet kapcsol. Szentes, Csongrád, Algyő, a hódmezővásárhelyi rév felfelé, Gyála, Kanizsa, Zenta, Becse lefelé mind ismerik «sajkáinkat», a kékesíkos trikót s fehér sapkából álló dressünket, s az egylet népszerűségét mi sem jellemzi inkább, mint az a szeretet, melyet még a köznép is tanusít. Tavaly, a szegedi színház leégése után, egy faluban azt kérdezte tőlünk egy parasztasszony élénk részvétellel:

— Ugyan kérem, hol játszanak most, hogy leégett a színház?

S csak akkor lett igazán szíves, mikor felvilágosítottuk, hogy mi tulajdonképen hajósok és nem színészek vagyunk.

Ez jó volt tréfának, de a fenn jelzett kirándulások már nem tréfa dolog. Hevessy Kálmán, Nagy Géza és Gollovitz László egyleti tagok egyhuzamban hat órát eveztek Makóig; — Rigó Endre, Nyilassy Pál és Scossa Dezső 5 óra alatt eveztek le Zentáig; az előbbi 33 kilométernyi út felfelé, utóbbi 58 kilométer lefelé. És az egyleti időszámítás minden állomásnak meghatározta az idő maximumát. Algyő 3 óra, Kanizsa 3 és fél óra, Gyála 1 óra s a legkisebb út, a mit majdnem minden egyleti tag naponként megtesz: Tápé,

éppen egy fél óra. A legszigorúbb sportszabályoknak megfelelőleg szó nélkül, órahosszat evezni, nem hallva mást a sleiding és a villákban mozgó evezők harmonikus lármájánál, meg a mindenható kormányos parancs-zavainál, s izzadni forró nyárban vagy megázni hirtelen záporok alkalmával, — ez aztán már nem tréfa dolog. És ha csak ez volna minden. De a ki ismeri az Alföld vendégszerető népét, az elgondolhatja, hogy nagyobb veszedelem mindennél az a szíves fogadtatás, melylyel az egylet úton-útfélen találkozik. Az u. n. borban való evezést még nem találták ki, — de mi már tudjuk, hogy az ellen hasztalan az erőlködés. A legügyesebb skiffista is egymásután fogja a rákot ezen a téren s a derék magyar városoknak szörnyű nagy kedvük telik abban, ha egy-egy csapatot amúgy magyarosan «kikészíthetnek». A rég mult idők virtus cselekedetei közt sem volt külömb, mint mikor pl. a kanizsaiak elfognak egy Zentára készülő csolnakos csapatot s a hol ebédre várták, oda este érkezik meg, olyan virágos hangulatban, hogy nem szükség megkérdezni a késedelem okát.

No de nehogy azt gondolják a társegyletek, hogy a szegedi csolnakázó-egylet a mulatságon kívül nem tud egyebet, sietek megjegyezni, hogy versenyei, melyeket vetélytársak hiányában saját kebelében rendez, évenként a leglátogatottabbak s sport-szempontról is számot tevők. Ezt különben eléggé bizonyítja az a körülmény, hogy a versenytáv 4000 méter, hogy a training hetekig folytatódik s hogy az erők oly egyformán fejlesztettek, miszerint a nyertes és vesztes felek között alig van több 1—2 csónakhossz különbségnél. Az 1885-ik évi augusztusi verseny alkalmával Bauer Frigyes, Lamboy József, dr. Ujj József, Nagy Geyza és e sorok írója érdekes tanulmányt végeztek négy egyleti ladikkal, pontos feljegyzések alapján számítva ki e ladikok járképességét, a perczenkénti húzások számát és a csuszam hosszát a Tápétól Szegedig terjedő mintegy 4000 méternyi pályán.

Az eredményt a következő táblázat mutatja:

	A perczek száma	"Kajnal" négy evezős beállítás (a csapások száma)	A csuszam perczenként (méterekben)	"Kínosom" hatereső beállítás (négyesben) a csapások száma	A csuszam perczenként (méterekben)	"Dona" négy evezős beállítás (angolja) a csapások száma	A csuszam perczenként (méterekben)	"Tiszavirág" double-scoller sleiding állással a csapások száma	A csuszam perczenként (méterekben)
1	36	196	38	190	35	210	23	207	
2	38	207	39	195	39	234	24	216	
3	38	207	39	195	40	240	25	225	
4	45	247.5	40	200	40	240	23	207	
5	38	207	43	215	38	228	22	198	
6	35	191.5	39	195	39	234	24	216	
7	37	201.5	37	185	39	234	26	234	
8	36	196	38	190	38	228	25	225	
9	36	196	37	185	37	222	26	234	
10	36	196	37	185	39	234	24	216	
11	37	201.5	37	185	38	228	27	243	
12	36	196	36	180	38	228	26	234	
13	35	191.5	37	185	37	222	24	216	
14	37	201.5	37	185	39	234	25	225	
15	37	201.5	37	185	40	240	24	216	
16	37	201.5	37	185	38	228	26	234	
17	39	212.5	38	190	37	222	22	198	
18	38	207	39	195	10 mp. 15	90	—	—	
19	27	148.5	38	190	—	—	—	—	
20	—	—	30	150	—	—	—	—	
	698	3807	753	3765	666	3996	418	3744	

A „Hajnal” csuszama perczenként $5\frac{1}{2}$, a „Kin-csem”-é 5, az „Ilona”-é 6, „Tiszavirág”-é pedig 9 méterben van átlag megállapítva. Tekintetbe véve a Tiszának Szeged fölött való kanyarulatait s azt a körülményt, hogy a kísérlettevőknek gyakran kellett széllel s egyéb akadályokkal küzdeni, melyek lehetetlenné tették a víznek egyenletes simaságát, — az eredmény nem megvetendő. És általában az egyesület — mióta a lelkes sportkedvelők mind jobban szaporodnak tagjai között, a huzás precizitása, a stylus és az erő kifejtés tekintetében bármely honi egyesülettel kiállná a versenyt s hogy a bpesti, pozsonyi és bécsi versenyekben részt nem vesz, azt csupán a nagy távolság és a verseny-ladikok szállításának rendkívüli nehézsége okozza.

Hogy az egyesület életéről más tekintetben is megemlékezzem, mi sem bizonyítja jobban életrevalóságát, mint az, hogy tavaly mintegy 1200 frton épített csónakházunk elég kényelmes öltözőteremmel, kétsoros zárható ruhaszekrényekkel van ellátva míg az elkülönített tulajdonképeni csónakházban csigaszerkezettel vonatnak fel a csónakok s a tágas víztükör az egyesületi tagok fürdőhelyéül szolgál. Ladikjaink között van egy hatevezős, 2 négyezezős, 2 kétpárevezős, 3 skiff, 1 vitorlás és a tanuló meg a kirándulásra szánt ladikok. Ez idén rendelt meg az egyesület bécsi gyárosánál 2 angol 4 evezős versenyladikot, melyet 700 frtnyi áron nyerünk.

Nem csekély beruházás a 800 frtot meghaladó rendes évi budget-en kívül!

Az egyesületnek mintegy 40 rendes, működő tagja van 25 frt évi tagsági díjjal, a pártoló tagok 5 frtot fizetnek évenként, míg az alapítók díja 200 frt. A beiratási díj egyszerű-mindenkorra 10 frt.

Az egyesület választmányja az 1886. évre következőkép alakult meg. Az egyesület buzgó elnöke ugy az idén, mint évek óta dr. Nyilassy Pál, kinek arczképét csak tavaly leplezte le csarnokában az egyesület s kinek bokros érdemei elévülhetetlenek a csónakázó-egyesület felvirágoztatása körül.

Igazgató és művezető: Csonka Ferencz, kiben szintén kipróbált erőt bír az egyesület.

Gazda: Rigó Endre; jegyző: Scossa Dezső, pénztárnok: Wagner Gusztáv; ellenőr: Nagy Geyza, ügyész: Kalmár Pista; orvos: Dr. Faragó Ödön. Válaszmányi tagok: Kass János, Lamboy József, Szegellethy János, Gollovitz László és dr. Ujj József.

A szegedi csónakázó-egyesület életerős, virágzó testület, melynek beléletét egyetértés, bizalom tartja erősen, míg a társadalommal szemben, a mint megmutatta az 1879-ben dúlt árvíz emlékezetes idején, hogy mily szolgálatokra képes, ugy most és mindig fontos kulturmissziót teljesít! *Scossa Dezső.*

Ismét egy ki nem adott versenydíj.

E czim alatt közölt cikkünkhöz pótlólag a következő levelet kaptuk, melyet minden megjegyzés nélkül kiadunk, eleget mond ez is;

Tekintetes szerkesztőség!

Becses lapjukban (19. szám) megjelent cikk „Ismét egy ki nem adott versenydíj” arra készítetett, hogy tudassam önökkel, miszerint nemcsak Balogh Dezső úr van ilyen félig díjazott helyzetben, hanem az ideai gödöllői versenyek több győztesei sem kapták meg a kiírt díjakat.

Már több ízben fordultak elő ezen rendellenes

dolgozások a gödöllői versenyek alkalmával és az illető urak csak a lapokban való panaszaik és többszöri személyes felszólításuk után kapták csak ki díjaikat.

Én azt hiszem, az ilyen dolgok a versenyzőket elriasztják a versenyektől; különben az évről-évre való kevés nevezések is kellőleg mutatják.

Mivel majdnem egy hónapja mult a gödöllői versenyek lefolytának és jó magam is még csak olyan félig díjazott helyzetben vagyok, t. i. az ezüst érem és tiszteletajándék közül eddig csak az utóbbit, (egy fekete üvegből való husvétitójás) kaptam meg: sziveskednék tek. szerkesztőség felszólítani az urakat, hogy én hajlandó vagyok a tisztelet-ajándékot visszaszolgáltatni, abban az esetben, ha a kiírt ezüstérmét kikaphatom. Annál inkább sürgetem a tisztelt versenybizottságot, mivel még eddig az érmekeket meg se rendelték, pedig már egy hónapja mult a versenyeknek. Vermes Lajos úr még röviden kijelenti, hogy nincs pénzük.

Már az ilyen dolognak nincs helye; ha nincs pénz, ne rendezzenek versenyeket.

Philipovic Emil,

a «Bp. kerékp. egyesület» kürtőse.

A hölgyek s a sport.*)

Ot év óta gyönyörű reményekre jogosító pompás kép tárul eléink a honi embersport terén az evezés új életre ébredt: az iramgépezés (veloczipédezés) általános elterjedésnek örvend; a versenyjárás művelői szaporodnak: a koresolyázás évről-évre jobban hódít; a vitorlázás meghonosult és divatossá lett nálunk is; a versenyzás pedig oly tökélyre emelkedett, hogy e sportban magyar sportférfiúi a világ legjobb időmérői. A férfiak tehát teljes erőből közreműködnek nálunk, hogy a magyar sport felviradjon; de sajnos hölgyeink még mindig távol állnak attól, a mit a nemes sport iránti érdeklődésnek nevezünk. Egyedül a koresolyázás szép sportja képez náluk kivételt, azaz ez iránt hölgyeink között országszerte nagy az érdeklődés; némileg az uszást is gyakorolják: és Balatonfüreden nyáron át olykor-olykor találkozik sportlady, a ki áldoz a szandalinozás kellemes sportjának oltárán; a többi, hölgyek számára is alkalmas sportot azonban leányaink és asszonyaink — nemcsak a mi köreink hölgyeiről szólok — nem gyakorolják.

Pedig ez nagy mulasztás, sőt hiba, bűn. A mostani szokásos nőneveltetés, ugyanis rendkívüli hátrányos a leánykák testfejlődésére; a divat e kegyetlen zsarnok pedig a felnőtt lányokat oly kényszerhelyzetbe sodorja, hogy merőben lehetetlen, miszerint azoknak teste olyanná erősödjen, a minő szükséges, hogy hivatásuknak: anyává lenni az emberiség tökélyesbülésére nézve hasznosan felelhessenek meg. Az egyetlen mentőszőr, hogy a ferdeirányú nőnevelés s a divatos leány-életmód az illetőkre szerfölött káros hatását ellensúlyozhassuk, abban rejlik, hogy leánygyermekünket s a fölserdült leányokat ép ugy miként a menyecskeket s a már korosabb asszonyokat is megnyerjük a sport egyik-másik vagy több ág szorgalmas művelésének.

Nagy-Británia, a hol az ésszerű lánggyermek nevelés s az ostoba divattal bátran daczó természet-szerű leány-életmód évről-évre hatalmasabb gyökereket vernek, jó példát mutat nekünk a nők számára kivá-

*) Vidéki lapjaink is kezdenek a sporttal foglalkozni, így e cikket is a „Kiskunság”-ból vesszük át.

lóan alkalmas sportok megválasztására. Az angol labdajáték számos, igen mulattató neme. daczára e pompás tulajdonságuknak, nálunk nem bírnak közkedveltségre szert tenni; az ijjazás, a mely kiválóan alkalmas hölgyek sportjául, még merőben ösmeretlen nálunk: oly szép sportra figyelmeztetjük hát hölgyeinket, a mely alig-alig követel testi megerőltetést, ámde annál több ügyességet: már pedig az hölgyeink egyik nagy előnye. Egyik sarkigazság azt állítván, hogy mindenki örömet foglalkozik avval, a miben ügyes, reméljük, hölgyeink között mihamarább a legáltalánosabb elterjedésnek fog örüvendi azon kellemes sport, melynek üzésénél a legfőbb kellék — az ügyesség. — Értem a karikadobás szép sportját.

Székrenyessy Kálmán Skóczyából hozta magával e kellemes sport gyakorlására szolgáló eszközöket; egy skót eredeti karikát, eredeti dobógolyókat és a karika eredeti foglalatját. A skót felföld keskeny völgyeinek némelyikében nagy kedvtellessel gyakorolják e sportot ügyes skót falusi leányok is.

Az eljárás rendkívül egyszerű; a karikát fehér papírral ragasztjuk be, hogy szembeszökőbb czélpontul szolgáljon: ezután beillesztjük négyszögű keretébe, a mely feketére van festve, hogy a czélpont még határozottabban tűnjék a dobó szemébe. A versenyzők hét lépésnyi távolságban állanak föl a karikától és egymásután dobnak a czélpont felé: a kik keresztül dobják golyókat a karikán, a másodfoku mérkőzésre fönmaradtak, még a kik elhibázták a czélpontot, ama verseny folytathatásából kihagyatnak. A fönmaradtok azután 8, később 9 stb. lépésnyiről dobnak a karika felé, a ki legtöbbször találta el a czélpontot, az a verseny győztesse.

Miután kis betéttel, a melynek összege díjul szolgál, tehetni még érdekesebbé e sportversenyt, valószínű, hogy az mielőbb általános elterjed nálunk. A megkívántató ügyességben hölgyeink bővelkednek; a szükséges karika, keret s golyók beszerzése csak néhány krajczárba kerül; a dobás által fölváltva használván a kezeket, a női karok azon teltségre tesznek szert, a mely a női szépség egyik kelléke: az uralkodóház némelyik nőtagja már készítettett magának ily eszközöket s nagy kedvtellessel üzi a karikadobás kellemes sportját; mindez biztosít bennünket az iránt, hogy leányaink és asszonyaink, menyecskeink között mihamarabb elterjed a nők számára szerfölvött alkalmas sportok e kellemes ága. *Nyáry Simon gróf.*

A női tornászatról.*)

Szükséges-e a népiskolai leánynövendeknek a tornászás egészségi szempontból? ha igen: miként kezelendő az minden erkölcsi érzet megsértése nélkül és kik tanításuk: nők-e vagy férfiak is?

Jelige: •Mozgás az élet, hol ez megszűnt, megszűnt az élet is. •

(Folytatás.)

Hogy minél teljesebben visszaidézhessem emlékezetbe e régi sportot, felhozom pl. Szegedet, milyen volt az 20—30 évvel ezelőtt, minő élénk sürgés volt tavaszi időben a labdázással a város területén, mely ma csak az idősebbek emlékezetében él. Hol van az

* 3 drb. 10 frankos arannyal jutalmazott pályamű. Felolvasatott a •Csongrádmegyei tantestületek egyesülete közgyűlésén, •

uj-szegedi téres mező, a belvárosi régi temető, rácz temető, felsővároson a két temető szabad tere, a nagy és kis makkos s a mellette elterülő sík mező, a két nyomás; hol vannak a téres, síma udvarok, a bekerítettelen, parlagon heverő nagy kertek a város belterületén? Hyenek voltak alsóvároson. rókuson, melyek az utcabeli kisebb gyermekekkel voltak telve. E szabad terek 5—6 éves gyermekektől kezdve az ifjak és meglelt korúakkal voltak ellepve a tavaszi s nyári vásár- és ünnapnapokon; részt vett e játéokban fiú, leány, a tanuló-ifjúság, az intelligencia, az iparos, a munkás osztály életre való része saját körében, s azt lehet mondani, mihelyt a gyermek járn tudott, már labdázott s folytatta meglelt koráig. Oly dolgok voltak ezek, melyek a mai korbéli fiatalságnak regénykép tünnek föl. A tornászás minden nemét pótolta a szabad légen való élénk mozgás. Ha visszaidézem gyermekkori emlékeimet, melyeket e téren láttam, s azt, hogy azon játékok mily szórakoztatók voltak, ma belátom, mily hasznosak is voltak; sajnálom a gyermekeket, az ifjúságot, hogy az nem él, nem élvez korához illő mulatóságokat, az ma teng, majmolja a tehetetlen öregeket (a fiúk pipáznak, cigarettáznak elzárt helyen, vagy legfőlebb öreguras sétát tesznek), leányaink pedig (kiknek anyjaik régenre versenyt labdáztak a fiúkkal) különösen az iskolába járók, a régiekhez képest mitsem mozognak a szabadban, legfőlebb rövid negyed-órát tesznek az iskolába és onnan vissza s már meg elégszenek azzal, ha ki bírnak sétálni pl. Szegeden az uj-szegedi népkertbe a nagymamával arra a térre a hova nagymamáik hasonkorukban nem kísértáltak, hanem kimentek azért, hogy ott órahosszáig tartó élénk mozgást tegyenek: labdázanak, és e gyenge kis unokák ha kétszer-háromszor végig mentek a népkerten, sokat mozogtak, elfáradtak, kimerültek, fáradságukra mentségül hozva föl, hogy ők még gyengék, fiatalok, tehát nem bírnak ennél többet, és mi ebben megnyugszunk. Ha egyik vagy másik kisasszonykának kedve volna labdázással szaladgálni, a mamák szörnyűködve intik e pajkosságról, illetlen viseletről; hogy egy leány szaladgáljon, ily nevetlen viselkedést csak nem engedhetnék meg a gyermekeknek! Ma a leányoknak szépen, a nagymama módja szerint szabad csak sétálni, csak így tüntetik föl jó nevelésüket, műveltségüket. De mi is lenne akkor, ha (a 8—10 éves) ő nagyságát valamelyik ügyes dobó fiú hátba találná labdával ütni? Ily nevetlenséget ma a fölvilágosodott korban nem lehetne túrni! — Ugy volt az hajdan, és így van most, és hogy melyik a jobb és természetesebb, azt hiszem, fölösleges mondanom.

Művelődésünkkel kifejlődött fajunknak azon betegsége, hogy csak a könnyebb, fölületesebb szórakozásokat keresi és a testet, lelket valóban üdítő élvezeteket lenézi, kicsinyli, e rangkorszakban műveltségén, rangján alulinak tartja.

A piros, egészséges, napbaraitott arcszín parasztos, nem az intelligentiára mutat, hanem a hófehér, vérnélküli arc az intelligens, az előkelő kinézés. Táncban a minél előbb való kifáradás a nagyurias; a esárdás, magyar táncz, nem az uri osztálynak való, mert fárasztó, hanem a franczia-négyes, melyet 80 éves nagymamák is ellejthetnek, vagy az egyéb idegen tánczok, melynek minden 15—20 lépés után le lehet ülni. Nem világos jelei-e ezek az erőtlenségnek, elpuhultságnak? Ezen gyengeség, puhaság nem hat-e ki fajunkra, nemzetünkre, nincs-e a jövő nemzedékre befolyással, lehetünk-e mint nemzet erős, ha egyedileg gyengék.

puhák vagyunk? Ily anyáktól várhatunk-e erőteljes, munkabíró, harczképes nemzedéket? Azt hiszem, fölösleges a nemet kimondanom.

A régebbi időben nem voltak az iskolák annyi tanórával megterhelve. A leányok pedig csak addig jártak iskolába, míg az olvasás-, írásból a legszükségesebbeket elsajátították 2—3 osztályban; a nyelvek, a zene csak gyér helyen tanított, kézi munkából is csak a legszükségesebb s 10—11 éves koruk után legtöbbször csak kézi munkát végeztek. Az újabb iskolázatási rendszer szerint leányoknak is kell 4 elemi osztályt végezni. A tehetősebb szülők pedig a polgári iskolába, vagy ennek megfelelő nevelő-intézetbe küldik leányaikat, tehát a leányok egy része 14 éves koráig jár iskolába, itt tölti egész gyermekkorát, a növesi, fejlődési kort zárt, fülledt levegőjű szobában. E mondott helyzetben lehet-e a növésben levő testnek oly életerősen kifejlődni, a mint azt a faj fenntartása, erősödése és szaporodása megkívánja? Szerintem nem.

Ma már pl. Szeged területén nincsenek meg a szabad terek, hol ha divatban volna is a testet s lelket egyaránt üdítő nemes sport, a labdázás, azt a régiekhez hasonló módon gyakorolni nem lehetne és ebben némileg iskolázatási rendszerünk is korlátozna.

Ott, hol a civilizatio terjed, a szellemképzésre nagyobb gond fordítatik; ezen szellemi munkával elvonatnak a gyermekek a szabadban való természetes mozgástól, azonban a művelt népeknél a jelzett mozgásokat, az erőt és ügyességet nagyobb mérvben igénybe vevő tornászattal pótolják. Hazánkban ma szintén több gond fordítatik a szellemképzésre, de a tornászás még nem vált általános szokássá, pedig ha a lélek képzésére oly nagy gondot fordítunk, nem szabad elhanyagolnunk a testet sem, hanem azon kell lennünk, hogy testben is erősek, egészségesek legyenek gyermekeink, azért tornásztassuk, és pedig ne csak a fiukat, hanem a leányokat is.

Hogy az elemi iskolába járó leányoknál ma már szükséges-e a tornászás, az a szülők életmódjától és az iskolázatási rendszertől nagyban függ. Vannak még helyek, hol a gyermekek 8—9 hónapig járnak iskolába és a tavaszi idő beálltával már csak szakadozottan, mert az ily helyeken a szülők 8—10 éves gyermeküket még az iskola rovására is fölhasználják házi dolgokhoz, és ezek az iskolai dolgokon kívül odahaza semmit, mi a szellem idegeit egy irányban foglalkoztatná, mint pl. a zene, nyelvek stb. nem végezhetnek; de vannak családok és pedig leginkább oly helyeken, hol a tanév 10 hónapig tart, már a harmadik, negyedik osztályba járó leányok az iskolai tantárgyakon kívül egyebek tanulásával is le vannak kötve; nevelésük is olyan, hogy nem végeztetnek velük semmi olyan munkát, mivel izmaikat erősítene, még szabad óráikban sem mozoghatnak szabadon, akkor sem szabadok, hanem rabok, mint a kalitkába zárt madár, s ha valahova mennek is, ugyszólva járszalagon vezetik. Az ily nevelt gyermekek testi neveléséről az iskolának kell gondoskodni, mert míg a föntebb jelzett nevelésben részesült leányoknál, kik kevesebb ideig vannak az iskolában, a tornászás által elesztett mozgási kedv fölélesztése, a testi ügyesség megszerzése az erőfejlesztésre hasznos; ez utóbbiaknál, kik a zárt falak közé vannak szorítva, szükséges és mellőzése káros. Tehát ott, hol a leányok naponta 5 órát töltenek az iskolában, szükséges, hogy erőt és ügyességet fejlesztő gyakorlatokat tegyenek, tornászszanak. A jól vezetett tornászás működésbe, feszülésbe hozza a test minden izmát; a munka, a moz-

gás előmozdítja a vérforgást, a tüdő nagyobb mérvű működését s ez által a vér nagyobb elégtelülését; a tüdő emelkedése által a mellkas tágul s ezen részek össz-működése által a test szervezete szabályosabb, egészségesebb fejlődést nyer; az ujhodás kihatással lévén az idegekre is, a fáradt agyat pihenteti s az idegrendszernek új erőt és erélyt ad. A tornászat eszköz arra, hogy a szellemi munka által fölhasznált idegréseket a vér ujjakkal pótolja, az izmokat fejleszse, erősítse s megóvja nemzetünket a lassu, de biztos elcsenevésztől. A rendszeres s tartósabb tornászás után fokozottabb életkedvet érez magában a növendék, új életerőt s kitartást nyer a test s edzi az élet fárasztó harczi ellen.

Föntebbi soraimban, azt hiszem, be van igazolva, hogy a leányoknak ép úgy szükséges a tornászat, mint a fiúknak, de ez alkalommal nem szabad figyelmen kívül hagyni testalkatukat, jövőbeli hivatásukat. A leányoknak nemcsak nem szükséges mindazon torna-gyakorlatokat keresztül vinni, mit a fiúk végeznek, nem azért, mert illemsértőknek mondja a megszokatlanság, hanem azért, mert testalkatuk sokkal gyengébb és így némely esetekben káros volna a túleröltetés. A leányoknál a férfias erőt, bátorságot igénylő gyakorlatok teljesen mellőzendők. A női tornászásnál mindig a nő hivatását, gyengébb testalkatát kell figyelembe venni és a szerint választani meg a gyakorlatokat, azon gyakorlatokat, melyek a vérkeringést előmozdítják, a helyes testtartás által annak szép növést elősegítik, az izmokat stb. túl nem erőltetik, ki nem meritik. Ebben van a női tornászás fő alapelve.

Fölösleges talán említenem, hogy a mikor a női tornászatról szólunk, a mértéket nem a czirkuszban mutogatott nő-athletákról vesszük, mint a mely tornászat kivételtét a női nőiességéből, az ily athletagyakorlatok nagyrésze még a jól vezetett középiskolából is ki van zárva.

Azt kérdezhetik talán, tehát mit mellőzzünk és mit gyakoroljunk? A férfias erőt és bátorságot fejlesztő gyakorlatok teljesen mellőzendők, mert azok a gyengébb testalkatú nőknél fölöslegesek s károsak lehetnek, így mellőzendők a forgások is. A támgyakorlatokból azok, melyeknél veszélyes esések nem fordulhatnak elő, függetlenül, lengésben a könnyebben keresztül vihető gyakorlatok. A tornaszerek közül a körlát és nyújtó a leányoknál mellőzhető, és ha meg van, a nagyobbaknál csak a kezdő gyakorlatok vehetők elő. A leányoknál legalkalmasabb tornaszerek: a gyűrűhinta, körhinta és ugrómérece; ezek mint fő tornaszerek használandók. A gyűrűhintán pl. minden nagyobb megeröltetés nélkül keresztül vihető a lengések, előre, oldalt, körben, fordulattal és a fölhúzószkódásban, melyek befolyással vannak a kar izmainak s közvetve a mell izmainak erősítése, fejlesztésére; a láb körzése a talajon és szabadon a törzs erősítésére; ugyanezen szolgálatot teszi a körhinta, e mellett még a lábakat is fokozottabb mérvben gyakorolja. Az ugrás-gyakorlatok pedig, a mellett, hogy a láb izmait edzik, valamint a lengés-gyakorlatok, úgy ez is a tüdőt nagyobb mennyiségű légvételre ösztönzi, mi által a tüdő légvételi képességét növeli, munkásságát előmozdítja, s ezzel a mellkast tágítja, növeli. A szabad gyakorlatok tartósan keresztül vitele könnyebb mozgásban a kitartást szerzi meg, élénké, ügyessé, hajlékonyá teszik a test összes tagjait, szóval a mozgásban a könnyedséget, kitartást szerzik meg.

(Vége következik.)

A Lawn-Tennis-játékról.

Írta s április 16-án a győri olvasó-egyletben felolvasta:

Mihálkovich Tivadar.

Jelige: Hol vagytok ti régi játszótársak,
Közületek csak egyet is lássak,
Foglaljatok helyet itt mellettem,
Hadd felejtsem el, hogy férfi lettem.
Petőfi.

Sokan mosolyogni fognak önök közül, hölgyeim és uraim! hogy én, — kinek vállain pár év mulva négy X-es nyomasztó terhe fog nyugodni, most kezdek a játékkal bibelődni nemcsak, de azzal a nyilvánosság elé lépek, buzdítva mindenkit az általam Győrről meghonosítani szándékolt Lawn-Tennis-játékban részvétellel.

«Szélről beszél a hajós». Mondja egy latin közmondás, ami reám alkalmazva annyit tesz, hogy én másról, mint a sportról írni vagy felolvasni nem tudok.

De hát mi is az a sport? Hány ember ejti ki e szót, anélkül, hogy nemes értelméről sejtelve volna. Mert lovagolni, hogy a faluból a távirda-hivatalba egy sürgönyt vigyünk, evezni, hogy azzal, a kinek udvarolunk egy holdvilágos estén kirándulást tegyünk, vinni, hogy párpajban ellenfelünket legyőzni tudjuk, uszni azért, hogy vízbeesés esetén, abba bele ne fuljunk, veloczipédezni, azért, hogy ügyességünkkel pénzt keressünk, vadászni, azért, hogy öregünknek a konyhára vadat vigyünk, — ez mind nem sport.

Mi a sport? — mi annak ethikai következményei? — mit akar és mit kell tulajdonképp akarnia az igazi sportsmannek?

A sport minden férfias testi gyakorlatnak művelése a phisikai erő aczélozására és a morális önállóság elérésére.

Hogy e testi gyakorlatokat sportszerűleg üzhessük, ahhoz szellemi ihlettség mellett, testi ruganyosság is szükséges.

S mivel a szellemi ihlettség és a testi ruganyosság nem egyedül az ifjuság sajátja, az, ki ezekkel bír, bármily koru legyen, kifogás alá nem esőleg üzheti a sportot.

Az a tudat, hogy testi tulsulyom és ügyességem az ellenfél feletti győzelemre segít, legyen az az ellen: állat, ember, természeti erő vagy épen önmagunk, szüli a sportsmann bizalmát és a szabadság érzetét. A történelem számtalan példával igazolja, hogy a lovagok, a vadászok, a tornászok a szabadságnak rendületlen hívei voltak.

Azért elődeink a szeg fejére találtak, midőn a sportot e jellegével fejezték ki, hogy az egészséges testben egészséges a lélek is.

A valódi élvezet maga a sport, mint öncél üzésében rejlik, legyen az a sport bármely rangu vagy nemű.

Aki a sportot más czélból gyakorolja, akár a nyereség, akár anyagi előny, akár tisztán multság okából, aki csak azért törekszik magát a sportban kiművelni, hogy legjobb legyen és hogy ezzel hűségét legyezze, nem igazi, hanem csinált sport-jellem.

A legnagyobb gyönyört nem az eredmény, hanem az önmagát felülmúlás adja.

És csak így felfogva a sportot, magyarázhatjuk meg magunknak a talányt, hogy az igazi sport-jellem Párisból Budapestre gyalogolni, — Angliából a földet körül veloczipédezni, — Kolozsvárról Budapestre forceirozottan lovagolni, — Budapestről egy éj és két napon át Komáromba és vissza, tehát 39 óra és 22 m. p. alatt 166 angol mértföldet evezni, — vagy a 25 angol mértföld széles csatornát Angliából Franciaországba

délután 1 órától másnap délelőtti 11¹/₂ óráig keresztül uszni, mint önczélokot magasabb gyönyörnek találja, csak így tudjuk érteni az igazi vadászt, ki fáradtságosan, óraszámra, hegynek-völgynek sietve felkeresi a helyet, hol a vad váltoját tudja, hideg zimankós időben majdnem naphosszant áll, megtagadva magától az annyira megkedvelt, oly nehezen nélkülözhető dohányzást is, hogy a vad szagot ne vegyen . . . s a végeredmény sokszor az, hogy messziről hall egy-egy ebvontást, hajtók kopogását, kerepelését vagy egy távoli lövést.

S mégis a felsorolt fajtájú férfiak mindegyikét, ha este, agyontörve, fedél alá kerül, a jól eltöltött nap önelégedettségének és önbecsülésének kéjes érzete szállja meg.

Ezek sportsmannek, ezeknek a saját énjük által nyújtott jutalma nem is marad el.

A test megerőltetése, az események ezer változata közti helyes és öntudatos cselekvés, az akadályok legyőzése és az azok legyőzésére szívünkben élő rendületlen hit és bizalom adják az élvezet gyönyörérzetét és ebben rejlik a sport költészete.

Minél nagyobbak az akadályok és veszélyek, annál nagyobb a kéj.

A vágy, a veszélyt felkeresni: nagy. De ne higyük, hogy a sportsmann ezt oktalanul, sőt igenis öntudatosan teszi, mert bizik szelleme és ereje fölényében, s azon meggyőződésben megingatni nem lehet, hogy azokkal győzedelmesen megküzdeni fog, mert tudja, hogy van hozzá értelme, ügyessége, van hozzá ereje és szíve.

Szenvedély nélküli jellemek, a nyárspolgárok nem tudják felfogni, hogyan üzheti a sport-ember napról-napra ama százfélé, sokszor önmagukban unalmas ténykedésű sportágat. Nevetségesnek, gyerekesnek tartják a lovart, ki iskolát lovagol, a csónakászt, ki télen a szobában egy szellemes találmányu készüléken óraszámra evez, a távgyaloglót, ki egy kört száz meg százszor megkerül, a tornászt, ki a tüdő fejlesztése végett ezer és ezer métert fut vagy kézi vasakkal szabad gyakorlatokat végez, a vívót, ki száz meg száz mouliné-t vág ki reggelenként egymagában, mintha a levegőben levő láthatlan szellemek ellen kétségbeesett harczot vívna.

Pedig ezek a százszorosán visszatérő gyakorlatok a cél eszközei, melyek nélkül nincs győzelem, sem állat, sem ember, sem a természet, sem végre önmagunk felett.

A családás számtalan változata szintén éri ugyan a sportembert, mely csalódások, ha a viszonyok kedvezőtlenége folytán támadnak: könnyebben, — ha saját vigyázatlanságunk, hiányos ismereteink, — a pillanatnyi s rögtöni elhatározást, gyors cselekvést igénylő helyzet helytelen felfogása, hamis megítélése vagy összműködést igénylő csapatoknál a nem összhangzatos kivétel, vagy épen fejlettség folytán állanak be, nehezebben viseljük el.

De soha senkinek nincs annyi alkalmá az önmaga iránti bírálatot alkalmazni, mint épen a sport férfianak, mert ő leghamarább jut ama meggyőződésre, hogy a szigorú, kérlelhetetlen bírálaton alapuló önismeret a sport alaptétele. A sportsmann saját balgaságait és hibáit leggyorsabban belátja; a helyzet kényszeríti, hogy belássa.

Mi tudjuk, hogy enélkül a sport hűségok hűsége, tervnélküli tévelygés, eredmény nélkül tapogatózás.

A tudat, hogy kitarítás, helyes előkészület, irányzatos felfogás, az eszközök tapintatos megválasztása más lények fölé s tulsúlyba helyez, ez a sportsmann szabadalmazott élvezete. S ha mindezekhez az emberi hatalom alatt nem álló elemek, a szél és víz elleni küzdelem járul, akkor ez az élvezet átérzhető, de meg nem magyarázható kéjjé változik.

S azért az én nézetem szerint a vitorlázás minden sport legclassikusabb ága.

(Folytatás következik.)

Különfélék.

Díszturna a király előtt. A nemzeti tornaegylet folyó hó 15-én díszturnázást töltözött, melyről érdemileg külön van szó a lapban: helyen röviden ismerttetik annak lefolyását. A király fél 8 órakor érkezett meg. A lovaszerekekkel díszített előcsarnokban rövid köszönő szavakkal üdvözölte a királyt Hegedüs Sándor képviselő, majd az egyeslet elnöke és bemutatva dr. Torday Ferenczet és tömegesen az egyleti választmány tagjait, megtörtént a bevonulás a rendkívül szépen díszített nagy csarnokba. Ott a 150 egyleti tag és 48 növendék-tornász egyenruhában hármas sorú oszlopban állva, éljenzéssel fogadta a királyt. Bockelberg Ernő művezető katonás modorban jelentette a tornászok számát a királynak, ezután megkezdődtek a gyakorlatok, mik egy óra hosszat tartottak és mit a király (valamint minden jelenlévő) állva nézett végig. Jelenvoltak a többek között Tisza Kálmán min.-elnök, gr. Szapáry Gyula, br. Orezy Béla, gr. Széchenyi Pál, Trefort Ágoston, br. Fejérváry Géza, Bedekovich Kálmán ministerek, br. Edelsheim-Gyulay Lipót főhadpar., Ráth Károly főpolgármester, Kammayer polgármester, Török János főkapitány és többen.

A vasbottal öszgyakorlatokhoz a csapattest-alakítás rendes ellen- és felvonulásokkal és sorok nyitásával történt. A nyitott hatos sorok egy irányban és egy időben ugyanazon mozgásokkal végezték a következő gyakorlatokat: terpesz állás, karlendítés bottal fejfőlé, tovább lépni oldalt rohamállásba és botot nyakra hozni, vissza karnyújtás föl és terpesz állás, azután alapállás. Botot a mellre, helyben 4 lépés, utánna kétszer terpeszbe ugrás, karlökéssel előre és vissza, felváltva többször. Bal kézzel alsó fogás, jobb felső, ezen mellső tartásból bal kéz bal vállhoz, jobb előre nyújtva emeltetik, így a bot vállmagasságig vízszintesen előre tartott helyzetbe jut, ezen karmozgásokkal egy időben hátra rohamlépés bal lábbal 1.; ezután bal karral vágás előre, jobb kar levezettetik a jobb csipőhöz, egy időben bal lábbal rohamlépés előre 2. (k. b. oly bottartás, mint a fegyverrel a szuronyvivásnál); innét ismét vissza az első ütemű helyzetbe 3.; alaphelyzet 4. Minden második hatos sor jobbra, minden egyes számú hatos sor balra át. Ezen állásban a következő gyakorlat volt részben ellenirányú soronként: mindannyian rohamlépés előre karhajlítással a mellre 1.; egyes számú hatos sorok lefelé, kettős számúak hátra és föl törzshajlítás karlökéssel 2.; törzsnnyújtás botot a mellhez 3.; alap-helyzet 4. Vezérelte Bockelberg Ernő.

Következtek a 32 realiskolai növendék által végzett rendgyakorlatok. Két arczsorból rendek és kettős rendek képzése helyben és menet közben. Kanyarodások és fejlődések. Négyes sorú oszlopból fejlődés kettős arczsorbá és visszabontakozás oszlopba. Csillag-

alakba vonulás, abból kanyarodásokkal négyszögbe; visszalakulás arczsorbá. Mindezen gyakorlatok tornásziskolailéptetésekkel, szép testhordozással, ütemtartással végeztek. Általában jó hatást keltett. Vezérelte Keresztesy Sándor.

A csapatturnázást a korláton vezetett Maurer János, a lovon Szafka Manó, a bakon Porzsol Lajos, nyújtón Kampis Lajos és Clair István, a rohamdeszkán Stern Alfréd. Minden szoren szigoruan alkalmazkodtak a tornászati rendhez és szép testtartással sikerült a tagoknak mintaszerű rendes csapatturnázást mutatni.

Addig, míg az amerikai nyújtó felállított, távolra ugrással versenyeztek: Darvas, Clair, Lichtenstein, Schodl és Vermes Lajos. Győztes lett Lichtenstein Emil, 530 ctm. távolra ugorva.

Valószínűleg némi izgatottság lehetett a versenyzőkben a király közvetlen közellété miatt, mert általában mind szebb eredményt is mutattak már a rendes gyakorló órákon, így péld. Schodl az 570 ctm. körüli távra szokott ugrani. Különbén ezen ugró verseny, úgy látszik, leginkább is csak azért rendeztetett, hogy hézagot töltsön be a nyújtóval dolgozásokor.

A nyújtón szabadturnázásféle rendeztetett; résztvettek benne az egyeslet három első csapatjának egyes tagjai és a csapatvezető előtornászok. Megszorítás anynyiban volt, hogy csak az előirt gyakorlatok az előirt rendben voltak végezhetőek, úgy, a mint azok előre már személyenként szétosztattak. Kezdetben némi egyhanguság volt a mutatványokban, de a végén annál inkább remekül ment. Az egyes gyakorlatok fokozatban változatosak voltak. Végén az óriás körök, kézen-állások és levegőben bukfencczek szemmel látható hatással, szép tökélyvel voltak végezve. Kiváltak mutatványaikkal: Balog Bódog, Béli Mihály, Körber Ferencz, Kailinger Mihály, Stern Alfréd, Szafka Manó, Vermes Lajos és Arnold Róbert.

Utolsó mutatványok az ugró asztalon történtek lehetőleg elhamarkodva, de azért némileg jól sikerülten.

A király magas meglegedését és tetszését nyilvánítva, éljenzések között és katonai zeneszó mellett távozott.

Porzsol Lajos.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsol Jenő és Porzsol Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedése útján valamennyi könyvárusnál:

- I. **A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta Porzsol Lajos.
- II. **A koresolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta Porzsol Jenő.
- III. **Vitorlás kalandok**. Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- IV. **A sport-világból**. Elbeszélések és versek illusztrálva. Irták: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsol Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- V. **Montpellierről Budapestig velocipéden**. A szerző arczképével. Irta Igali Szvefozár.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV., Váci-utca 2. sz.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos petit
sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület, Belváros
Lipót-utca 50. sz.

Kéziratokat vissza nem küldünk

Börmentelen leveleket nem fo-
gadunk el.

Tartalom: Borbély György, a kolozsvári Athletikai Club első bajnoka. (Kuszkó István.) — A kolozsvári athlétikai club III. viadala 1886 május 16-án (Kuszkó István.) — A női tornászatról. — Velocipéden a világ körül. (Igalj Svetozár.) — ALawn-Tennis-játékról. (Mihálkovich Trvadar.) — A calaisi csatorna átúszói. — Athléta viadal. (Vermes Lajos.) — Különfélek. — Hirdetés.

Borbély György,

a Kolozsvári Athletikai Club első bajnoka.

A 26 éves székely athleta valóságos riadalmat idézett elő a K. A. C. versenyzői között. Romlatlan és erővel van megáldva, melyet ifjú korától idomított s melyet bámulatos kitarással tud párosítani.

Az ifju club versenyein a díjakat rendszeren ő vitte el. Különös csudaképen tűnik fel, hogy a club legelső versenytárgyaloglásán nem győzött. Ez első kudarcza után erejével megtanult számolni s azóta nevéhez a győzelmek egész sorozata fűződik, a club rövid történelmében. Az 1884 november 5-iki versenytárgyaloglás alkalmával első tiszteletdíjat nyert.

A club első viadalán, a bajnoki sikversenyben, ezüst érmet, a II. viadalon ezüst érmet, a birkozásban tiszteletdíjat, a szamosújvári versenytárgyaloglás alkalmával a «Hölgyek díját», ezüst serleget, nyerte el. A III. viadalon kivívta a *bajnok* címet, arany érem s ezüst serleg díjakkal. Ezenkívül egy ezüst éremért megbirkózott, egy másik ezüst érmet pedig a gátversenyen vívott ki.

A versenybizottságot gondolkodóba ejtette, hogy a jövő versenyek propeoziczióiba ne tegyen e rá nézve neheztető feltételeket, hogy közte s a többi versenyzők között ily módon némi arányt hozzon létre.

Az athletika iránt lelkesültséggel van eítelve s Follinus Árpádra erősen haragszik, mióta a Budapesttől Kolozsvárig tartó verseny eszméjének szellőztetésével felhagyott. Vágyai egyik legfőbbikét képezi egy ily versenyen részt venni s hiszszük, hogy a testvérhazában levő legjobb erőkkel kibírja a versenyt.

* * *

Elettörténetéből a következőket közölhetjük:

Torda-Aranyos megye Aranyos-Rákos községében született 1860-ban.

Atyja, középbirtokos székely nemes, korán elhálván, hét fia (kik mind heten katonák) korán kezdett az élettel megküzdeni.

Borbély György az elemi osztályokat szülőföldjén a gymnáziumi tanulmányokat Tordán kezdette tanulni. Innen Kolozsvárra jött s a 6. és 7-ik osztályt az unitárius collegiumban végezte. Szegénysége üldözöje lett s a debreczeni collegiumban tette le az érettségi vizsgálatot.

A testgyakorlatokat a debreczeni sport élet kedveltette meg az egészséges, edzett testü ifjuval. A Debreczenben rendezett gyalogversenyeken mindig részt vett s többnyire győzött.

Az egyetemi tanulmányok folytatása végett Kolozsvárra jött s küzdve az önfentartással, hallgatta végig a tanári kurzust. — Ittléte alatt az athlétikai gyakorlatoknak legbuzgóbb látogatója volt.

Jelenleg a Mezőség egy vidéki falujában nevelődik s készül a tanári vizsgákra. A viadalokra rendszeren gyalog rándul be s a díjakat összeszedve, mint a ki dolgát jól végezte, vidám kedélylyel, nyugodt lelkiismerettel ugyan így megyen haza, 12 mértföld távolságra.

Az osztrák hadseregben nem sokra vitte. Orvezetői ranggal vetette le az egyenruhát az önkéntességi év elteltével. — Mint katonát, társai, kifogyhatatlan vig kedélye s bajtársi ragaszkodásáért rendkívül szerették. A nagyobb gyakorlatok alkalmával midőn a fárasztóbb menettől ellankadva egyik-másik társa már menni is alig birt, átvette felszerelvényét s a kettős teherrel vígan, tréfálózva haladt s buzditotta a csüggedőket.

Közép termete, igénytelen külseje s ideges testalkatából sejteni sem lehet azt az erőt s bámulatos kitarást, melyet kifejtteni képes. — Legtöbbet sportruhában mutat. E testhez simuló öltöny tagjainak jól kifejtett izomzatát leginkább előtűnteti.

Tehetségeivel nem csak az athlétikában, de ama pályán is, melyen jövőjét megalapítani törekszik, kitűnő. Mint egyetemi hallgató, képességei pályadíjakkal lettek koszorúzva.

Büszke, mint tősgyökeres magyar, szorgalmas mint egy német, kitartó mint egy angol. E mellett szerény, mint olyan férfiú, ki nem szorul üres henczezésre, hogy képességeiért elismerést erőszakoljon ki.

Kuszkó István.

A kolozsvári atletikai club III. viadala 1886. május 16-án.

A lövőház kertje nemes küzdelmeknek volt színtere tegnap délután. Ifju hősök, a K. A. C. tagjai, álltak ki az üde levegőjű kert fainak zöld lombjai alatt nemes küzdelemre. A küzdők csoportja, tarka sport öltönyeikben, festői látványt nyújtott a nézőknek.

A tágas kert közepe a viadal terét képezte, melyen jobb felől csinos emelvényen Albach Géza polgármester, dr. Felméri Lajos, Girsik János, Gyarmathy Miklós, herczeg Lobkowitz Rezső tábornok, Mádi Kovács György honvéd tábornok és dr. Nagy Mór, mint versenybírák foglaltak helyet. Az elnöki tribünt továbbá az igazlító, idő- és térmérők, orvosok s rendező-bizottsági tagokból alakult csoport övezte körül.

A tért körülvevő körszékeken előkelő közönség foglalt helyet, kik közt városunk szépei nagy számmal voltak képviselve. Hátuk mögött az ülő és álló helyeken mintegy másfél ezerre menő néző csoportosult.

Az egyes versenyekre összesen 59 nevezés adatott be. A 19 jelentkező közül 15 állott ki. Ezeknek kétharmada először küzd nyilvánosan. Jó hangulatban voltak a versenyzők s a közönség kiváló érdeklődéssel várta versenyek eredményét.

Az idő kedvezett, a délelőtti boros időt gyönyörű napfény váltotta fel, ennek hevéit szelid fuvalom ellensúlyozta.

Délután 3 órakor a viadalt 100 yard távolságu sikverseny nyitotta meg. A program szerint 16 jelentkező közül 11 állt ki. Két csoportban versenyeztek.

Balog Vendel és Szabó Edmund győztek. Egymásközi versenyük a Balogh Vendel győzelmével végződött, ki 12 $\frac{1}{2}$ mp. alatt futotta be a pályát, fél mpczel rövidebb idő alatt, mint a tavalyi viadalon versenyzők. Bronz érmet nyert. Tiszteletdíjat is nyert volna, ha a pályát 11 mp. alatt befutja.

Tizenhat fontos vasgolyóval sulydobás követte e versenyt. Négyen dobtak. 8-85 mtrrel szép dobása volt Albert Károlynak, kit Velits Zoltán 9-02 méteres dobásával mult felül. 112 cmtrel mulván felül a tavalyi viadal eredményét. Bronz érmet nyert.

A legérdekesebb pontja következett ezután a viadalnak: a „Bajnok” címért való vetélkedés.

A védő Borbély György ellen hárman szálltak a sikra. Mindhárman először állnak a küzdterén, mindhárman jó erők. Az induláskor Szegffy vezetett. A védő második helyen. Nyomában Kolosváry. Leghátul Bartsch János. Ez utóbbi az ötödik kerülőnél, Szegffy pedig a nyolczadik elején kiállt. Kolosváry most előretör és vezet az utolsó kerülő közepéig. Ereje ekkor lankad, s engedi Borbélyt előtörni Borbély, ki erejével mind eddig gazdálkodott, messzehagyja el ellenfelét, s a közönség óriási taps és éljen viharai között 12 perc 52 mp. alatt elsőnek ér be.

Kolosváry János 13 perc 13 mperc alatt érkezik be másodiknak.

Borbély György e pályát 39 mperczel rövidebb idő alatt futotta be, mint tavaly, a mi, tekintve hogy az ut a tavalyinál most sem volt jobb, az ujonnan porondozás a pályát lazává tette, jó eredménynek mondható.

Ezüst serleget, aranyérmet nyert, s bajnoki címet. A második beérkező Kolosváry János pedig bronzérmet.

Az ökölvívásban Albert Károly mérkőzött György

Emőddel és Illing Sándor Kuzskó Lászlóval. Albert és Illing győzött. Az egymásközi küzdelemben Albert Károly 19 lökessel győzött Illing 16 lökése ellenében. E vívás érdekes pontja volt a versenynek. Mind négyen kellő gyakorlottsággal léptek a homokra, s mozdulataik eleganciájával, biztos lökéseikkel a közönség figyelmét lekötötték, éljeneket s tapsot arattak. Albert egy sportórát nyert tiszteletdíjul.

A gátversenyben 11 jelentkező közül heten álltak ki. Két csoportban küzdöttek, az első csoportban 31 mp. alatt Borbély győzött. A másodikban pedig 33 mpercz alatt Szabó Edmund. Egymásközi küzdelemben Borbély György vívta ki az ezüstérmet 32 mp. alatt elsőnek érkezvén be. 3 mperczel kedvezőbb eredményt érven el a II-dik viadal eredményénél.

A birkózásra a 8 jelentkező közül csak kettő állt ki. Bartsch János és Kuzskó László. Küzdelmük szép volt. Mindketten edzett izmokat és gyakorlottságot árultak el mérkőzésükben. A végén Kuzskó terítette a földre ellenfelét. Ekkor előállott Borbély Gy. s birkóznai kívánt.

Az igazlító kifogásolta. Miért nem állott elő a csengetésre. Borbély a bírósághoz felebbezett. A bíróság a versenyzési jogot megadta. A mérkőzésre jel adatott. Mindkét fél óvatosan kezdett a dologhoz. Soká kerülgették egymást, próbálgatták, hogy lehetne a másikat előnyösebben átfogni. A korábbi küzdelem fáradalmát még ki sem pihent Kuzskónak a lába az egyenetlen talajban megakadván, Borbély öt erőfeszítés nélkül nyomta a földre. Ezüst-éremmel lett kitüntetve.

A viadal hetedik pontja a távolugrás volt. A 11 jelentkező közül 8 versenyzett. Legszébb eredményt hárman értek el Illing Sándor 485 cm. Donogány Zakariás 470 cmtert és 5 métert, Szegffy István 497 cm. és 5 métert.

A két utóbbi újabb mérkőzés végett még egy ugrást tevén, a győztes Szegffy lett, egy szép tiszteletdíjat nyervén.

A viadalt a vfaszverseny fejezte be, 3 első díjat nem nyert versenyző jelentkezett erre. A 201 m. pályán Kolosváry János győzött, a pályát 18-5 mpercz alatt futván be.

A versenyek befejeztével versenyzők és közönség a bírósági tribün körül csoportosult. Gyarmathy Miklós, a versenybírák egyike, szép beszédet tartott a versenyzőkhöz, örömet fejezve ki, hogy a Kolozsvári Athletikai Clubban a tagok a club rövid három évi fennállása alatt ily szép eredményeket képesek felmutatni, a mi a clubot a sport-egyesületek között tekintélyes helyre emeli. Üdvözölte a club első bajnokát, Borbély Györgyöt, ki hőse volt a mai napnak.

A közönség, mely feszült érdeklődéssel kísérte mindvégig a viadalt, megéljenezte a versenybírágot és versenyzőket s csak ezután kezdett, elmélkedve és beszélgetve a látottak felett, este 6 órakor lassan oszladozni.

*

A magunk részéről örömkünkre szolgál, hogy e viadalon oly erőket láttunk feltűnni, kik a jövő versenyeken szép eredményeket lesznek képesek felmutatni és az atletikai clubot buzgalmuk által hírnévre és a sport-egyesületek között első rangra vannak hivatva emelni. A bajnoki küzdelem második győztese Kolosváry Jánosban, egészséges, ép erő lakik. izmai edzedtek s van benne kitartás. A tapasztalatok után alapos reményünk van, hogy az őszi viadalon mint

bajnokjelöltet fogjuk üdvözölhetni. Kivüle még Szegffy válik ki s training hiányán mult, hogy jobb eredményt felmutatni képes nem volt.

A többi versenyzők is, bár ez alkalommal babérokhoz jutniok nem sikerült, helyüket szépen megállták.

A versenyekben való részvétel szintén kedvezőnek mondható, a mennyiben az 59 jelentkezésből az egyes versenyeknél összesen csak 15 visszalépés történt.

A propozíciókba kitűzött gerely-hajítás, miután megfelelő számu nevezés erre nem történt, elmaradt.

A sikversenyek eredményeire a talaj rosszasága nagy befolyással volt. Bár a lövész-egylet igyekezett a talajt a verseny céljainak megfelelőleg előkészíteni, részint az idő rövidege, részint az anyagi viszonyok kedvezőtlen volta miatt tenni módjában nem volt.

A tér a viszonyokhoz képest ügyesen volt beosztva, a miért Keresztszeghy Andor mérnök és Csermák János térrendezőket elismerés illeti.

A tegnapi viadal fényét nagyban emelte az az érdeklődés, melyet iránta városunk főiri körének tagjai tanusítottak. Herczeg Lobkowitz Rezső s Mádi Kovács György tábornokok megjelenése a bírósági emelvényen az athleták kedvét is, kiknek eddig a közönnyel s kicsinyléssel kelle küzdeniök, nagyban fokozta.

Kuszkó István.

A női tornászatról.*)

Szükséges-e a népiskolai leányövendékeknek a tornászás egészségi szempontból? ha igen: miként kezelendő az minden erkölcsi érzet megsértése nélkül és kik tanít-sák: nők-e vagy férfiak is?

Jelige: •Mozgás az élet, hol ez megszűnt, megszűnt az élet is. •

(Vége.)

Az, hogy a leányok karjaikkal mozgásokat, lábakkal különféle lépéseket tesznek, a gyűrűhintán hintáznak, a körhintán körben futnak, térd- vagy csípőmagasságú ugrást tesznek, lábujjon állanak, járnak, futnak stb., ehhez hasonló dolgokat végeznek, gyermek-játékokban gyakorolják magukat stb., csak az előtt lehet erkölcsi érzetet sértő, ki a nőt ruhadarabok közé préselt viaszbaboknak öhajtja s megdondolatlanságával elvonná a nőtől még a természetadta erőt és ügyességet is. A jól vezetett tornászás sem nem sérti a nő erkölcsi érzetét, sem meg nem erőlteti, ki nem meríti testi erejét. Ha a lovaglás, korcsolyázás, vagy a minden nemzetnél elterjedt tánc, mely utóbbi a láb izmainak fejlesztése által az egyoldalú tornászáshoz igen közel áll, nem sérti a nő erkölcsi érzetét; pedig hogyan öltözködnek leányaink a bálra, fölösleges részletezni, és ez nem sérti a nő erkölcsi érzetét, mennyivel természetesebb a torna-öltözék, mint ez, s mégis ez lenne sértő az erkölcsiségre? Igazán divatmajmolónak kell annak lenni, ki azt állítani meri. A tornászat, mint természetes mozgás, nem sértheti az erkölcsi érzetet. — Nem a munka, nem a mozgás teszi az embert erkölcsitelenné. A tehetetlenség, a munkátlanság, henyeség az erkölcsitelenség iskolája.

A tornászáshoz kényelmes, bő ruházat kell; ruha-anyagul legalkalmasabb a vitorla-vászon; leányok-

* 3 drb. 10 frankos arannyal jutalmazott pályamű. Felolvasatott a •Csongrádmezei tantestületek egyesülete közgyűlésén. •

nál pl. bokaig érő bő bugyogó oldalt gombolva, térdén alul érő bő zubbony, melyet a testhez 3—4 ujjnyi széles öv szorít, alacsony sarku, könnyű czipő. Ezen egyszerű ruházatban kényelmes mozgást tehet a tornászó. Az itt leirt öltözék nem lehet illemsértő; az első látásnál csak a megszokatlanság hat a szemlélőre, valamint némileg a gyermekre is, de ha csak néhány órán át használták ez öltözéket, örömmel szabadulnak meg divatos ruháiktól és sokkal jobban érzik magukat torna-öltözékben; van eset, hogy az első órákon az ugynevezett vállfűzöt (mieder) magukon hagyják, de ha többször tornásztak, minden figyelmeztetés nélkül örömmel szabadulnak meg e kellemetlen nyígtól, melyet testük idomítása végett a divatkor rájuk erőszakol, testi fejlődhetőségük és egészségük nagy kárára. Ugyanez alkalommal nem hagyhatom említés nélkül, mily káros befolyással van leányainkra a divatos öltözködés, melyek között a főszerep a vállfűzőnek jut; hány szenved köztük étvágyhiányban, hány kap gyomorhajt, hány esik vérszegénységbe, sápkórba, mellbetegségbe, tüdőbajba. Ha a fiatal leányok, fiatal asszonyok betegkedéseit s nagyszámu halálzásuk okát megfigyeljük, tetemes számot találunk a fönt jelzett betegségekből, melyeknek egyik elősegítője a vállfűző, melyet igaz néven, hogy lehet jobban nevezni: békő-e vagy járom? . .

Mennyi ily ferdeség van a divatos nevelésben, melynek káros hatására csak akkor jövünk rá igen sok esetben, a mikor már késő.

Ha a föltett kérdések megfejtésére oly jó tollal rendelkezném, mint a hogy hasznosságát átérzem, sokat, igen sokat lehetne állításaim igazolására felhozni, azért a midőn már gyenge tehetségem szerint elmondottam nézeteimet, újlag ismételem, hogy a leánygyermekeknek a tornászás egészségi szempontból igen is szükséges. Azonban a leányok tornászása legyen olyan, mely sok és sokszori mozgásból áll, a testszervezet nagyobb megerőltetése nélkül, hetenkint 3—4-szer, ezen kívül adassék alkalom a szabad téren a szabad lég élvezésére, összekötve gyermek-játékokkal, sőt az első években a tornagyakorlatok nagy részét ezek képezzék. Sajnos azonban, hogy ma-holnap ezekre se találunk alkalmas helyeket, mert még az üdülési helyek, torna-iskolák is némely helyen a pinczébe jutnak, hogy csak szívjön az a gyermek még a füllött iskolai lég után egy kis lassan ölő mérget is. Iskoláink több helyen háztömbök közé vannak építve, szűk udvarral, néhol udvar nélkül és így még szabad perceikben sem élvezhetnek szabad levegőt, sőt találunk oly iskolát is, hol a növendékek üdülési helye arnyékszék-szaggal van telítve és járványos betegségek idején mindenben keressük és találjuk az okot, csak a valódi hibákat ritkán vagy későn látjuk meg. Üvegházi növényeket nevelünk gyermekeinkből, kik nemcsak a hideg szél, hanem a szellőcske fuvásától is betegek lesznek. Nem az idő változásaitól kell féltetni az ifjúságot, hanem az idő viszontagságainak elviselésére edzeni. Szabad teret, téres udvart az iskolához, hasznos üdülési helyül, játék- és tornatérül, ha igazán szívünkön viseljük a jövő nemzedék egészségét, jólétét, ne öljük meg lassan ölő méreggel szenge ifjúságában.

Hogy sértheti-e a tornászás az erkölcsi érzetet, erre nézetemet föntebbi soraimban röviden elmondottam és most újlag ismételem, hogy mert a szülők oly annyira idegenkednek az erőteljes testi mozgástól, a divatos nevelésen kívül oka még az, hogy tévesen fogják föl a tornászat gyakorlását, pedig a természetes mozgások nem lehetnek erkölcsi érzetet sértők.

Azon kérdésre, hogy kik tanítsák a tornászatot, nők-e vagy férfiak is? Véleményem az, hogy ha a real tantárgyakat taníthatják nők és férfiak egyaránt, úgy akkor a tornászat tanítását a kellő szakképzettség mellett egyaránt lehet bízni nők- vagy férfiakra: többi évi tapasztalatom azon meggyőződésre juttatott, hogy ezen dolog a megszokásban leli alapját.

Végül még nem fojthatom el lelkemben az általam röviden mondott dolgok komoly megfigyelését ajánlani, ezt nemcsak a nevelői tanítói hivatás sugallja, hanem a hazánk, nemzetünk iránti szeretet is parancsolja. Nekünk magyaroknak, kik folyton az elnyomatás veszélyeivel küzdöttünk és küzdünk, sokszorosan nagyobb szükségünk van rá, hogy erős, edzett, fáradalmakat elviselni bíró, munkaképes nemzeteket neveljünk a jövőnek és lehet-e azt várunk gyenge, tehetetlen, beteges anyaktól. Nevelhetnek-e patikai csillapító szerrekllel tengődő anyák erőteljes nemzeteket? Minden egyes családtag elpusztulása nem érzékeny veszteség-e csekélyszámu fajunkra, nemzetünkre. Mint nemzet, nem haladunk-e lépésről-lépésre közelebb a sir széléhez, ha fajunk puhul, gyengül, munkaképtelenné válik? Megvédehet-e bennünket kizárólag szellemi képzettségünk, műveltségünk, ha testileg elsatnyulunk? Nem. — Mert a jelen nevelési rendszer mellett igaza lesz hazánk koszorus költőjének, Berzsényinek, midőn ezeket mondja szíve s lelke fájdalomából:

«Romlásnak indult hajdan erős magyar!
Nem látod Árpád vére miként fajul?»

S ha e nevelési rendszeren nem változtatunk, s ha a növendékek testi nevelésére súlyt nem fektetünk, nem feltett kérdése lesz Berzsényinek:

«Mi a magyar most? Rut Sybarita váz»
hanem a legszomorubb valóság.

Kováts István,
a «Szegedi tornaegylet» művezetője.

Velocipéden a világ körül.

Thomas Stevens útjából.

(A Montpellherben megjelenő «Veloceman»-ból, fordította
Igali Svetozár.)

(Folytatás).

Május 19-ikének délutánján mondtam Franciaországban «isten hozzád»-ot. Beléptem a német Lotharingiába s még az esti szürkület előtt értem a virágzó s nevezetes Saarbourgba. Daczára annak, hogy e tartomány még 14 év előtt francia volt, lakói azonban mégis igen sokban különböznek azon néptől, mely a határon túl lakik. Több nyelvet értenek, mint francia szomszédjaik. Csak 30 perczig tévelyegtem Saarbourgban, s ezen idő alatt kétszer szólítottak meg angolul. Pflzbourghban, a hol az éjet töltöttem, mely város igen kicsiny, — ugyanez történik. De alig hogy 30 kilométernyi utat tettem meg német területen, olyasmí történik velem, melyhez hasonló Franciaországban nem esett még rajtam: egy szemtelen fuvarosnak a kocsija Pflzbourghnak szűk utcáját keresztben elzárja, a fuvaros nem indítja meg lovait s leszállásra kényszerít.

A mint Pflzbourghoz közeledtem, örömmel szemlélgettem a város előtt gyakorlataikat végző katonákat. Célbalöttek, s egyes hadoszlopokban különböző irányok felé vezényeltettek. Németországban kevesebb dobpergést s trombitaharsogást lehet hallani, mint a

francia erősségekben, hanem azért nagyon ritka az eset, hogy a katonák ütemszerű lépéseit ne halljuk, — alig hogy belépünk valamely német faluba. Ezen német katonáknak a járása vidám és ruganyos, míg a francia katonáé úgy jár, mintha levert lenne s nagyon elvolna fáradva. Ez utóbbiakat egyébiránt mentheti némileg nadrágjuk szerfeletti bősége és sulya. Az ember nem nézheti a német katonát, a nélkül, hogy be ne vallaná magának, hogy ezen erőteljes alakok a világ legjobb katonái, — kivéve természetesen az angol katonát.

A pflzbourgi kis korcsmában úgy látszik megértették az angolok konyhászati izlését, — mert először azóta, hogy elhagytam Angliát, adtak ennem — vacsorálnom beefsteack-ot és théát. Másnap reggel esett ismét, én e közben Saverne hegyes-dombos vidékén hajtottam. E városka valóban gyönyörű, tekintve egy mély völgybeni fekvését. A fenyőfákkal elpelt magaslatok, melyek körülveszik, szép tájképet kölcsönöznek, s a Rajna medrének szegélyét képezik. Az ut jó, de hegyes-völgyes. Néhány kilométernyire Saverne előtt szeszélyes tekervényeket képez egy fenyőfa erdőben. A magaslatról tekintve, a völgy ölében elterülő falvak gyönyörű látványt nyújtanak, s a dombok tetején romban heverő középkori várak büvésszileg emelik a vidék bájait.

Az cső csak úgy szakadt a mint Saverneba léptem. Elég hosszú ideig maradtam ott, mert látogatást tettem a borbély műhelyében, azután egy más kulcsot vettem velocipédem számára. Elvittem tehát nickelezett francia kulcsomat s beléptem egy vegyes-áru boltba. Az ott talált személyzetet arra kértem, adjanak egy ahhoz hasonlót? A boltos nagy figyelemmel nézegette kulcsomat, mert az ő alaktalan vásáruai között kulcsom valóságos remeknek tünt fel. Vettem tőle egy durva szerszámot, mely bizonyosan valamelyik falusi kovács üllőjéről került ide.

Saverneből indulva, utam egy más vízhalózatnak sorozatát lépeli át velem. Egy szűk szoroson hajtok keresztül, mely a Sierra-Nevada hegyeinek szorosait juttatja eszembe, de nemsokára az út szélesebb lesz, s még jónak is lehetne mondani, ha vastag sárréteg nem takarja vala. Kelet felől gyönyörű szőlők tűnnek elő.

Az utak macadamja igen tartós ezen a vidéken, de a talaj agyagos természete síkossá teszi azokat abban az esetben, ha tartósabb ideig volt rossz idő. Beléptem Marlenheim faluba s először azóta, hogy Európában vagyok, észreveszek egy kémény tetejébe rakott gölyafészket. A him gölya ünnepélyesen állott fészkének szélén, s csodálkozva gondolkoztam el, hogy van, hogy aprai meg nem fojtanak a kémény füstje által? Marlenheimon túl csekély távolságban észrevettem a távol ködében Strassbourg székesegyházának híres tornyát, mely fenségesen uralja az egész Rajnavölgyet. 1 óra 30 perczkor a kaput képező tömör boltozat alatt hajtok, — ezen részek a város érdítményeinek részét képezik. Egy borzasztó rosszul kövezeti, sáros, de széles utcán hajtok. A várost körülvevő érdítmények egyedül védelmi — s nem szépitési szempontból építettek. Vasuti indóháza egyike Európa legszebb e nemű épületeinek, s lóvasutjai gőzerővel közlekednek. Azalatt, hogy a városon keresztül hajtok, egy rendőr-ügynök rámparancsol, hogy a járdának használt részén ne hajtjak. Távobbb leszállottam, hogy egy tisztességes strassbourgitól az appenweieri ut után kérdezősködjem; erre egy katoná köze-

ledett felém, kinek háromszorosan kicsiny volt a csá-
kója. Kérdém tehát tőle: Appenweier? Engländer? A
megkérdezett sarkon fordul és katonai határozottság-
gal felel: »Éppen szemben!» Kézmozdulattal jelzé,
hogy kövessem. Bizonyosan fejdíszbe bűvös befolyá-
sának hódolva, továbbá azon bizonytalanságban, mely-
ben vagyok — engedelmescdém neki. Mintán ugy egy
tuczat különböző korból eredő házakkal bíró utcán
végig jártunk — kísérőm rámutat az appenweieri utra,
megériint csakóját s visszaindul ugyanazon uton, me-
lyiken jött. Keresztül hajtok a Rajna fahidján, lapos
s kevésbé sáros uton vagyok. — jobbról-balról esinos,
kerületbeli falvakat, pusztákat hagyok el. E falvak
egyike mellett egy szakasz pihenő katonasággal talál-
kozom, ugy látszott, egy gyakorlat fáradoalmait pihen-
ték. Azalatt, hogy bajosan hajtok el mellettök, mert
heves ellenszelem volt, a tiszték és katonák vidám ne-
vetése üti meg füleimet, elkezdtek mintegy karba ki-
abálni: Ah! ah! der Engländer!!! Ya! Ya! felelém
én. Ez meg fokozni látszott vidámságukat. Egy kirán-
dulást csináló angolnak látása a németekben a neve-
tést kelti. Megbámulják ugyan az ennyire vállalkozó
embert, de meg nem foghatják, hogy kelthet gyönyört
valakiben az efféle utazás?

A németek jobban szeretnek lefeküdni, sört inni,
cigarettát színi, mint a continenst velozcipéden be-
utazni.

Távolabb ismét egy erősség, mely egy falut
és zöld réteket ural, és még odább még egy har-
madik.

Valóban Németország nem egyéb egy téres sík-
nál, telve erősséggel, katonával és erősített helyekkel
mindenfelé. A mint átléptem a Rajnát, elhagytam
Alsó-Elszászt. Beléptem tehát a közép Rajna vidékére.
E vidék falusi házai különböző cottage (nyárilak) ala-
kokat mutatnak, ez épületek határozottan különböznek
a francia falvak alaktalan házainál. Odaát még az
erkölcsök is másfélék. Franciaországban egy nő, valódi
vagy tettetett szerénységből, semmi rendkívülit nem ta-
lál rajtam, a mint oldala mellett elhaladok, — midőn
már jóformán eltávoztam, a nő megfordul s nagy ér-
dekllel látszik utánam nézni. A német nő majd meg-
pukkad nevetésben, a mint észre vesz.

(Folyt. köv.)

A Lawn-Tennis-játékról.

Irta s április 16-án a győri olvasó-egyletben felolvasta:

Mihálkovich Tivadar.

Jelige: Hol vagytok ti régi játszótársak,
Közületek csak egyet is lássak,
Foglaljatok helyet itt mellettem,
Hadd felejtsem el, hogy férfi lettem.
Petőfi.

De tán sokáig is időztem már a sportnak egy
vitorlázó barátom főbb eszméin alapuló jellemzésénél,
s így félve, hogy a szellemdus felolvasó elődeim által
nyújtott élvezetek ritka finomságu asztalánál a már
nagyjában elmúlt bójtben teljes kielégítést nyertek,
áttérek felolvasásom tárgyára: a Lawn-Tennis játékra.

Őnök bizonyosan már mind láttak Lawn-Tennis
kalapokat. — Azok a könnyű, legváltozatosabb fehér-
zöld-, piros-, barna és kékszinű nemez kalapok azok,
melyek évekkel ezelőtt Budapesten annyira felkapottak
voltak s pár éve hozzánk is elérkeztek. Ne méltóztat-

sanak azonban azt hinni, hogy ez olyan Fortunatus-
féle sapka, melyet csak fel kell tenni s hipp-hopp: már
tudom a Lawn-Tennis játékot.

A Lawn-Tennis-játékot tanulni, ahhoz, hogy szé-
pen játszuk, értelem, ügyesség, gyors cselekvési képes-
ség kell s így az kiválólag hivatva van, hogy a mű-
velt felnőttek játéka legyen.

A név Lawn-Tennis magyarul annyit tesz, mint:
Szabad gyepen repülő lapda-játék.

A neve után tehát — azt hiszen — már annyit
tudnak, hogy valamikép Magvassy barátom szerint a
koresolyázáshoz első kellék a jég, ugy a Lawn-Tennis-
játékhoz első kellök: a szabad ég alatti gye. Én te-
hát a szabadba, — a zöld pázsitra hívom önöket
hölgyeim és uraim! nem kevesebb komolysággal, mint
nagy Széchényink a magyart tengerre szólította.

És merem kockáztatni azt a véleményt is, hogy
minden nemes izlésű elfogulatlan egyén vetekedni fog
a Lawn-Tennis-játék megtanulásában és üzésében, ha
csak szerencsétlen körülményei folytán a részvétel reá
nézve épen lehetetlenítve nincsen.

Az a családi elzárkózottság, mely a falusi tár-
sadmli élettel oly merev ellentétben áll, nem termé-
szetes állapot.

A fesztelen, utógondolatok nélküli társadmli
érintkezésekre több alkalmat kell nyújtani.

A családi tűzhely szentély, mely nyitva csak
meghívottaknak, vagy választottaknak, rokonoknak és
barátoknak lehet.

De kell az érintkezés más módjait keresni és
keresve, könnyű is azt megtalálni.

Mert hát valljuk meg igazán, nem mutat-e az
bizonyos előítéletességre, — kisvárosiasságra, hogy ná-
lunk a társadmli érintkezés a bálterem ajtóküszö-
bének átlépésénél kezdődik csak.

Legyünk őszinték.

A mi ifjuságunknak a bálteremben élni vagy
halnia kell, a férfi pedig, azon téves nézet folytán,
hogy a táncz is csak az ifju kor szabadalma, az érint-
kezéstől egészen el van zárva. Mert jaj annak, ki egy
házhoz néhányszor ellátogat, mert az rögtön . . . völe-
génynek kiáltatik ki, ha t. i. nőtlen. Ha pedig házasság
no hogy erre mit beszélnek a kávécsészék mellett, azt
kimondani nincs bátorságom.

Jaj annak, ki X. kisasszony vagy Y. asszony-
ság páholyába ellátogat, mert másnap van dolga a
szapunak.

Tehát csak a bálterem az egyedüli menedék;
mert azt ugyan senkinek el nem hiszik, hogy X. kis-
asszony rendkívül szellemes, Y. asszonyság meggyerő
modoru, kedves előzékeny háziasszony, s azért keres-
sük egyik vagy másik ismeretségét, társaságát.

Hát nem visszás állapotok-e ezek? és nem
azok-e különösen egy kis városban, hol a szellemi él-
vezetekben, milyenek a hangversenyek, műtárlatok,
különböző színházak, muzeumok, felolvasások, s még
számtalan cultur-intézmény, melyekben a nagyváros
bővelkedik, oly ritkán részesülhet az azok után sovárgó
egyen.

Szakítsunk tehát az előítélettel, mutassuk meg,
hogy a műveltségéről annyit emlegetett Győr, a tár-
sadmli fesztelen, utógondolat nélküli érintkezés szük-
ségét felismerte, adjunk példát magának a fővárosnak
is s erre tegyük meg az első lépést a Lawn-Tennis-
játék behozatala és művelése által.

* * *

Talán már kíváncsivá is tettem önöket felolva-

sásom tárgyára s így a kulcsot kedélyük ajtajához megtaláltam, áttérek tehát a játék ismertetésére.

Mielőtt azonban ezt tennem, nem tehetem, hogy ki ne keljek azon minden sport férfinál csak mosolyt előidéző felfogás ellen, mely azt vitatja, hogy a sport üzése (talán az egy vadászatot kivéve) csak épen az ifjuságnak való. Sokan vannak köztünk is, kik bár e nézetet nem osztják egészen, kik bár elismerik, hogy a sport nincs életkorhoz, csak szellemi és testi ruganyossághoz kötve, még sem tudják leküzdeni azon alszégyent, hogy pl. szabadban és nyilvánosan lapdázzanak. Szeretik a társasjátékokat, s ha zárt helyen, falun, parkban, vagy bárhol rejtetten tehetik, gyermekkoruk egész élénkségével, teli ifjui hévvel lapdázhatnak, de nyíltan, például a városi réten vagy a győrszigeti pázsiton ugyan ezt tenni állásuk méltóságával, koruk érettségével összeférhetőnek nem tartják.

Én tavaly nyáron két igen komoly győri ural egy falusi parkban, urhölgyek társaságában, lapdáztam és tettük ezt mindnyájan annyi jókedv és pajzansággal, oly gyermekes örömmel, mint az ifjuság boldog éveiben. És szinte fogadni mernék rá, hogy ezen urak egyike sem fog merni résztvenni a Lawn-Tennis-játékban. . . Tiltja állásuk komolysága.

Kérdem, hol itt a következetesség? Pedig így van. — De így van egyedül minálunk, hol a sportot csak az ifjak szabadalmának tartják, nálunk Magyarországon, hol Arad megye egyik legjelesebb orvosa, — nehogy betegek elidegenedjenek tőle, kénytelen nappal betett ablaktáblák mellett tornázni, s egy este a városon kívül, midőn a tüdő tágitása végett futni látták, — bolond híret költöttek.

Számtalan hivatalnoktól, tisztól hallottam magam is, hogy felebbvalóik, egyik-másik sport üzését, mint nézetük szerint azok állásával össze nem férőt, egyenesen megtiltották.

Hogy mennyire más, és azt hiszem, tekintettel a testi egészségre, a józan életmódra: helyesebb felfogás uralkodik Angliában, azt dr. Fodor József budapesti egyetemi tanár egy taval, az akadémiában tartott rendkívül érdekes felolvasásában, meggyőző érvekkel mutatta ki, hol hivatkozik több magas állású egyén közt Fawcette angol miniszter példájára is, ki hajlott kora daczára nyilvánosan lapdázik.

Hja, valljuk meg őszintén, bennünk még ha nem is sok, de van valami a nyárspolgári elem tulajdonságaiból.

A nyárspolgár pedig az előítéletes és szabadságellenes, s így mindent, a mi sportszerű, gyűlölő elemek közé tartozik.

«A nyárspolgarság a társadalmi életnyilvánulás egy sajátos iránylata, ugyanazt képviseli a társadalomban, mit a nehézkedés és tétlenség törvényei a természetben. Leszámítva azon egy törekvését, hogy az élet minden viszonyai közt, s annak minden utain, mint a víz, — az alsó rétegekbe törekszik, s mindenütt ép a középutat igyekszik megtartani, — semmi önálló törekvéssel sem bír, úgy annyira, hogy az egyes cselekedeteihez szükséges ösztönt is kívülről várja.

Nagy előszeretettel viseltetik minden iránt, a mi szellemileg egyenes és lapos, idegenkedik mindattól, a mi regényes, emelkedett és költőileg szép, megvet és kicsinyel minden tisztán szellemi, nagyrabecsül minden anyagi életelemet.

Főrugója az önzés s az abból közvetlenül folyó kedély- és észhiánynyal párosult szűkkeblűség. Ez a

jellem, — helyesebben: jellemtelenség — különféle- ségeinek egész tömegét tárja fel előttünk, — melyeket legtalálóbban az életkor csapadékának lehet nevezni; nemtelen alkatrészek, melyek hozzávegylése az emberi élet magasabb erkölcsi célját meghamisítják.

A nyárspolgár aggodalmasan tartózkodik minden szélsőségtől, s ebből származik félelme minden elhatározó lépés iránt; szakadatlanul és örökösen az anyagi hasznot veszi tekintetbe s mindent önhasznához mértent itél meg. Fanatikus előszeretettel viseltetik a kényelem iránt s így a megszokásnak szolgája, — nyugalom és renddüh uralják lényét, — fél az áldozatoktól és ép azért minden uralkodó hatalom irányában passiv, akár kedves neki, akár nem, — mert fél attól, hogy vagyona kormányváltozás által kockázatnak lesz kitéve, vagy legalább is tőle áldozatok lesznek követelve.

Minden áldozat elől a családja iránti kötelességek ürügye alatt buvik ki. — nem gondolva meg, — hogy e kifogás semmisége mennyire világos, — ha meggondoljuk, hogy oly ügyért, melyért a férfi magát feláldozhatja, neje és gyermekei is feláldozhatók.

A nyárspolgárt jellemzi még minden öneszmének hiánya és a káprázató fényes mondatok utánpapolása, gazdagság szavakban, szegénység tettekben; gyors szalmatűzhöz hasonló lelkesedés, rögtöni leohadás, fontoskodás kicsinységekben és határozatlanság az ellenkezőben; végre az erkölcsi, társadalmi és kereskedelmi soliditás mellett a legszánandóbb a jellem- és akarathiány.

No nem akarom Held történetíró ezen remek és minden nemzet nyárspolgáraitra teljesen illő jellemzésével azt mondani, hogy ebben a tükörben mi magunkat láthatjuk. Nagyon szomorú volna!

De van valami ebből még bennünk is, bár mennyire felháborodik az ember e gyanusítás ellen. Ezt el kell ismernünk.

Az meg már elvitázhatatlan tény, hogy ez az elem uralja teljesen városunkat. Ez az elem az, mely többsége hatalmával engedte az uralkodó hatalom iránti passivitásból kivágnatni százados fáinkat, mert a regényes iránt nincs semmi érzeke, ez az elem van leginkább a régi hidak fentartása mellett, mert szereti azt a mi lapos, s fél mindentől, a mi emelkedett és szép, s mert e kérdés eldöntésénél igen sokaknál — tisztelet a kivételeknek! — főrugó az önzés és az abból folyó kedély- és észhiánynyal párosult szűkkeblűség.

Ez az elem ejtette el a legközelebb mult választásoknál egy kifogástalan jellemű, rendkívül szorgalmas tisztviselőnk, csupán (no legalább más okot nem tudnak, azt hiszem, őt sem felhozni) — mert . . . veloczipédezik.

(Folytatás következik.)

A calaisi csatorna átúszói.

Mig a Leander uszását át a Hellesporituson költők dicsőítik addig az angol tenger szoros átúszóiról a nagy közönség vajmi keveset tud, pedig Leander uszása a keskeny tengeren félórát tartott, (igen, hogy ennyi is elég egy szerelmesnek) mig a dower-calaisi csatornán maga a gőzös is két óra alatt megy át és Webb Máténak 22 órán át kellett uszni, mig a szorison át jutott. Webb kapitánynak uszásáról az akkori angol lapok után így irt a «V. V. L.» egyik száma: 1875-ben augusztus 21-én 5 percz híján délután 1 óra

volt, midőn Webb a doveri admirális-part előtt levő magas falról a tengerbe merült, kísérve egy parti hajó és két evező-esónak által. A tenger csaknem tükörsima volt s csak gyenge kedvező szél lengett. Webb eleitől végig rendkívül egyforma lassu tempókban haladt, úgy hogy perczenként átlag husz lökést tett.

A napot csaknem az egész idő alatt felhők takarták mi nem csekély előnynek mondható. 5 óra 38 perczkor Webb kapitány egy kevés ale-t és huslevest költött el. 7 óra 30 perczkor Webb felszólítja a tanuk egyikét, foglalna az evezős csónakban helyet, hogy vigyázhasson, nem él-e éjszaka valami meg nem engedett segédeszközzel; 8 óra 16 perczkor ismét vett egy kevés huslevest és sört, 20 perczzel később pedig egy kis fekete kávé. Ugyanakkor és pedig először, pihent is hanyatt fekve. 11 órakor először és utoljára egy kevés májolejat vett s most egy ideig lassabban — egy perc alatt tizenkilencz tempót csinálva — folytatta utját; láthatólag jól hatott reá az épen akkor arra elhaladó francia pósthajó utasainak felbátorító kiáltozása; ennek kapitánya vörös bengáli tüzet gyújtott, hogy az uszót teljes megvilágításban tüntesse fel. Éjfél utáni 2 órakor a kísérők észrevenni vélték, hogy Webb igen ki van merülve, s a Baker nevű fiatal bűvár a vízbe ugrott, hogy minden esetre kéznél legyen; de Webb nem vesztette el bátorságát. Hajnalhasadáskor, — 4 óra tájban — az uszó álmosodni kezdett s ez ellen fekete kávé s rumot ivott. 5 óra 30 perczkor a nap keresztülhatolt már a ködön s a partot már látni lehetett.

Reggeli 7 órakor a tenger csendes volt, ekkor azonban erős délkeleti szél támadt, mely magas hullámokat hányt fel s az utolsó három órai uszást rémítően megnehezítette. A kapitány egyik szemét a sós hullámortlat az út hátralevő szakaszán használhatlanná tette, — s a kísérők többször hallották a felháborodott elemmel küszködőnek panaszhangjait; ekkor is nem a víz növekvő hidegsége bántotta, hanem azon aggodalom, hogy a hullámok meggátolnák partra szállását. Ekkor a két evezős-esónakot szél ellen elébe vitték, hogy lehetőleg megvédjék őt a hullámveréstől.

Innentől fogva az uszónak óranegyedenként rumot nyújtottak, s így ennek aczél teste és erős akarata még a borzasztó nehézségek közepette sem lankadott. Miután 9 órától fogva a «Maid of Kend» gőzös elébe bocsátott nagy csónakja jelentékenyen megapasztá az uszóra nézve a nagy hullámverést, a kapitány újra reményt merített, és 11 óra 30 perczkor már lábra állhatott Calais előtt a zátonyon, honét roppantul elfáradtan, de korántsem kimerülve a partra gázolt.

Kocsira ültetvén, a szállodába vitték, ott jól ledörzsölték, majd ágyba fektetvén, egészséges, mély álomba merült. Másnap már visszament Doverbe; rá következő nap pedig már annyira helyreállt, hogy résztvett két banketten, melyet a 24. ezred és a «Jacht-Club» rendezett tiszteletére.

Az 1877 történt hasonló uszást Gróf Esterházy Miksa a következőkben ismertette a «V. O. L.»-ban:

Cavill ur (egy angol szakember) csakugyan sikeresen át uszolt Calais-ból Dover-ig a tengerszoroson — mult hétfőn, aug. 20-án, mit már tavai megkísértett vala. — bár kevesebb szerencsével.

Vízi utja épen 12 óráig tartott és 5 perczig, mely időt szakadatlanul a «hüvesben» tölté. ... Egy francia vitorlás hajótól kísérve, délután 3 óra 40 mperczkor hagyta el Cavill ur Cap Griznez-t a francia oldalon. A tenger, bár nem viharos, de csendesnek sem volt nevezhető. Borult idő lévén, kalapját mint fölöslegest csakhamar félretéve. Az első 5 mértöldet egy hatalmas apály segélyével kitünő tempóban

és könnyen végzé. Öt óra tájban fekete kávé, 6 óra felé egy csésze erős hús-lét vett magához; majd 7 órakor cacaót egy tojással, mely adagot 8 órakor ismételtetett. Ekkor erős égi háboru dühöngött, záporosóval. Cavill szívós kitartással tört előre, időnként meleg italt, vagy Cognac-ot véve magához. Reggeli 3 óra 45 perczkor ért a Doveri parthoz, de a dühös hullámtörés miatt, mely a sziklás angol partot itt oly veszélyessé teszi, kénytelen volt kísérői tanácsának engedni, s a parttól csak 50 yardnyira hajóba ülni.

Cavill kissé kimerülve különben jó conditióban érkezett Doverbe, s hangja csaknem normalis «csengésű» volt. Tavali kísérlete aggasztó kimerülés és hangvesztéssel járt. Képünk Cavillt úzás közben ábrázolja.

Athleta viadalok.

A «Magyar Athletikai Club» nyilvános tavaszi viadalát az Orczykertben 1886. május 23-án, vasárnap, d. u. 2¹/₂ órakor tartotta meg. A főváros előkelő közönsége, mely rendes látogatója szokott lenni a viadaloknak — ma kisebb számmal jelent meg, mint ennek előtte. Elszomorító jelenség gyanánt kell konstatálnunk, hogy a főváros közönsége az athletika iránt nem viseltetik a kellő érdeklődéssel. Ebben a club nem hibás, mert versenyei sport szempontból mindig elég jót és érdekest nyújtottak, s a club buzgalommal törekedett arra, hogy hazánkban a sport színvonalát emelje. A mai verseny sorrendje sokoldalúságról, a versenyek lefolyása pedig arról tesz tanúságot, hogy a club értékes erővel, nagy képességekkel rendelkezik. A verseny-

bizottság következőleg alakult: *Versenybíró*: Reviczky Ambró. *Időmérő*: dr. Rácz Géza. *Térmérő*: Takács Győző. *Indító és versenyrendező*: Halász Zsiga.

I. *Távverseny*. Győztes, ki 30 percz alatt legnagyobb utat hagy hátra. Az ezüst-érem csak azon esetben adatik ki, ha a győztes a kiszabott idő alatt legalább 7000 métert gyalogol be. Tiszteletdíj csak azon esetben adatik ki, ha három versenyző indul. A tiszteletdíj kiadatott. 1. Follinus Árpád 6763 m. I., 2. Hódy Lajos 6741 m. II., 3. Bócz József 0., 4. Körber Ferencz 0., 5. Nagy Gyula.

II. *Esterházy-díj*. Síkfutás. Táv 91·3 m. A tiszteletdíj nem adatott ki. 1. Bogdány Ferencz 11¹/₅ mp. I., 2. Sándor Ákos 11²/₅ mp. II., 3. Vermes Lajos III., 4. Ottlik Géza IV., 5. Mayer Gyula.

III. *Kerékpár-(bicycle)-verseny*. Távolság 6436 m. 1. Ifj. Rémy Róbert bajnok 19:20 I., 2. Vermes Lajos bajnok II., 3. Barella Andor III., 4. Vándory József IV.

IV. *Bajnoki távolugrás*. 1. Bogdány Ferencz 618¹/₂ cm. I., 2. Follinus Árpád 600 cm. II., 3. Vermes Lajos 546 cm. III., 4. Sándor Ákos 531 cm. IV., 5.

V. *Tanulók versenye*. Távolság 200 méter. 1. Földváry Bertalan 29 mp. I., 2. Prechenmayer Béla 31 mp. II.

VI. *Súlydobás magasba*. Súly 12 kgr. 1. Bogdány Ferencz 376 cm. I., 2. Vermes Lajos 368 cm. II., 3. Nagy Lajos 360 cm. III., 4. Follinus Árpád 328 cm. IV., 5. Ottlik Géza 0., 6. Karlovszky Géza 0.

VII. *Magas ugrás*. 1. Bogdány Ferencz 184 cm. I., 2. Vermes Lajos 177 cm. II., 3. Hirsch Sándor 170 cm. III.

VIII. *Háromkerék-(tricycle)-verseny*. Távolság 2 a. mf. 1. Vermes Lajos 8:23 I., 2. Ifj. Rémy Róbert 0., 3. Barella Andor 0.

IX. *Gátverseny*. Táv. 320 m. 10 gáttal. 1. Sándor Ákos 47 mp. I., 2. Bogdány Ferencz 49 mp. II., 3. Vermes Lajos III.

X. *Vígasz-verseny*. Távolság 200 m. 1. Bócz József 29 mp. I.

A sikerült viadalok este 6 óra után a «B. K. E.» és a „Hunnok” felvonulásával végződött. A „Magyar Velocipéd-Club” tagjai tüntetőleg távol tartották magukat. A bécsi velocipéd-egyletet Brömer Elmerhausen és báró Purtscheloff; a müncheni velocipéd-egyletet pedig *Schwartzner Frigyes*, a lindai V. C. pedig *Schultes E.* bajnokok képviselték.

Vermes Lajos,
a «M. A. C.» művezetője.

Különfélék.

Az „Allgemeiner Radfahrer Union-Club” részéről konzullá ifj. Rémy Róbert bajnok; a „Cyclists touring club” részéről Szabadka és vidékére Nagybudafai Vermes Lajos lön megválasztva.

James Finney a világ uszó bajnoka 1886. május 22-én mérkőzni fog Londonban 457 méter távolságra Beckwith Willie-vel. Tét 500 dollár. Az érdeklődés általános.

Zmertych Iván világhírű velocipédistánk nagyobb szabásu utjából hazatért. Egész új gépével „Stanley Bicycle Exhibition” teljesen meg van elégedve. Morvaországot rövid idő alatt járta be.

Székes-Fehérváron torna- és vivó-egylet van alakulóban; a mozgalom élén *Cziráky Béla* főispán,

Sárközy Aurél alispán és *Havranek* polgármester állanak.

A „Budapesti Kerékpár-Egyesület” f. év május 18-ikán tartotta meg választmányi ülését Rossi Nándor egyl. alelnök elnöklete alatt. A tisztikar következőleg alakult meg. *Elnök*: Kosszovits László. *Alelnök*: Rossi Nándor. *Titkár*: Skimina Béla. *Szer-tárnok és kapitány*: Zuchmann János. *Pénztárnok*: Mandl Gyula. *Kürtös*: Phillipovich Emil. *I. jegyző*: Sturm László. *II. jegyző*: Heyek Károly. *Alkapitány*: Günther Károly. *Ellenőr*: Forsché Román. *Választ-mányi tagok*: Daláry Sándor, Körösmezey Gusztáv, Glück Ernő, Vándory József, Mindszenty György, Tóth István, Pardovits Gábor, Vermes Lajos, br. Liphay Béla. *Választmányi pötttagok*: Hellermann Antal, Péchy László, Lipniczky Henrik. *Számviszsgálók*: Gruber Flóris, Wolf Hugó, Sturm László. Határozatba jött, hogy a B. K. E. hivatalosan fog megjelenni a M. A. C. tavaszi viadalain és a felvonulásban részt vesz. Rendes tagul Szabó Sándor, pártoló tagokul Konradin Ferencz, Haliczky Ilma k. a. vétettek fel. A pünkösdi kirándulás Rima-Szombatba történik, távolság 152 km. Indulás jun. 11. (péntek) reggel 6 órakor. Találkozás London szálloda.

A bécsi evező-versenyek 1886. június 5. és 6-ikán tartattnak meg. Budapestről csak a „Neptun” fog mérkőzni. Ellenfelei a „Pirat”, „Vindobona”, „Donauhorst”, „Austria”, „Lia”, „Bruna”, „Ostmark” egyletek tagjai. Győzelme a Neptunnak kérdéses.

A „Nemzeti Torna-egylet” 1886. évi május hó 30-án (Vasárnap) Tata-Tóvárosra kirándulást rendez. Velocipéd-versenyek fél 12 órakor a tóvárosi főúton 1, 2 és 10 km. távolságra rendeztetnek. Értékes tiszteletdíjak adatnak a győzteseknek. A versenyeket disztornázás követi.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsoit Jenő és Porzsoit Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók **Aigner Lajos** könyvkereskedése útján valamennyi könyvárusnál:

- I. **A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta Porzsoit Lajos.
- II. **A korcsolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta Porzsoit Jenő.
- III. **Vitorlás kalandok**. Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő.
- IV. **A sport-világból**. Elbeszélések és versek illusztrálva. Irta: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsoit Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János.
- V. **MontPELLIERTŐL Budapestig velocipéden**. A szerző arczképével. Irta Igali Szvetozár.